

2020 M. GRUODŽIO 1 D.

Valstybės biudžeto išlaidų peržiūros ekspertų konsultacinės paslaugos

IŠLAIDŲ AKTYVIOS DARBO RINKOS POLITIKOS PRIEMONĖMS PERŽIŪRA GALUTINĖ ATASKAITA

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Skirta:

VšĮ „Centrinė projektų valdymo agentūra“
Lietuvos Respublikos finansų ministerijai
Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai

Sutarties informacija:
Sutartis dėl valstybės biudžeto išlaidų peržiūros ekspertų konsultacinių paslaugų,
sudaryta 2020 m. gegužės 18 d. tarp VŠĮ „Centrinė projektų valdymo agentūra“ ir
UAB „BGI Consulting“

Perkančioji organizacija:
VŠĮ „Centrinė projektų valdymo agentūra“

Paslaugų teikėjas:
UAB „BGI Consulting“

Paslaugos suteiktos 2020 m. gegužės mėn. 18 d. – lapkričio mėn. 13 d.

Dėl detalesnės informacijos apie tyrimų studiją kreiptis:

Jonas Jatkauskas
UAB „BGI Consulting“ direktorius
Aukštaičių g. 7, LT-11341, Vilnius
Tel.: +370 5 215 4075
El. p.: jonas@bgiconsulting.lt
www.bgiconsulting.lt

Tyrimų komandos nuomonė nebūtinai sutampa su Perkančiosios organizacijos nuomone

TURINYS

Turinys	3
Santrumpų sąrašas.....	4
Lentelių sąrašas.....	5
Paveikslų sąrašas.....	6
Įvadas.....	7
1. Sektoriaus išlaidų peržiūros objekto apibrėžimas.....	9
1.1 Aktyvios darbo rinkos politikos priemonės.....	9
1.1.1. Paramos mokymuisi priemonės	13
1.1.2. Remiamojo įdarbinimo priemonės.....	17
1.1.3. Paramos darbo vietoms steigti priemonės	21
1.2 Analizuojamų ADRP priemonių apžvalga pagal požymius.....	27
1.2.1. ADRP priemonių tiesioginės išlaidos.....	27
1.2.2. ADRP priemonių dalyviai.....	29
1.2.3. ADRP priemonių vienetinės išlaidos	34
1.2.4. ADRP priemonių rezultatai	36
2. UT išlaidų ADRP priemonėms išlaidų peržiūros metodologija	40
2.1 Išlaidų peržiūrai naudojami duomenys	40
2.1.1. ADRP priemonių finansiniai duomenys	40
2.1.2. ADRP priemonių rezultato duomenys	43
2.2 Išlaidų peržiūros metodologija	48
2.2.1. Analizuojamos priemonės ir jų tipai	48
2.2.2. Duomenų analizės metodai.....	49
3. Sektoriaus išlaidų peržiūros rezultatai	54
4. Išvados.....	62
Literatūros sąrašas.....	65
Priedas. Interviu respondentų sąrašas	67

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS

ADRP	Aktyvi darbo rinkos politika
AE	Atominė elektrinė
BSI	Bazinė socialinė išmoka
BVP	Bendrasis vidaus produktas
CPVA	Centrinė projektų valdymo agentūra
EBPO	Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija
EK	Europos Komisija
EGF	Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondas
ESF	Europos socialinis fondas
FM	Lietuvos Respublikos finansų ministerija
LR	Lietuvos Respublika
MMA	Minimalioji mėnesinė alga
MVA	Minimalusis valandinis atlygis
Pertvarka	LR Vyriausybės programos įgyvendinimo plane, patvirtintame LR Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, numatytas 3.1.5 darbas „Strateginio planavimo ir biudžeto formavimo sistemos pertvarka, didinant orientaciją į rezultatus ir užtikrinant finansinį tvarumą“
PMĮ	Profesinio mokymo įstaiga
SADM	Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija
SAM	Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija
SVV	Smulkusis ir vidutinis verslas
ŠMSM	Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija
UT	Užimtumo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 LENTELĖ. ANALIZUOJAMŲ ADRP PASISKIRSTYMAS PAGAL EBPO ADRP PRIEMONIŲ KLASIFIKACIJĄ ..	12
2 LENTELĖ. PARAMOS MOKYMUISI PRIEMONIŲ PAGRINDINĖS CHARAKTERISTIKOS	13
3 LENTELĖ. REMIAMOJO ĮDARBINIMO PRIEMONIŲ PAGRINDINĖS CHARAKTERISTIKOS	18
4 LENTELĖ. PARAMOS DARBO VIETOMS STEIGTI PRIEMONIŲ PAGRINDINĖS CHARAKTERISTIKOS	22
5 LENTELĖ. NEĮGALIŲJŲ DALIS SKIRTINGOSE ADRP PRIEMONĖSE 2015–2019 M.....	33
6 LENTELĖ. KITŲ DARBO RINKOJE PAPILDOMAI REMIAMŲ ASMENŲ DALIS SKIRTINGOSE ADRP PRIEMONĖSE 2015–2019 M.....	34
7 LENTELĖ. RYŠYS TARP PARAMOS MOKYMUISI PRIEMONIŲ BUVUSIŲ DALYVIŲ INTEGRACIJOS Į DARBO RINKĄ MASTO IR VIENO ASMENS INTEGRACIJAI TEKUSIŲ IŠLAIDŲ	54
8 LENTELĖ. RYŠYS TARP REMIAMOJO ĮDARBINIMO PRIEMONIŲ BUVUSIŲ DALYVIŲ INTEGRACIJOS Į DARBO RINKĄ MASTO IR VIENO ASMENS INTEGRACIJAI TEKUSIŲ IŠLAIDŲ	59
9 LENTELĖ. RYŠYS TARP PARAMOS DARBO VIETOMS STEIGTI PRIEMONIŲ LĖŠOMIS ĮSTEIGTŲ DARBO VIETŲ TVARUMO IR VIENOS DARBO VIETOS IŠLAIKYMOI TEKUSIŲ IŠLAIDŲ	60

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 PAVEIKSLAS. SKIRTINGŲ ADRP PRIEMONIŲ TIPŲ FINANSAVIMO ŠALTINIAI	27
2 PAVEIKSLAS. 2015–2019 M. VISŲ TIESIOGINIŲ IŠLAIDŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL ADRP PRIEMONIŲ TIPUS.....	28
3 PAVEIKSLAS. ADRP PRIEMONIŲ VIDUTINĖS METINĖS TIESIOGINĖS IŠLAIDOS 2015–2019 M. (MLN. EUR).....	28
4 PAVEIKSLAS. 2015–2017 M. VIDUTINIS METINIS DALYVIŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL ADRP PRIEMONIŲ TIPUS.....	29
5 PAVEIKSLAS. ADRP PRIEMONIŲ VIDUTINIS METINIS DALYVIŲ SKAIČIUS 2018–2019 M. LAIKOTARPIU	29
6 PAVEIKSLAS. PARAMOS MOKYMUISI PRIEMONIŲ VIDUTINIS METINIS DALYVIŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL AMŽIŲ 2015–2019 M.	30
7 PAVEIKSLAS. REMIAMOJO ĮDARBINIMO PRIEMONIŲ VIDUTINIS METINIS DALYVIŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL AMŽIŲ 2015–2019 M.	31
8 PAVEIKSLAS. PARAMOS DARBO VIETOMS STEIGTI PRIEMONIŲ VIDUTINIS METINIS DALYVIŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL AMŽIŲ 2015–2019 M.....	31
9 PAVEIKSLAS. ILGALAIKIŲ BEDARBIŲ DALIS TARP PARAMOS MOKYMUISI PRIEMONIŲ DALYVIŲ 2015–2019 M.....	32
10 PAVEIKSLAS. ILGALAIKIŲ BEDARBIŲ DALIS TARP REMIAMOJO ĮDARBINIMO PRIEMONIŲ DALYVIŲ 2015–2019 M.....	32
11 PAVEIKSLAS. ILGALAIKIŲ BEDARBIŲ DALIS TARP PARAMOS DARBO VIETOMS STEIGTI PRIEMONIŲ DALYVIŲ 2015–2019 M.	33
12 PAVEIKSLAS. PARAMOS MOKYMUISI PRIEMONIŲ VIENAM DALYVIUI TEKUSIŲ IŠLAIDŲ POKYČIAI 2018–2019 M. (EUR).....	35
13 PAVEIKSLAS. REMIAMOJO ĮDARBINIMO PRIEMONIŲ VIENAM DALYVIUI TEKUSIŲ IŠLAIDŲ POKYČIAI 2015–2019 M. (EUR).....	35
14 PAVEIKSLAS. PARAMOS DARBO VIETOMS STEIGTI PRIEMONIŲ VIENAI ĮSTEIGTAI DARBO VIETAI TEKUSIŲ IŠLAIDŲ POKYČIAI 2018–2019 M. (EUR).....	36
15 PAVEIKSLAS. BUVUSIŲ PRIEMONIŲ DALYVIŲ, TRUMPUOJU LAIKOTARPIU ĮSIDARBINUSIŲ, ĮDARBINTŲ AR PASILIKUSIŲ DIRBTI, DALIS 2015–2019 M.	37
16 PAVEIKSLAS. BUVUSIŲ PRIEMONIŲ DALYVIŲ, ILGUOJU LAIKOTARPIU ĮSIDARBINUSIŲ, ĮDARBINTŲ AR PASILIKUSIŲ DIRBTI, DALIS 2015–2019 M.	37
17 PAVEIKSLAS. BUVUSIŲ PRIEMONIŲ DALYVIŲ, KURIE TRUMPUOJU LAIKOTARPIU REGISTRAVOSI AR LIKO REGISTRUOTI UT, DALIS 2015–2019 M.....	38
18 PAVEIKSLAS. BUVUSIŲ PRIEMONIŲ DALYVIŲ, KURIE ILGUOJU LAIKOTARPIU REGISTRAVOSI AR LIKO REGISTRUOTI UT, DALIS 2015–2019 M.....	38
19 PAVEIKSLAS. PRIEMONIŲ LĖŠOMIS ĮSTEIGTŲ IŠSILAIKIUSIŲ (NEPANAIKINTŲ) DARBO VIETŲ DALIS 2015–2019 M.....	39

ĮVADAS

Lietuvos Respublikos (LR) Vyriausybės programos įgyvendinimo plane, patvirtintame LR Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, numatytas 3.1.5 darbas „Strateginio planavimo ir biudžeto formavimo sistemos pertvarka, didinant orientaciją į rezultatus ir užtikrinant finansinį tvarumą“ (toliau – *Pertvarka*). Pertvarkos tikslas ilguoju laikotarpiu – sukurti patikimesnę ir kokybiškesnę vidutinės trukmės biudžeto formavimo ir programų valdymo sistemą, kuri užtikrintų viešųjų finansų perskirstymą ir panaudojimą, atitinkantį darnaus ir tvaraus ekonominio–socialinio vystymo poreikius bei skatintų didinti orientaciją į rezultatus. Vienas iš pertvarkos uždavinių – sukurti ir įdiegti viešųjų išlaidų peržiūros mechanizmą, įrankius, kurie padėtų nustatyti nepakankamai efektyviai naudojamus viešuosius išteklius.

Siekiant įgyvendinti minėtą uždavinį, 2019 m. buvo parengta biudžeto išlaidų peržiūros metodika ir atliktos trys pilotinės išlaidų peržiūros, kurių objektais buvo pasirinktos: 1) valstybės ir savivaldybių bendrojo ugdymo mokyklų aplinkos išlaikymo (ūkio) išlaidos (LR švietimo, mokslo ir sporto ministerijos (ŠMSM) valdymo sritis); 2) valstybės socialinių globos įstaigų išlaidos pagrindinės veiklos sąnaudoms (LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (SADM) valdymo sritis) bei valstybės ir savivaldybių stacionariųjų asmens sveikatos priežiūros įstaigų išlaidos, skirtos veiklai vykdyti reikalingoms priemonėms įsigyti (LR sveikatos apsaugos ministerijos (SAM) valdymo sritis).

Siekiant stiprinti 2019 m. atliekant pilotines išlaidų peržiūras pradėjusias formuotis viešojo sektoriaus tarnautojų išlaidų peržiūros atlikimo kompetencijas ir toliau sistemiškai diegti nuoseklią biudžeto išlaidų peržiūrų atlikimo praktiką, 2020 m. LR Vyriausybės kanceliarija, LR finansų ministerija (FM) ir VšĮ „Centrinė projektų valdymo agentūra“ (CPVA) nusprendė pasitelkti išorės ekspertus ir atlikti dar dvių objektų išlaidų peržiūras. Renkantis konkrečius objektus 2020 m. išlaidų peržiūroms buvo atsižvelgta į esamas aktualijas.

2020 m. neabejotinai didžiausią poveikį viešiesiems finansams turėjo pasaulinė COVID-19 pandemija ir, reaguojant į ją, LR Vyriausybės paskelbta ekstremali situacija bei karantinas, kurio metu buvo apribota arba nevykdoma dalies ekonomikos sektorių ir atskirų įmonių veikla. Renkantis 2020 m. išlaidų peržiūros objektus Europos Komisijos (EK) makroekonominės prognozės rodė, kad dėl COVID-19 pandemijos ir reaguojant į ją LR Vyriausybės paskelbtos ekstremalios situacijos bei karantino 2020 m. Lietuvos BVP gali susitraukti beveik 8 proc. Taip pat buvo numatoma, kad nedarbo lygis šalyje 2020 m. turėtų išaugti ir pasiekti 9,7 proc.¹ Jau pirmaisiais ekstremalios situacijos ir karantino paskelbimo mėnesiais nedarbingų asmenų skaičius reikšmingai išaugo. 2020 m. kovo pirmoje pusėje įregistruota apie 10 tūkst. darbo neturinčių asmenų, o paskelbus karantiną nuo kovo 16 d. jų skaičius išaugo 57 proc. 2020 m. I ketvirtį Užimtumo tarnybos prie LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (UT) klientų aptarnavimo skyriuose registruota 77,8 tūkst. darbo neturinčių asmenų – penktadaliu (20,3 proc. arba 13,1 tūkst.) daugiau nei per tą patį laikotarpį pernai. 2020 m. balandžio 1 d. šalyje buvo daugiau kaip 169 tūkst. darbo neturinčių asmenų².

Reaguodama į blogėjančią ekonominę situaciją ir kylančius nedarbo rodiklius, LR Vyriausybė patvirtino „Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių planą“. Tarp kitų priemonių šiame plane numatomos priemonės, padedančios išsaugoti darbo vietas ir

¹ European Commission, „European Economic Forecast. Spring 2020“, *Institutional Paper 125*, May 2020

² Užimtumo tarnyba, Darbo rinkos tendencijos. 2020 m. I ketvirtis, 2020 m. gegužės mėn.: <https://uzt.lt/wp-content/uploads/2020/05/Darbo-rinkos-tendencijos-I-ketv.-2020-05-22.pdf>.

gyventojų pajamas. Siekiant šio tikslo, numatomos priemonės, orientuotos į bedarbių užimtumo skatinimą bei tiek bedarbių, tiek užimtų asmenų kvalifikacijos kėlimą, siekiant, kad kuo daugiau Lietuvos gyventojų įgytų aukštą pridėtinę vertę kuriančias profesijas ir kompetencijas³. Pavyzdžiui, plane numatytomis priemonėmis siekiama:

- Skatinti darbdavius aktyviau dalyvauti įgyvendinant profesinį mokymą pameistrystės forma;
- Organizuoti profesinį mokymą užimtiems asmenims, be to, daugiau lėšų skirti bedarbiams ir užimtiems asmenims, įgyjantiems aukštą pridėtinę vertę kuriančias profesijas ir kompetencijas;
- Padėti darbo netekusiems asmenims išsaugoti bent dalį pajamų, skatinti sugrįžimą į darbo rinką COVID-19 epidemijos metu ir po jos.

Orientavimasis į efektyvesnę ir intensyvesnę aktyvios darbo rinkos politikos (ADRP) priemonių įgyvendinimą, tuo pačiu užtikrinant, jog į kvalifikacijos kėlimą nukreipta šių priemonių dalis būtų įgyvendinta taip, kad suteiktų jų dalyviams darbo rinkoje paklausias, aukštą pridėtinę vertę kuriančias kvalifikacijas ir kompetencijas, ekonominio nuosmukio metu yra visiškai pagrįstas. ADRP priemonių efektyvumą analizuojantys tyrėjai akcentuoja, kad didžiausio tokių intervencijų efektyvumo galima tikėtis tais atvejais, kai jų intensyvumas yra atvirkščiai proporcingas ekonomikos ciklui. Kitaip tariant, daugiausiai lėšų ADRP priemonių įgyvendinimui turėtų būti skiriama būtent esant ekonomikos nuosmukiui ir išaugus nedarbo lygiui⁴. Taip pat tikslingas yra ir aktyvesnio užimtų asmenų profesinio mokymo skatinimas, siekiant padėti jiems prisitaikyti prie ekstremalios situacijos ir ekonominio nuosmukio metu greičiau nei įprastai besikeičiančios darbo rinkos bei išlaikyti turimas darbo vietas.

Tačiau tam, kad numatytos priemonės būtų sėkmingai įgyvendintos ir turėtų norimą poveikį, reikalingas aktyvus ir efektyvus Užimtumo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (UT) bei profesinio mokymo įstaigų (*toliau – PMĮ*) išitraukimas bei tikslingas lėšų nukreipimas į efektyviausias ADRP priemones ir aukščiausios kokybės profesinį mokymą galinčių pasiūlyti PMĮ programų plėtrą. Minėtas efektyvumo užtikrinimas yra ypatingai svarbus esamos ekonominės situacijos kontekste, kadangi blogėjant ekonominei situacijai ir dirbantiesiems sparčiau nei įprastai iškrentant iš darbo rinkos, būtina užtikrinti, jog jų gaunamos ADRP priemonės būtų efektyviausios ir užtikrintų realią ir greitą (re)integraciją į darbo rinką. Taip pat ekonominio nuosmukio sąlygomis dar svarbesnis nei įprastai tampa valstybės biudžeto lėšų panaudojimo efektyvumas – reikia užtikrinti, jog sparčiai mažėjančios viešosios lėšos būtų investuojamos tik į efektyviausias ir geriausius rezultatus teikiančias priemones bei įstaigas.

Atsižvelgiant į tai, buvo nuspręsta atlikti dviejų objektų išlaidų peržiūrą:

- 1) UT išlaidų ADRP priemonių įgyvendinimui ir Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondo (EGF) išlaidų individualių darbo rinkos priemonių įgyvendinimui;**
- 2) PMĮ (įskaitant darbo rinkos mokymo centrus) išlaidų pagrindinės veiklos sąnaudoms.**

Toliau šioje ataskaitoje pristatomas bandymas atlikti UT išlaidų ADRP priemonių įgyvendinimui peržiūrą, siekiant nustatyti išlaidų ir rezultatų santykio pagrindu efektyviausias ADRP priemones, į kurias turėtų pirmiausia būti nukreipiamos bedarbių grąžinimui į darbo rinką skirtos ekonomikos skatinimo lėšos.

³ LR Vyriausybės 2020 m. gegužės 27 d. pasitarimo sprendimo (protokolo Nr 26, 11 klausimas) priedas „Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių planas“

⁴ Verónica Escudero (International Labour Organization) „Are Active Labour Market Policies Effective in Activating and Integrating Low-Skilled Individuals? An International Comparison“. *IZA Journal of Labor Policy* 7, 2018: <https://izajolp.springeropen.com/articles/10.1186/s40173-018-0097-5>.

1. SEKTORIAUS IŠLAIDŲ PERŽIŪROS OBJEKTO APIBRĖŽIMAS

1.1 AKTYVIOS DARBO RINKOS POLITIKOS PRIEMONĖS

Aktyvi darbo rinkos politika (ADRP) apibrėžiama kaip politika, kuria siekiama padidinti darbo ieškančių asmenų užimtumo galimybes bei geriau užtikrinti darbo vietų ir darbuotojų atitiktį (derinti darbo pasiūlą ir paklausą)⁵. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO) skiria 4 pagrindinius ADRP priemonių tipus, kuriais paprastai remiamasi vertinant tokių priemonių efektyvumą ir poveikį:

- **Viešosios įdarbinimo paslaugos:** pagalbos ieškant darbo teikimas, siekiant didinti bedarbių ar neaktyvių asmenų gebėjimus ir motyvaciją ieškoti darbo bei pasiryžimą pasinaudoti prieinamomis užimtumo galimybėmis (netiesioginis užimtumo rėmimas, pasiūlos pusė);
- **Mokymas:** kvalifikacijos įgijimas, tobulinimas ar persikvalifikavimas dalyvaujant profesiniame mokyme įstaigoje, darbo vietoje ar specialiuose kursuose, siekiant didinti ar pritaikyti rinkai bedarbių ar neaktyvių asmenų žmogiškąjį kapitalą (netiesioginis užimtumo rėmimas, pasiūlos pusė);
- **Subsidijos įdarbinimui privačiame sektoriuje:** ribotą laiką darbdaviams mokamos subsidijos už darbo ieškančių asmenų įdarbinimą privačiame sektoriuje ar vienkartinės subsidijos darbo ieškantiems asmenims savarankiško užimtumo rėmimui, siekiant motyvuoti darbdavius įdarbinti bedarbius ar neaktyvius asmenis arba motyvuoti bedarbius ar neaktyvius asmenis pasinaudoti savarankiško užimtumo galimybėmis (netiesioginis užimtumo rėmimas, paklausos pusė);
- **Darbo programos:** laikinas ilgalaikių bedarbių ar kitų asmenų, kuriuos sudėtinga įdarbinti taikant kitas įdarbinimo schemas, įdarbinimas viešajame arba nevyriausybiniam sektoriuje, siekiant kurti naujas darbo vietas (tiesioginis užimtumo rėmimas, paklausos pusė)⁶.

ADRP įgyvendinimą Lietuvoje reglamentuoja LR užimtumo įstatymas, kuriame išskiriami 4 ADRP priemonių tipai: **parama mokymuisi, parama judumui, remiamasis įdarbinimas ir parama darbo vietoms steigti**⁷.

⁵ Europos semestro teminės informacijos suvestinė „Aktyvi darbo rinkos politika“: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/european-semester-thematic-factsheet-active-labour-market-policies_lt.pdf.

⁶ Remiantis Anna Bánociová, Slavomíra Martinková „Active Labour Market Policies of Selected European Countries and Their Competitiveness“, *Journal of Competitiveness*, 9(3), 2017; Bruno Crépon, Gerard J. van den Berg „Active Labor Market Policies“. *Institute of Labor Economics (IZA) Discussion Paper No. 10321*, 2016; Nigel Meager, Ceri Evans (International Labour Organization), *The evaluation of active labour market measures for the long-term unemployed*, 1997.

⁷ LR užimtumo įstatymas, 2016 m. birželio 21 d. Nr. XII-2470 (galiojanti suvestinė redakcija 2020-08-01 – 2020-12-31), 12 str., 16 str., 35 str.

PARAMOS MOKYMUISI PRIEMONĖS

Paramos mokymuisi priemonių tikslas – padėti bedarbiams ir užimtiems asmenims įgyti naują ar tobulinti turimą kvalifikaciją, įgyti kompetencijų ar jas tobulinti pagal formaliojo profesinio mokymo ar neformaliojo suaugusiųjų švietimo programas arba (ir) įgyti kitų darbo gebėjimų ar pripažinti neformaliojo švietimo ir savišvietos būdu įgytas kompetencijas, jeigu to reikia norint įsidarbinti į laisvas darbo vietas ar pradėti dirbti savarankiškai. Šiai ADRP priemonių kategorijai priskiriamos keturios priemonės – *profesinis mokymas, įdarbinimas pagal pameistrystės sutartį, stažuotė* bei *neformaliojo švietimo ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimas*⁸. *Įdarbinimas pagal pameistrystės sutartį, stažuotė* bei *neformaliojo švietimo ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimas* pradėtos įgyvendinti tik nuo 2017 m. liepos 1 d. įsigaliojus LR užimtumo rėmimo įstatymą pakeitusiam LR užimtumo įstatymui. *Neformaliojo švietimo ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimas* išsiskiria iš visų paramos mokymuisi priemonių, kadangi neapima jokių tęstinių mokymosi veiklų, tik vienkartinį išlaidų ankstesnio mokymosi (neformaliojo švietimo ar savišvietos būdu) metu įgytų kompetencijų pripažinimo paslaugoms kompensavimą. **Atsižvelgiant į tai, kad neformaliojo švietimo ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimo priemonė yra iš esmės nepalyginama su kitomis paramos mokymuisi priemonėmis, pastaroji į UT išlaidų ADRP priemonėms peržiūrą nebuvo įtraukta.**

PARAMOS JUDUMUI PRIEMONĖS

Paramos judumui priemonių tikslas – kompensuoti kelionės išlaidas į darbo, stažuotės atlikimo vietą ar į UT organizuojamam konsultavimo grupėms užsiėmimus ir atgal⁹. Šioje kategorijoje įgyvendinama viena priemonė – *parama judumui*, kuri nuo 2017 m. liepos 1 d. įsigaliojus LR užimtumo įstatymui pakeitė ankstesnę – *bedarbių teritorinio judumo* – priemonę. Nors *bedarbių teritorinio judumo rėmimo* ir *paramos judumui* priemonės vienija panašus tikslas – užtikrinti asmenų judumo galimybes, pastarosios skiriasi savo tikslinėmis grupėmis ir tiesioginių išlaidų kategorijomis. *Bedarbių teritorinio judumo rėmimo* priemonė buvo skirta siauresnei tikslinei grupei – tik buvusiems bedarbiams, įsidarbinusiems nuo jų gyvenamosios vietovės nutolusiose darbo vietose. Savo ruožtu, *paramos judumui* priemonė apima ne tik įsidarbinusių buvusių bedarbių kelionės išlaidų kompensavimą, bet ir remiamojo įdarbinimo priemonėse ar stažuotėje arba UT konsultavimo grupėms užsiėmimuose dalyvaujančių bedarbių kelionės išlaidų kompensavimą. *Paramos judumui* priemonė yra daugiau horizontalaus pobūdžio – padeda įgyvendinti kitas ADRP priemones. **Atsižvelgiant į tai, kad paramos judumui priemonė negali būti traktuojama kaip savarankiška ir kitoms priemonėms lygiavertė ADRP priemonė, ji į UT išlaidų ADRP priemonėms peržiūrą nebuvo įtraukta.**

REMIAMOJO ĮDARBINIMO PRIEMONĖS

Remiamojo įdarbinimo kategorijoje įgyvendinamos dvi priemonės – *įdarbinimas subsidijuojant* ir *darbo įgūdžių rėmimas*¹⁰. Anksčiau galiojusiam LR užimtumo rėmimo įstatyme prie remiamojo įdarbinimo priemonių buvo priskirtos dar dvi priemonės – *darbo rotacija* ir *viešieji darbai*. *Darbo rotacija* buvo organizuojama siekiant laikinai pakeisti darbuotojus jų tikslinių atostogų metu ar kitais kolektyvinėse sutartyse numatytais atvejais ieškančiais darbo asmenimis, o *viešieji darbai* – siekiant suteikti galimybę darbo ieškantiems asmenims užsidirbti pragyvenimui būtinų lėšų ir sudaryti sąlygas laikinai įsidarbinti

⁸ LR užimtumo įstatymo 36 str.

⁹ LR užimtumo įstatymo 40 str.

¹⁰ LR užimtumo įstatymo 41 str.

ekonominių sunkumų patiriančių įmonių darbuotojams¹¹. Šiomis priemonėmis pirmiausiai buvo orientuojamasi į laikino užimtumo rėmimą, o ne asmenų ilgalaikę integraciją į darbo rinką. **Atsižvelgiant į tai, kad nuo 2017 m. liepos 1 d. įsigaliojus LR užimtumo įstatymui UT vykdomas darbo rotacijos ir viešųjų darbų¹² organizavimas buvo nutrauktas, šios priemonės į UT išlaidų ADRP priemonėms peržiūrą nebuvo įtrauktos.**

PARAMOS DARBO VIETOMS STEIGTI PRIEMONĖS

Paramos darbo vietoms steigti priemonės apima *darbo vietų steigimo (pritaikymo) subsidijavimą, vietinių užimtumo iniciatyvų projektų įgyvendinimą ir savarankiško užimtumo rėmimą*¹³. Nuo 2017 m. liepos 1 d. įsigaliojus LR užimtumo įstatymui šiek tiek pasikeitė *savarankiško užimtumo rėmimo* priemonės struktūra. Iki tol *savarankiško užimtumo rėmimas* būdavo organizuojamas, kai darbo vietas steigdavo asmenys, įsteigę labai mažą įmonę ar pradėdantys individualią veiklą pagal verslo liudijimą¹⁴. Remiantis naujuoju įstatymu, *savarankiško užimtumo rėmimo* priemonė asmenų, pradėdančių individualią veiklą pagal verslo liudijimą, atžvilgiu nebetaikoma¹⁵.

Skirtingos ADRP priemonės gali būti taikomos kompleksiskai – vieno asmens atžvilgiu derinant skirtingas priemones, tačiau įstatymiškai numatyti tam tikri apribojimai vienam asmeniui taikomų ADRP priemonių finansavimo sumai ir periodiškumui. Asmeniui kompleksiskai taikomų ADRP priemonių finansavimo suma negali viršyti 31,03 LR Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos dydžio sumos. Kompleksinis ADRP priemonių taikymas tam pačiam asmeniui pakartotinai gali būti organizuojamas ne anksčiau kaip praėjus 3 metams nuo paskutinio kompleksinio šių priemonių taikymo¹⁶.

Į UT išlaidų ADRP priemonėms peržiūrą buvo įtrauktos **3 ADRP tipams priskirtos 8 UT įgyvendinamos ADRP priemonės:**

1. Profesinis mokymas
2. Įdarbinimas pagal pameistrystės sutartį
3. Stažuotė
4. Įdarbinimas subsidijuojant
5. Darbo įgūdžių įgijimo rėmimas
6. Darbo vietų steigimo subsidijavimas
7. Vietinių užimtumo iniciatyvų projektai
8. Savarankiško užimtumo rėmimas

Žemiau (žr. 1 lentelė) pateikiamas analizuojamų ADRP priemonių priskyrimas EBPO naudojamoms ADRP priemonių kategorijoms.

¹¹ LR užimtumo rėmimo įstatymas, 2006 m. birželio 15 d. Nr. X-694 (suvestinė redakcija 2015-07-01 – 2017-06-30), 27, 28 str.

¹² Remiantis LR užimtumo rėmimo įstatymu, iki 2017 m. liepos 1 d. už viešųjų darbų organizavimą buvo atsakinga UT kartu su savivaldybėmis – UT teritoriniai padaliniai rengdavo ir tvirtindavo viešųjų darbų projektus, o savivaldybės rengdavo ir tvirtindavo viešųjų darbų programas. Nuo 2017 m. vid. viešųjų darbų programos buvo panaikintos, o jas pakeitė užimtumo didinimo programos, skirtos spręsti socialiai pažeidžiamų asmenų užimtumo problemas konkrečiose savivaldybėse. Atsakomybė už jų įgyvendinimą ir finansavimą buvo perduota savivaldybėms.

¹³ LR užimtumo įstatymo 44 str.

¹⁴ LR užimtumo rėmimo įstatymo 32 str.

¹⁵ LR užimtumo įstatymo 47 str.

¹⁶ LR užimtumo įstatymo 35 str.

1 LENTELĖ. ANALIZUOJAMŲ ADRP PASISKIRSTYMAS PAGAL EBPO ADRP PRIEMONIŲ KLASIFIKACIJĄ

SUBSIDIJOS ĮDARBINIMUI PRIVAČIAME SEKTORIUJE	VIEŠOSIOS ĮDARBINIMO PASLAUGOS	MOKYMAS	DARBO PROGRAMOS
	PROFESINIS MOKYMAS		
	ĮDARBINIMAS PAGAL PAMEISTRYSTĖS SUTARTĮ		
	STAŽUOTĖ		
ĮDARBINIMAS SUBSIDIJUOJANT			
DARBO ĮGŪDŽIŲ ĮGIJIMO RĖMIMAS			
	DARBO VIETŲ STEIGIMO SUBSIDIJAVIMAS		
	VIETINIŲ UŽIMTUMO INICIATYVŲ PROJEKTAI		
	SAVARANKIŠKO UŽIMTUMO RĖMIMAS		

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

Visų analizuojamų ADRP priemonių taikymas neišvengiamai prasideda nuo **viešųjų įdarbinimo paslaugų**, teikiamų į UT besikreipiantiems darbo ieškantiems asmenims. Viešosios įdarbinimo paslaugos Lietuvoje atitinka LR užimtumo įstatymu reglamentuotas darbo rinkos paslaugas, prie kurių priskiriama laisvų darbo vietų ir darbo ieškančių asmenų registravimas, informavimas, konsultavimas, įsidarbinimo galimybių vertinimas, tarpininkavimas įdarbinant, individualios užimtumo veiklos planavimas ir įdarbinimas su pagalba¹⁷. UT specialistai, įvertinę besikreipiančio asmens įsidarbinimo galimybes, gali pasiūlyti jam vieną iš taikomų ADRP priemonių ar jų rinkinį (įvertinant taikomus apribojimus vienam asmeniui taikomų ADRP priemonių finansavimo sumai ir periodiškumui).

4 iš 8 analizuojamų ADRP priemonių apima **mokymo** elementus. *Profesinis mokymas ir įdarbinimas pagal pameistrystės sutartį* (ne visais atvejais) apima mokymąsi PMĮ pagal formalias arba neformalias profesinio mokymo programas. *Įdarbinimas pagal pameistrystės sutartį, stažuotė ir darbo įgūdžių rėmimas* apima mokymąsi darbo vietoje.

6 iš 8 analizuojamų ADRP priemonių apima **subsidijas įdarbinimui privačiame sektoriuje**. *Įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį, įdarbinimo subsidijuojant, darbo įgūdžių rėmimo, darbo vietų steigimo subsidijavimo, vietinių užimtumo iniciatyvų projektų ir savarankiško užimtumo rėmimo* priemonių rėmuose mokamos subsidijos darbdaviams už darbo ieškančių asmenų įdarbinimą arba subsidijos pirmą kartą sau darbo vietą steigiantiems asmenims.

Toliau pateikiama detalesnė informacija apie analizuojamas priemones pagal išskirtus ADRP priemonių tipus.

¹⁷ LR užimtumo įstatymo 12 str.

1.1.1. PARAMOS MOKYMUISI PRIEMONĖS

Žemiau (žr. 2 lentelė) pateikiamos pagrindinės analizuojamų paramos mokymuisi priemonių – **profesinio mokymo, įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį ir stažuotės** – charakteristikos (priemonės apibrėžimas, tikslinės grupės, įgyvendinimo mechanizmas, tiesioginių išlaidų kategorijos, trukmė). Intervencijų intensyvumo ir išlaidų požiūriu santykinai kompleksiškesnės iš analizuojamų paramos mokymuisi priemonių – *profesinis mokymas* ir *įdarbinimas pagal pameistrystės sutartį*. Šios priemonės apima plačias tikslines grupes (*profesinis mokymas* – tiek bedarbius, tiek tam tikras užimtų asmenų kategorijas, *įdarbinimas pagal pameistrystės sutartį* – bedarbius, siekiančius mokytis profesijos pameistrystės forma), daugiau tiesioginių išlaidų kategorijų, dalis kurių yra būdingos abiem priemonėms (išlaidos profesinio mokymo paslaugoms, stipendija, kelionės išlaidos, privalomojo sveikatos tikrinimo ir skiepijimo nuo užkrečiamųjų ligų išlaidos). Pagrindinis minėtų paramos mokymuisi priemonių skirtumas – jų dalyviams teikiamo profesinio mokymo organizavimo forma (*profesinio mokymo* atveju – mokyklinė, *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* – pameistrystės). *Profesinio mokymo* ir *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* faktinės išlaidos vienam dalyviui gali priklausyti nuo įvairių kriterijų, tokių kaip dalyvio tikslinė grupė (pavyzdžiui, profesinio mokymo atveju stipendija mokama ir apgyvendinimo, kelionės bei privalomojo sveikatos tikrinimo ir skiepijimo nuo užkrečiamųjų ligų išlaidos kompensuojamos tik bedarbiams), gyvenamoji vieta (pavyzdžiui, abiejų priemonių atveju kelionės išlaidos dengiamos tik asmenims, kurių gyvenamoji vieta yra ne toje pačioje gyvenamojoje vietovėje kaip mokymo teikėjo ar praktinio mokymo vieta), pasirinkta profesinio mokymo programa (nuo programos specifikos priklauso išlaidų profesinio mokymo paslaugoms dydis, o nuo jos trukmės – ir kitų priemonei aktualių kategorijų išlaidų dydis). Kita paramos mokymuisi priemonė – *stažuotė* – yra santykinai paprastesnė, kadangi apima siauresnę tikslinę grupę, vieną tiesioginių išlaidų kategoriją ir yra griežtai apribota laike.

2020 m. pavasarį, reaguojant į dėl COVID-19 pandemijos ir LR Vyriausybės paskelbto karantino sąlygotus situacijos darbo rinkoje pokyčius, buvo priimtos LR užimtumo įstatymo pataisos, įtvirtinusios papildomas garantijas paramos mokymuisi priemonėse dalyvaujantiems asmenims LR Vyriausybės paskelbtos ekstremaliosios situacijos ir karantino metu. Vis dėlto, UT išlaidų ADRP priemonėms peržiūra apima laikotarpį iki 2019 m. imtinai, todėl minėtos įstatymo nuostatos šios analizės kontekste nėra aktualios.

2 LENTELĖ. PARAMOS MOKYMUISI PRIEMONIŲ PAGRINDINĖS CHARAKTERISTIKOS

PRIEMONĖ	APIBRĖŽIMAS	TIKSLINĖ(S) GRUPĖ(S)	ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS	TIESIOGINIŲ IŠLAIDŲ KATEGORIJOS	TRUKMĖ
Profesinis mokymas	Bedarbių ir užimtų asmenų profesinis mokymas pagal formaliojo arba neformaliojo profesinio mokymo bei neformaliojo suaugusiųjų švietimo programas.	<ul style="list-style-type: none"> • Bedarbiai • Užimti asmenys: <ul style="list-style-type: none"> ➢ Planuojantys įsidarbinti ne pas tą patį darbdavį, su kuriuo juos sieja darbo teisiniai santykiai ➢ Planuojantys pradėti vykdyti savarankišką 	<ul style="list-style-type: none"> • Profesinis mokymas organizuojamas dvišalių arba trišalių sutarčių pagrindu. • Trišalė sutartis sudaroma mokytis pagal formaliojo profesinio mokymo ir neformaliojo 	<ul style="list-style-type: none"> • Išlaidos profesinio mokymo paslaugoms (<i>bedarbiams ir užimtiems asmenims</i>) <p>Ne daugiau kaip 4,65 MMA dydžio kvalifikacijai įgyti ir 2,33 MMA dydžio kvalifikacijai tobulinti ar kompetencijai</p>	<p>Priklausomai nuo formaliojo profesinio mokymo programų arba neformaliojo suaugusiųjų švietimo programų trukmės.</p> <p>Dvišalės sutarties atveju</p>

PRIEMONĖ	APIBRĖŽIMAS	TIKSLINĖ(S) GRUPĖ(S)	ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS	TIESIOGINIŲ IŠLAIDŲ KATEGORIJOS	TRUKMĖ
		veiklą	<p>profesinio mokymo ar suaugusiųjų švietimo programas. Ši sutartis sudaroma tarp UT, darbdavio, kuris įdarbins bedarbį ar užimtą asmenį, ir bedarbio ar užimto asmens, kuris įsidarbins į laisvą darbo vietą. Bedarbių ar užimtų asmenų profesinis mokymas vykdomas profesinio mokymo teikėjo, kurį pasirenka pats bedarbis ar užimtas asmuo, suderinus su darbdaviu.</p> <ul style="list-style-type: none"> Dvišalė sutartis sudaroma tarp UT ir bedarbio ar užimto asmens, kai bedarbiai siunčiami mokytis pagal UT nustatytą paklausių profesijų formaliojo profesinio mokymo programas ar užimti asmenys siunčiami mokytis pagal LR Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka nustatytas prioritetinių profesijų formaliojo profesinio mokymo programas arba kai bedarbiai nori pradėti dirbti UT pasiūlytose ar jų pačių susirastose 	<p>įgyti, išskyrus atvejus, kai lešos skiriamos bedarbio ar užimto asmens kvalifikacijai ar kompetencijai, įtrauktai į UT direktoriaus tvirtinamą aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ir kompetencijų sąrašą, įgyti Stipendija (tik bedarbiams ir užimtiems asmenims, kurie mokymo metu buvo atleisti iš darbo, mokama per visą profesinio mokymosi laikotarpį kartą per mėnesį, atsižvelgiant į lankytas valandas – dydis mažinamas proporcingai numatytų, bet nelankyty valandų skaičiui)</p> <p>0,47 MMA dydžio arba bedarbiui priklausanti nedarbo socialinio draudimo išmoka (bedarbio pasirinkimu)</p> <ul style="list-style-type: none"> Apgyvendinimo išlaidos (tik bedarbiams ir užimtiems asmenims, kurie mokymo metu buvo atleisti iš darbo, kai asmens gyvenamoji vieta yra ne toje pačioje gyvenamojoje vietovėje kaip mokymo teikėjo mokymo vieta) <p>Ne daugiau kaip 15 proc. BSI dydžio už vieną parą ir ne daugiau kaip 35 proc. BSI dydžio, kai mokymosi metu apgyvendinamas neįgalusis, turintis sunkią judėjimo negalią</p> <ul style="list-style-type: none"> Kelionės išlaidos į profesinio mokymo 	<p>Asmenys, pabaigę profesinį mokymą, per 6 mėn. nuo profesinio mokymo pabaigos įsipareigoja įsidarbinti UT pasiūlytoje ar savo susirastose darbo vietoje arba pradėti savarankišką veiklą ir dirbti ne trumpiau kaip 6 mėn.</p> <p>Trišalės sutarties atveju asmuo įsipareigoja įsidarbinti pas Trišalėje sutartyje nurodytą darbdavį iki konkrečios trišalėje sutartyje nurodytos datos.</p> <p>Užimti asmenys per 6 mėn. nuo profesinio mokymo pabaigos įsipareigoja įsidarbinti pas kitą darbdavį ar pradėti vykdyti savarankišką veiklą ir dirbti ne trumpiau kaip 6 mėn.</p>

PRIEMONĖ	APIBRĖŽIMAS	TIKSLINĖ(S) GRUPĖ(S)	ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS	TIESIOGINIŲ IŠLAIDŲ KATEGORIJOS	TRUKMĖ
			<p>darbo vietose ar dirbti savarankiškai. Bedarbių ar užimtų asmenų profesinis mokymas vykdomas profesinio mokymo teikėjo, kurį pasirenka pats bedarbis ar užimtas asmuo.</p> <ul style="list-style-type: none"> Dvišalė sutartis sudaroma tarp UT ir bedarbio ar užimto asmens, kai įgyti ar tobulinti bendrųjų ar profesinių kompetencijų siunčiami bedarbiai, kurie priskiriami didelių ar vidutinių įsidarbinimo galimybių grupei, arba kai bedarbiai ar užimti asmenys siunčiami pagal UT nustatytų paklausių kompetencijų neformaliojo suaugusiųjų švietimo programas. <p>Sudarytų sutarčių pagrindu UT išduoda bedarbiui ar užimtam asmeniui dokumentą, kuriuo įsipareigoja sumokėti bedarbio ar užimto asmens pasirinktam profesinio mokymo teikėjui nurodytą pinigų sumą už suteiktą profesinį mokymą. Tarp pasirinkto profesinio mokymo teikėjo ir bedarbio ar užimto asmens</p>	<p>vieta ir atgal (tik bedarbiams ir užimtiems asmenims, kurie mokymo metu buvo atleisti iš darbo, kai asmens gyvenamoji vieta yra ne toje pačioje gyvenamojoje vietovėje kaip mokymo teikėjo mokymo vieta)</p> <ul style="list-style-type: none"> Privalomojo sveikatos tikrinimo ir skiepijimo nuo užkrečiamųjų ligų išlaidos (tik bedarbiams) 	

PRIEMONĖ	APIBRĖŽIMAS	TIKSLINĖ(S) GRUPĖ(S)	ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS	TIESIOGINIŲ IŠLAIDŲ KATEGORIJOS	TRUKMĖ
[darbinimas pagal pameistrystės sutartį	Profesinio mokymo organizavimo forma, kai praktinis profesinis mokymas (pagal formaliojo arba neformaliojo profesinio mokymo programas) vykdomas pas darbdavį (įsidarbinus), o teorinis profesinis mokymas gali būti vykdomas pas darbdavį arba profesinio mokymo teikėją.	<ul style="list-style-type: none"> Bedarbiai, siekiantys įgyti ar tobulinti kvalifikaciją ar įgyti kompetenciją (-as) (profesiniame mokyme taikant pameistrystės formą) 	sudaroma profesinio mokymo sutartis. Profesinio mokymo teikėjas (PM), mokinys ir darbdavys sudaro Pameistrystės mokymo sutartį (apjungiančią profesinio mokymo sutartį ir praktikos mokymo sutartį), kuri yra neatsiejama Pameistrystės darbo sutarties dalis. Pameistrystės darbo sutartis sudaroma tarp darbdavio, kuris kartu su profesinio mokymo teikėju (PM) įgyvendins pameistrystę, ir būsimo pameistro., įdarbinti mokymo programos galiojimo laikotarpiui).	<ul style="list-style-type: none"> Subsidija darbdaviui <ul style="list-style-type: none"> ➢ Darbo užmokesčio dalies ir nuo šios darbo užmokesčio dalies apskaičiuotų draudėjo privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokų dalies kompensavimui <p>40 proc. darbo užmokesčio, nurodyto įdarbinto pagal pameistrystės darbo sutartį asmens darbo sutartyje, dalies, neviršijančios 1 MMA dydžio (jei įdarbinto pagal pameistrystės darbo sutartį asmens darbo sutartis sudaryta ne visam darbo laikui arba jis dirbo ne visą mėnesio darbo laiką, kompensuojamas darbo užmokesčio dydis skaičiuojamas už faktiškai dirbtą laiką pagal apskaičiuotą ar darbo sutartyje nustatytą valandinį MVA dydžio)</p> <ul style="list-style-type: none"> Išlaidos profesinio mokymo paslaugoms Mokymo stipendija <p>0,47 MMA dydžio (mokama tik už teorinio mokymo laikotarpį)</p> <ul style="list-style-type: none"> Privalomojo sveikatos tikrinimo ir skiepijimo nuo užkrečiamųjų ligų išlaidos 	<p>Priklausomai nuo formaliojo arba neformaliojo profesinio mokymo programų trukmės.</p> <p>Darbdaviai įsipareigoja pagal įgytą kvalifikaciją / kompetenciją įdarbinti asmenis ne trumpesniam kaip 6 mėn. laikotarpiui.</p> <p>Asmenys, pabaigę profesinį mokymą pameistrystės forma, įsipareigoja išdirbti pas numatytą darbdavį ne trumpiau kaip 6 mėn.</p>
Stażuotė	Neatlygintinas darbo praktikos laikotarpis pas darbdavį, kurios metu keliama, atkuriamą,	<ul style="list-style-type: none"> Bedarbiai, turintys atitinkamą profesinę kvalifikaciją arba neformaliojo suaugusiųjų 	Stażuotė organizuojama trišalės stažuotės sutarties pagrindu. Trišalė sutartis sudaroma tarp UT, stažuotė	<ul style="list-style-type: none"> Stipendija (mokama per visą stažuotės laikotarpį kartą per mėnesį – dydis mažinamas proporcingai 	Iki 6 mėn. (ne mažiau kaip 20 valandų, bet ne daugiau kaip 40 valandų per savaitę)

PRIEMONĖ	APIBRĖŽIMAS	TIKSLINĖ(S) GRUPĖ(S)	ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS	TIESIOGINIŲ IŠLAIDŲ KATEGORIJOS	TRUKMĖ
	tobulinama kvalifikacija ir profesiniai įgūdžiai.	švietimo būdu įgytą kompetenciją, tačiau ne mažiau kaip 6 mėn. iš eilės nedirbę pagal šią turimą profesinę kvalifikaciją ar neformaliojo suaugusiųjų švietimo būdu įgytą kompetenciją.	organizuojančios įmonės, įstaigos, organizacijos ar kitos organizacinės struktūros ir stažuotis ketinančio asmens.	numatyty, bet nesistažuotų valandų skaičiu) 0,39 MMA dydžio arba bedarbiui priklausanti nedarbo socialinio draudimo išmoka (bedarbio pasirinkimu)	

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis LR užimtumo įstatymu, LR profesinio mokymo įstatymo Nr. VIII–450 pakeitimo įstatymu¹⁸ ir UT viešai pateikiama informacija

1.1.2. REMIAMOJO ĮDARBINIMO PRIEMONĖS

Žemiau (žr. 3 lentelė) pateikiamos pagrindinės remiamojo įdarbinimo priemonių – **įdarbinimo subsidijuojant** ir **darbo įgūdžių įgijimo rėmimo** – charakteristikos (priemonės apibrėžimas, tikslinės grupės, įgyvendinimo mechanizmas, tiesioginių išlaidų kategorijos, trukmė).

Įdarbinimo subsidijuojant priemonė apima tik vieną tiesioginių išlaidų kategoriją (subsidiją darbdaviui), tačiau pasižymi itin plačia tikslinių grupių aprėptimi (apima įvairias darbo rinkoje papildomai remiamas grupes, tokias kaip neįgalieji, ilgalaikiai bedarbiai, jaunimas, vyresnio amžiaus asmenys ir kt.) ir su tuo susijusiu lanksčiu įgyvendinimo mechanizmu. Šios remiamojo įdarbinimo priemonės tiesioginės išlaidos priklauso nuo remiamų tikslinių grupių, kadangi atskiroms tikslinėms grupėms taikomi skirtingi reikalavimai dėl priemonės rėmuose mokamos subsidijos darbdaviui dydžio nustatymo ir priemonės taikymo trukmės. *Darbo įgūdžių įgijimo rėmimo* priemonėje taip pat teoriškai gali dalyvauti įvairių tikslinių grupių atstovai (pavyzdžiui, neįgalieji), tačiau ši priemonė skirta asmenų pirminei integracijai į darbo rinką, todėl jos tikslinių grupių aprėptis yra santykinai siauresnė, o įgyvendinimas aiškiai apibrėžtas laike. Kadangi ši priemonė apima ir tam tikrą kvalifikacijos tobulinimo elementą (mokymąsi darbo vietoje), joje dalyvaujantiems darbdaviams finansuojama ne tik darbo užmokesčio dalis ir

¹⁸ LR profesinio mokymo įstatymo Nr. VIII–450 pakeitimo įstatymas, 2017 m. gruodžio 14 d. Nr. XIII–888

socialinio draudimo įmokos nuo šios dalies, bet ir, esant tam tikroms sąlygoms (kai darbdavio paskirti atsakingi asmenys darbo įgūdžių įgijimui organizuoti skiria daugiau kaip 20 proc. savo darbo laiko), darbo įgūdžių įgijimo tiesiogiai darbo vietoje organizavimo išlaidos.

2020 m. pavasarį, reaguojant į dėl COVID-19 pandemijos ir LR Vyriausybės paskelbto karantino sąlygotus situacijos darbo rinkoje pokyčius, buvo priimtos LR užimtumo įstatymo pataisos, įtvirtinusios papildomą paramą darbdaviams už jų įdarbintus užimtus asmenis, kuriems LR Vyriausybės paskelbtos ekstremaliosios situacijos ir karantino metu paskelbiamos prastovos. Vis dėlto, UT išlaidų ADRP priemonėms peržiūra apima laikotarpį iki 2019 m., todėl minėtos įstatymo nuostatos šios analizės kontekste nėra aktualios.

3 LENTELĖ. REMIAMOJO ĮDARBINIMO PRIEMONIŲ PAGRINDINĖS CHARAKTERISTIKOS

PRIEMONĖ	APIBRĖŽIMAS	TIKSLINĖ(S) GRUPĖ(S)	ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS	TIESIOGINIŲ IŠLAIDŲ KATEGORIJOS	TRUKMĖ
Įdarbinimas subsidijuojant	UT siūstų asmenų įdarbinimas, negrąžintinai kompensuojant darbdaviams dalį šių asmenų darbo užmokesčio išlaidų, siekiant padėti bedarbiams įsitvirtinti darbo rinkoje arba įsidarbinti	<ul style="list-style-type: none"> • Bedarbiai, kurie yra darbingo amžiaus neįgalieji (įvairaus darbingumo / neįgalumo lygio¹⁹) • Nekvalifikuoti bedarbiai (neįgiję jokios profesinės kvalifikacijos arba turintys užsienyje įgytą profesinę kvalifikaciją, kuri Lietuvoje nėra pripažinta, neturintys jokios pripažintos neformaliu būdu įgytos kompetencijos) • Ilgalaikiai bedarbiai (iki 25 m., kurių nedarbo trukmė ilgesnė kaip 6 mėn., nuo 25 m., kurių nedarbo trukmė ilgesnė 	Subsidijos dydis apskaičiuojamas procentais nuo įdarbinto asmens darbo užmokesčio ir nuo šio darbo užmokesčio apskaičiuotų draudėjo privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokų lėšų: 75 proc. , kai įdarbinami darbingo amžiaus neįgalieji, kuriems nustatytas iki 25 proc. darbingumo / sunkus neįgalumo lygis, asmenys, kuriems suteiktas pabėgėlio statusas arba papildoma ar laikinoji apsauga; 60 proc. , kai įdarbinami darbingo amžiaus neįgalieji, kuriems	<ul style="list-style-type: none"> • Subsidija darbdaviui (darbo užmokesčio dalis ir socialinio draudimo įmokų nuo šios dalies kompensavimui) <p>Ne daugiau kaip 1,5 MMA dydžio ir nuo šio darbo užmokesčio apskaičiuotų draudėjo privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokų sumos</p>	Skiriasi priklausomai nuo tikslinės grupės: <ul style="list-style-type: none"> • Iki 6 mėn., kai įdarbinami darbingo amžiaus neįgalieji, kuriems nustatytas 45–55 proc. darbingumo / lengvas neįgalumo lygis, nekvalifikuoti bedarbiai, ilgalaikiai bedarbiai, vyresni kaip 50 m. bedarbiai, asmenys, turintys teisę į papildomas užimtumo garantijas, bedarbiai iki 29 m., pirmą kartą pagal įgytą kvalifikaciją ar kompetenciją darbo veiklą pradėdantys bedarbiai, nėščios moterys ir asmenys,

¹⁹ Iki 25 proc. darbingumo lygio / sunkaus neįgalumo lygio; 30–40 pro. darbingumo lygio / vidutinio neįgalumo lygio; 45–55 proc. darbingumo lygio / lengvo neįgalumo lygio.

PRIEMONĖ	APIBRĖŽIMAS	TIKSLINĖ(S) GRUPĖ(S)	ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS	TIESIOGINIŲ IŠLAIDŲ KATEGORIJOS	TRUKMĖ
		kaip 12 mėn.) • Vyresni kaip 50 m. bedarbiai ²⁰ • Asmenys, turintys teisę į papildomas užimtumo garantijas ²¹ • Bedarbiai iki 29 m. • Pirmą kartą pagal įgytą kvalifikaciją ar kompetenciją darbo veiklą pradedantys bedarbiai • Asmenys, kuriems suteiktas pabėgėlio statusas arba papildoma ar laikinoji apsauga • Nėščios moterys ir asmenys, auginantys vaiką (įvaikį) iki 8 metų arba neįgalų vaiką (įvaikį) iki 18 metų, prižiūrintys neįgalius šeimos narius, kuriems nustatyta nuolatinė slauga ir priežiūra • Asmenys, grįžę iš laisvės atėmimo vietų, kai laisvės atėmimo laikotarpis buvo ne trumpesnis kaip 6 mėn. • Asmenys, priklausomi nuo narkotinių, psichotropinių ir kitų	nustatytas 30–40 proc. darbingumo / vidutinis neįgalumo lygis; • 50 proc. , kai įdarbinami darbingo amžiaus neįgalieji, kuriems nustatytas 45–55 proc. darbingumo / lengvas neįgalumo lygis, nekvalifikuoti bedarbiai, ilgalaikiai bedarbiai, vyresni kaip 50 m. bedarbiai, asmenys, turintys teisę į papildomas užimtumo garantijas, bedarbiai iki 29 m., pirmą kartą pagal įgytą kvalifikaciją ar kompetenciją darbo veiklą pradedantys bedarbiai, nėščios moterys ir asmenys, auginantys vaiką (įvaikį) iki 8 m. arba neįgalų vaiką (įvaikį) iki 18 m., prižiūrintys neįgalius šeimos narius, kuriems nustatyta nuolatinė slauga ir priežiūra, asmenys, grįžę iš laisvės atėmimo vietų, asmenys, priklausomi nuo narkotinių,		auginantys vaiką (įvaikį) iki 8 m. arba neįgalų vaiką (įvaikį) iki 18 m., prižiūrintys neįgalius šeimos narius, kuriems nustatyta nuolatinė slauga ir priežiūra, asmenys, grįžę iš laisvės atėmimo vietų, asmenys, priklausomi nuo narkotinių, psichotropinių ir kitų psichiką veikiančių medžiagų • Iki 24 mėn. , kai įdarbinami darbingo amžiaus neįgalieji, kuriems nustatytas 30–40 proc. darbingumo / vidutinis neįgalumo lygis, asmenys, kuriems suteiktas pabėgėlio statusas arba papildoma ar laikinoji apsauga • Neterminuotai per visą darbo laikotarpį, kai įdarbinami darbingo amžiaus neįgalieji, kuriems nustatytas iki 25 proc. darbingumo / sunkus neįgalumo lygis

²⁰ Nuo 2020 m. – vyresni kaip 45 m. bedarbiai (LR užimtumo įstatymo Nr. XII–2470 1, 8, 10, 22, 24, 25, 37, 44, 47 ir 49 straipsnių pakeitimo įstatymas, 2020 m. balandžio 30 d. Nr. XIII–2878)

²¹ Pagal LR valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymą

PRIEMONĖ	APIBRĖŽIMAS	TIKSLINĖ(S) GRUPĖ(S)	ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS	TIESIOGINIŲ IŠLAIDŲ KATEGORIJOS	TRUKMĖ
		psichiką veikiančių medžiagų, baigę psichologinės socialinės ir (ar) profesinės reabilitacijos programas	psichotropinių ir kitų psichiką veikiančių medžiagų.		
Darbo įgūdžių įgijimo rėmimas	Trūkstančių darbo įgūdžių įgijimas, organizuojamas tiesiogiai darbo vietoje (įsidarbinus), darbdaviui paskiriant atsakingą darbuotoją, kuris moko naujai įdarbintą asmenį	<ul style="list-style-type: none"> Asmenys, baigę profesinį mokymą Asmenys, pirmą kartą pagal įgytą kvalifikaciją ar kompetenciją pradėdantys darbo veiklą 	<p>Subsidijos dydis apskaičiuojamas procentais nuo įdarbinto asmens darbo užmokesčio ir nuo šio darbo užmokesčio apskaičiuotų draudėjo privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokų lėšų: 75 proc., kai įdarbinami darbingo amžiaus neįgalieji, kuriems nustatytas iki 25 proc. darbingumo / sunkus neįgalumo lygis, asmenys, kuriems suteiktas pabėgėlio statusas arba papildoma ar laikinoji apsauga;</p> <ul style="list-style-type: none"> 60 proc., kai įdarbinami darbingo amžiaus neįgalieji, kuriems nustatytas 30–40 proc. darbingumo / vidutinis neįgalumo lygis; 50 proc., kai įdarbinami darbingo amžiaus neįgalieji, kuriems nustatytas 45–55 proc. darbingumo / lengvas neįgalumo lygis, nekvalifikuoti bedarbiai, ilgalaikiai bedarbiai, vyresni kaip 50 m. bedarbiai, asmenys, 	<ul style="list-style-type: none"> Subsidija darbdaviui <ul style="list-style-type: none"> Darbo užmokesčio dalies ir socialinio draudimo įmokos nuo šios dalies kompensavimui <p>Ne daugiau kaip 1,5 MMA dydžio ir nuo šio darbo užmokesčio apskaičiuotų draudėjo privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokų sumos</p> <ul style="list-style-type: none"> Darbo įgūdžių įgijimo tiesiogiai darbo vietoje organizavimo išlaidų kompensavimui (<i>kai darbdavio paskirti atsakingi asmenys darbo įgūdžių įgijimui organizuoti skiria daugiau kaip 20 proc. savo darbo laiko</i>) <p>- Ne daugiau kaip 20 proc. visos mokamos subsidijos darbo užmokesčiui už įdarbintus profesiniame mokyme dalyvaujančius ar jį baigusius asmenis ir asmenis, pirmą kartą pagal įgytą kvalifikaciją ar kompetenciją pradėdantys darbo veiklą, jeigu darbdavio paskirti atsakingi asmenys yra vyresni kaip 50 m. darbuotojai</p> <p>- Ne daugiau kaip 10 proc. visos mokamos subsidijos darbo užmokesčiui už įdarbintus</p>	Iki 12 mėn.

PRIEMONĖ	APIBRĖŽIMAS	TIKSLINĖ(S) GRUPĖ(S)	ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS	TIESIOGINIŲ IŠLAIDŲ KATEGORIJOS	TRUKMĖ
			turintys teisę į papildomas užimtumo garantijas, bedarbiai iki 29 m., pirmą kartą pagal įgytą kvalifikaciją ar kompetenciją darbo veiklą pradedantys bedarbiai, nėščios moterys ir asmenys, auginantys vaiką (įvaikį) iki 8 m. arba neįgalų vaiką (įvaikį) iki 18 m., prižiūrintys neįgalius šeimos narius, kuriems nustatyta nuolatinė slauga ir priežiūra, asmenys, grįžę iš laisvės atėmimo vietų, asmenys, priklausomi nuo narkotinių, psichotropinių ir kitų psichiką veikiančių medžiagų.	asmenis kitais atvejais	

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis LR užimtumo įstatymu ir UT viešai pateikiama informacija

1.1.3. PARAMOS DARBO VIETOMS STEIGTI PRIEMONĖS

Žemiau (žr. 4 lentelė) pateikiamos pagrindinės paramos darbo vietoms steigti priemonių – **darbo vietų steigimo subsidijavimo, vietinių užimtumo iniciatyvų projektų ir savarankiško užimtumo rėmimo** – charakteristikos (priemonės apibrėžimas, tikslinės grupės, įgyvendinimo mechanizmas, tiesioginių išlaidų kategorijos, trukmė).

Šios priemonės yra labai panašios savo tikslu, tiesioginių išlaidų struktūra ir įgyvendinimo mechanizmu. *Vietinių užimtumo iniciatyvų projektų* priemonė pasižymi santykinai plačiausia tikslinių grupių aprėptimi (joje gali dalyvauti bet kokių tikslinių grupių bedarbiai), tačiau yra apribota geografiškai (taikoma tik kasmet socialinės apsaugos ir darbo ministro patvirtintose teritorijose, pasižyminčiose aukščiausiu nedarbo lygiu). *Darbo vietų steigimo subsidijavimo* priemonė išskirtinį dėmesį skiria darbo vietų steigimui ar pritaikymui darbingo amžiaus neįgaliesiems, tačiau joje taip pat gali dalyvauti ir buvę bedarbiai, pradėję savo verslą ne vėliau

kaip per 30 mėn. nuo paskutinės registracijos UT nutraukimo dienos, pirmą kartą darbo vietą steigiantys UT siūstam bedarbiui įdarbinti. Tiek ši priemonė, tiek *savarankiško užimtumo rėmimo* priemonė yra nukreiptos į pirmą kartą vykdomą darbo vietų steigimą (išskyrus darbo vietų neįgaliesiems steigimo ar pritaikymo atveju), tačiau *savarankiško užimtumo rėmimo* priemonė taikoma tik specifinėms tikslinėms grupėms (neįgaliesiems, jaunimui ir vyresniems kaip 50 m. bedarbiams bei asmenims, kurių atleidimo iš darbo pasekmėms švelninti naudojamos EGF lėšos). Tiek *vietinių užimtumo iniciatyvų projektų*, tiek *savarankiško užimtumo rėmimo* priemonės nukreiptos į darbo vietų steigimą smulkaus ir vidutinio verslo (SVV) subjektų kategorijoje.

2020 m. pavasarį, reaguojant į dėl COVID-19 pandemijos ir LR Vyriausybės paskelbto karantino sąlygotus situacijos darbo rinkoje pokyčius, buvo priimtos LR užimtumo įstatymo pataisos, įtvirtinusios galimybę gauti subsidiją savarankiškai dirbantiems asmenims, keičiantiems vykdomos ekonominės veiklos rūšį. Vis dėlto, UT išlaidų ADRP priemonėms peržiūra apima laikotarpį iki 2019 m., todėl minėtos įstatymo nuostatos šios analizės kontekste nėra aktualios.

4 LENTELE. PARAMOS DARBO VIETOMS STEIGTI PRIEMONIŲ PAGRINDINĖS CHARAKTERISTIKOS

PRIEMONĖ	APIBRĖŽIMAS	TIKSLINĖ(S) GRUPĖ(S)	ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS	TIESIOGINIŲ IŠLAIDŲ KATEGORIJOS	TRUKMĖ
Darbo vietų steigimo subsidijavimas	Naujų darbo vietų steigimas ar esamų darbo vietų pritaikymas neįgaliesiems bedarbiams (įdarbinant juos neterminuotam terminui) arba buvusių bedarbių, pradėjusių savo verslą ²² , pirmą kartą vykdomas darbo vietų steigimas UT siūstam bedarbiui įdarbinti.	<ul style="list-style-type: none"> • Bedarbiai, kurie yra darbingo amžiaus neįgalieji (įvairaus darbingumo / neįgalumo lygio²³) • Buvę bedarbiai, pradėję savo verslą ne vėliau kaip per 30 mėn. nuo paskutinės registracijos UT nutraukimo dienos, pirmą kartą darbo vietą steigiantys UT siūstam bedarbiui įdarbinti. Kitų. 	Darbo vietas steigiantiems darbdaviams mokama subsidija su steigiamos darbo vietos darbo funkcijų atlikimu susijusioms darbo priemonėms ar techninės pagalbos priemonėms neįgaliesiems įsigyti, montuoti, pritaikyti ir nuosavybės teise valdomoms patalpoms, reikalingoms darbo vietai įrengti, remontuoti ar pritaikyti, kai planuojamos išlaidos patalpoms remontuoti ar pritaikyti neviršija 50 proc. visos subsidijos steigiamoms darbo vietoms dydžio.	<ul style="list-style-type: none"> • Subsidija darbdaviui <p>Ne daugiau kaip 31,03 MMA, kai numatoma įsteigti darbo vietas ir įdarbinti asmenis, nustatant jiems savaitės darbo laiko trukmę (nustatant jiems ne visos darbo dienos arba ne visos darbo savaitės darbo laiko trukmę paramos dydis mažinamas proporcingai, atsižvelgiant į numatomą dirbti darbo laiką (valandas), išskyrus neįgaliuosius, kurie dėl sveikatos būklės gali dirbti ne visą darbo dieną ar ne visą darbo savaitę).</p>	N/A Subsidijos gavėjas privalo įsteigtą (pritaikytą) darbo vietą išlaikyti ne mažiau kaip 36 mėn. nuo darbo vietos įsteigimo (t. y. UT siūstų asmenų įdarbinimo).

²² Ne vėliau kaip per 30 mėn. nuo paskutinės registracijos UT nutraukimo dienos.

²³ Iki 25 proc. darbingumo lygio / sunkaus neįgalumo lygio; 30–40 proc. darbingumo lygio / vidutinio neįgalumo lygio; 45–55 proc. darbingumo lygio / lengvo neįgalumo lygio.

PRIEMONĖ	APIBRĖŽIMAS	TIKSLINĖ(S) GRUPĖ(S)	ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS	TIESIOGINIŲ IŠLAIDŲ KATEGORIJOS	TRUKMĖ
			Subsidijos gavėjas privalo apmokėti ne mažiau kaip 35 proc. darbo vietų steigimo (pritaikymo) išlaidų (išskyrus atvejus, kai įdarbinami neįgalieji – už kiekvieną neįgalų darbuotoją, kuriam nustatytas sunkus neįgalumo lygis ar 25 proc. neviršijantis darbingumo lygis – 20 proc., už neįgalų darbuotoją, kuriam nustatytas vidutinis neįgalumo lygis ar 30–40 proc. darbingumo lygis – 30 proc.). Darbdavys savo sprendimu gali nustatyti ir didesnę nuosavų lėšų dalį, skiriamą darbo vietų steigimo (pritaikymo) išlaidoms apmokėti.		
Vietinių užimtumo iniciatyvų projektai	Naujų darbo vietų steigimas, siekiant remti neterminuotą bedarbių įdarbinimą tikslinėse teritorijose (nustatytose savivaldybių ar seniūnijų teritorijose, kuriose bedarbių dalis, skaičiuojant nuo darbingo amžiaus gyventojų, projektų įgyvendinimo laikotarpiu yra didesnė negu vidutiniškai šalyje).	<ul style="list-style-type: none"> Įvairios grupių UT siūsti bedarbiai 	Parama įgyvendinant vietinių užimtumo iniciatyvų projektus teikiama smulkiojo ir vidutinio verslo (SVV) subjektams, kuriuose mažiau kaip pusę balsų dalininkų susirinkime gali turėti valstybės, savivaldybių institucijos, įstaigos ir valstybės ar savivaldybių įmonės. Darbo vietas steigiantiems darbdaviams mokama subsidija su steigiamos darbo vietos darbo funkcijų atlikimu susijusioms darbo	<ul style="list-style-type: none"> Subsidija darbdaviui Ne daugiau kaip 31,03 MMA, kai numatoma įsteigti darbo vietas ir įdarbinti asmenis, nustatant jiems savaitės darbo laiko trukmę (nustatant jiems ne visos darbo dienos arba ne visos darbo savaitės darbo laiko trukmę paramos dydis mažinamas proporcingai, atsižvelgiant į numatomą dirbti darbo laiką (valandas), išskyrus neįgaliuosius, kurie dėl sveikatos būklės gali dirbti ne visą darbo dieną ar ne visą darbo savaitę). 	N/A Subsidijos gavėjas privalo įsteigtą (pritaikytą) darbo vietą išlaikyti ne mažiau kaip 36 mėn. nuo darbo vietos įsteigimo (t. y. UT siūstų asmenų įdarbinimo).

PRIEMONĖ	APIBRĖŽIMAS	TIKSLINĖ(S) GRUPĖ(S)	ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS	TIESIOGINIŲ IŠLAIDŲ KATEGORIJOS	TRUKMĖ
			<p>priemonėms ar techninės pagalbos priemonėms neįgaliesiems įsigyti, montuoti, pritaikyti ir nuosavybės teise valdomoms patalpoms, reikalingoms darbo vietai įrengti, remontuoti ar pritaikyti, kai planuojamos išlaidos patalpoms remontuoti ar pritaikyti neviršija 50 proc. visos subsidijos steigiamoms darbo vietoms dydžio.</p> <p>Subsidijos gavėjas privalo apmokėti ne mažiau kaip 35 proc. darbo vietų steigimo (pritaikymo) išlaidų (išskyrus atvejus, kai įdarbinami neįgalieji – už kiekvieną neįgalų darbuotoją, kuriam nustatytas sunkus neįgalumo lygis ar 25 proc. neviršijantis darbingumo lygis – 20 proc., už neįgalų darbuotoją, kuriam nustatytas vidutinis neįgalumo lygis ar 30–40 proc. darbingumo lygis – 30 proc.). Darbdavys savo sprendimu gali nustatyti ir didesnę nuosavų lėšų dalį, skiriamą darbo vietų steigimo (pritaikymo) išlaidoms apmokėti.</p>		

PRIEMONĖ	APIBRĖŽIMAS	TIKSLINĖ(S) GRUPĖ(S)	ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS	TIESIOGINIŲ IŠLAIDŲ KATEGORIJOS	TRUKMĖ
Savarankiško užimtumo rėmimas	Asmenų, pirmą kartą steigiančių darbo vietas sau, rėmimas.	<ul style="list-style-type: none"> • Bedarbiai, kurie yra darbingo amžiaus neįgalieji (įvairaus darbingumo / neįgalumo lygio²⁴) • Bedarbiai iki 29 m. • Asmenys, kurių atleidimo iš darbo pasekmės švelninti naudojamos Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondo (EGF) lėšos 	<p>Savarankiško užimtumo rėmimas organizuojamas, kai asmenys darbo vietas sau pirmą kartą steigia labai mažose įmonėse. UT darbo ieškantiems asmenims, siekiantiems savarankiško užimtumo, organizuoja verslo pradmenų mokymą. Darbo vietas steigiantiems darbdaviams mokama subsidija su steigiamos darbo vietos darbo funkcijų atlikimu susijusioms darbo priemonėms ar techninės pagalbos priemonėms neįgaliesiems įsigyti, montuoti, pritaikyti ir nuosavybės teise valdomoms patalpoms, reikalingoms darbo vietai įrengti, remontuoti ar pritaikyti, kai planuojamos išlaidos patalpoms remontuoti ar pritaikyti neviršija 50 proc. visos subsidijos steigiamoms darbo vietoms dydžio.</p> <p>Subsidijos gavėjas privalo apmokėti ne mažiau kaip 35 proc. darbo vietų steigimo (pritaikymo) išlaidų (išskyrus atvejus,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Subsidija darbdaviui <p>Ne daugiau kaip 31,03 MMA, kai numatoma įsteigti darbo vietas ir įdarbinti asmenis, nustatant jiems savaitės darbo laiko trukmę (nustatant jiems ne visos darbo dienos arba ne visos darbo savaitės darbo laiko trukmę paramos dydis mažinamas proporcingai, atsižvelgiant į numatomą dirbti darbo laiką (valandas), išskyrus neįgaliuosius).</p>	<p>N/A</p> <p>Subsidijos gavėjas privalo įsteigtą (pritaikytą) darbo vietą išlaikyti ne mažiau kaip 36 mėn. nuo darbo vietos įsteigimo.</p>

²⁴ Iki 25 proc. darbingumo lygio / sunkaus neįgalumo lygio; 30–40 pro. darbingumo lygio / vidutinio neįgalumo lygio; 45–55 proc. darbingumo lygio / lengvo neįgalumo lygio.

PRIEMONĖ	APIBRĖŽIMAS	TIKSLINĖ(S) GRUPĖ(S)	ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS	TIESIOGINIŲ IŠLAIDŲ KATEGORIJOS	TRUKMĖ
			kai įdarbinami neįgalieji – už kiekvieną neįgalų darbuotoją, kuriam nustatytas sunkus neįgalumo lygis ar 25 proc. neviršijantis darbingumo lygis – 20 proc., už neįgalų darbuotoją, kuriam nustatytas vidutinis neįgalumo lygis ar 30–40 proc. darbingumo lygis – 30 proc.). Darbdavys savo sprendimu gali nustatyti ir didesnę nuosavų lėšų dalį, skiriamą darbo vietų steigimo (pritaikymo) išlaidoms apmokėti.		

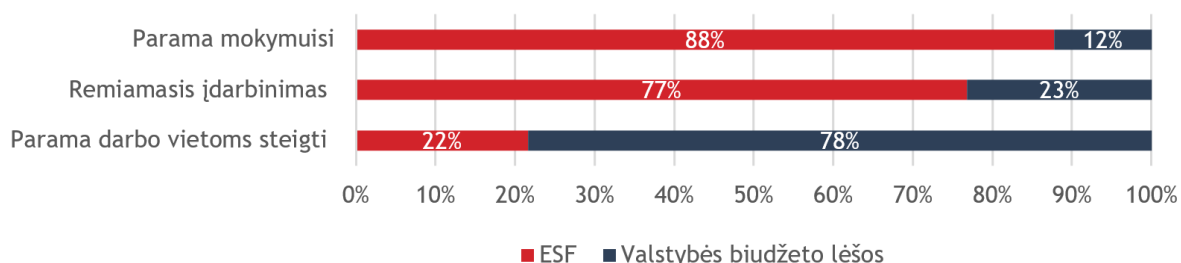
Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis LR užimtumo įstatymu ir UT viešai pateikiama informacija

1.2 ANALIZUOJAMŲ ADRP PRIEMONIŲ APŽVALGA PAGAL POŽYMIUS

Toliau pateikiama į UT išlaidų ADRP priemonėms peržiūrą įtrauktų 8 ADRP priemonių – *profesinio mokymo, įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį, stažuotės, įdarbinimo subsidijuojant, darbo įgūdžių įgijimo rėmimo, darbo vietų steigimo subsidijavimo, vietinių užimtumo iniciatyvų projektų ir savarankiško užimtumo rėmimo* – analizė pagal įvairius požymius: tiesioginių išlaidų²⁵ apimtis, dalyvių skaičių ir pasiskirstymą pagal skirtingas tikslines grupes, rezultatyvumą.

1.2.1. ADRP PRIEMONIŲ TIESIOGINĖS IŠLAIDOS

Bendra analizuojamų ADRP priemonių **tiesioginių išlaidų suma 2015–2019 m.** laikotarpiu siekė **292,6 mln. EUR**. Atkreiptinas dėmesys, kad dalis analizuojamų priemonių – *stažuotė* ir *įdarbinimas pagal pameistrystės sutartį* – pradėtos įgyvendinti tik atitinkamai 2017 m. ir 2018 m. Beveik du trečdaliai (64 proc.) šių lėšų sudarė Europos socialinio fondo (ESF) lėšos, likusį trečdalį (36%) – valstybės biudžeto lėšos. Paramos mokymuisi ir remiamojo įdarbinimo priemonių pagrindinis finansavimo šaltinis – ESF lėšos, kurios sudarė daugiau nei keturis penktadalius (88 proc.) paramos mokymuisi priemonių tiesioginio finansavimo ir virš trijų ketvirtadalių (77 proc.) remiamojo įdarbinimo priemonių tiesioginio finansavimo. Savo ruožtu, paramos darbo vietoms steigti priemonių pagrindinis finansavimo šaltinis – valstybės biudžeto lėšos, kurios sudarė beveik keturis penktadalius (78 proc.) šių priemonių tiesioginio finansavimo (žr. 1 paveikslas).

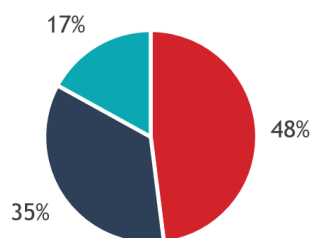
1 PAVEIKSLAS. SKIRTINGŲ ADRP PRIEMONIŲ TIPŲ FINANSAVIMO ŠALTINIAI

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis UT pateiktais duomenimis

Įvairių tipų ADRP priemonių **tiesioginių išlaidų apimtis** 2015–2019 m. proc. laikotarpiu²⁶ reikšmingai skyrėsi. Paramos mokymuisi priemonių tiesioginės išlaidos sudarė beveik pusę (48 proc.) visoms analizuojamoms ADRP priemonėms tekusių tiesioginių išlaidų. Virš trečdalio (35 proc.) jų teko remiamojo įdarbinimo priemonėms, iki penktadalio (17 proc.) – paramos darbo vietoms steigti priemonėms (žr. 2 paveikslas).

²⁵ ADRP priemonių pasiskirstymas analizuojamas tik pagal tiesiogines išlaidas, kadangi UT nefiksuoja atskirų ADRP priemonių įgyvendinimo administravimo išlaidų. Darbo rinkos paslaugos UT yra teikiamos horizontaliu principu – UT darbuotojas, įvertinęs į UT besikreipiančio asmens įsidarbinimo galimybes, gali nusiųsti jį į bet kurią ADRP priemonę ar jų rinkinį, todėl duomenys apie visų ADRP priemonių administravimo išlaidas renkami tik apibendrintai.

²⁶ Čia ir toliau: *stažuotės ir įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* atveju – 2018–2019 m. laikotarpiu.

■ Paramos mokymuisi priemonės ■ Remiamojo įdarbinimo priemonės ■ Paramos darbo vietoms steigti priemonės

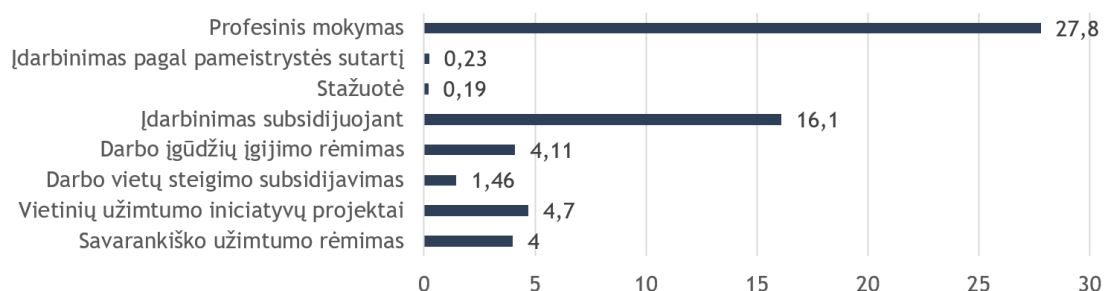
2 PAVEIKSLAS. 2015–2019 M. VISŲ TIESIOGINIŲ IŠLAIDŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL ADRP PRIEMONIŲ TIPUS

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis UT pateiktais duomenimis

6 iš 8 analizuojamų ADRP priemonių apima po vieną tiesioginių išlaidų kategoriją, tik *profesinio mokymo* ir *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* priemonių tiesiogines išlaidas sudarė daugiau nei viena tiesioginių išlaidų kategorija.

Profesinio mokymo priemonės įgyvendinimo laikotarpiu (2015–2019 m.) kasmet vidutiniškai absoliuti dauguma (56 proc.) tiesioginių išlaidų teko profesinio mokymo paslaugų finansavimui, kiek daugiau nei trečdalis (36 proc.) – išlaidų stipendijoms padengimui, likusi dalis – apgyvendinimo, kelionės ir privalomojo sveikatos tikrinimo ir skiepavimo nuo užkrečiamųjų ligų išlaidų kompensavimui (atitinkamai po 7 proc., 0,7 proc. ir 0,1 proc. priemonės išlaidų). *Įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* priemonės įgyvendinimo laikotarpiu (2018–2019 m.) kasmet vidutiniškai du trečdaliai (64 proc.) priemonės tiesioginių išlaidų teko profesinio mokymo paslaugų finansavimui, beveik ketvirtadalis (24 proc.) – subsidijų darbdaviams mokėjimui, virš dešimtadalio (12 proc.) – išlaidų stipendijoms padengimui, likusi (nė procento nesudaranti) dalis – privalomojo sveikatos tikrinimo ir skiepavimo nuo užkrečiamųjų ligų išlaidų kompensavimui.

Tiesioginių išlaidų požiūriu santykinai didžiausia iš analizuojamų ADRP priemonių – *profesinis mokymas*, kurį įgyvendinant 2015–2019 m. laikotarpiu vidutiniškai per metus patirta 27,8 mln. EUR tiesioginių išlaidų. Kita santykinai didelės finansinės apimties ADRP priemonė – *įdarbinimas subsidijuojant*, kurios vidutinės metinės tiesioginės išlaidos 2015–2019 m. laikotarpiu siekė 16,1 mln. EUR. Panaši tiesioginių išlaidų suma 2015–2019 m. laikotarpiu vidutiniškai per metus teko *darbo įgūdžių įgijimo rėmimo*, *savarankiško užimtumo rėmimo* ir *vietinių užimtumo iniciatyvų projektų* priemonėms (atitinkamai 4,1 mln. EUR, 4 mln. EUR ir 4,7 mln. EUR). *Darbo vietų steigimo subsidijavimas* priemonės vidutinės metinės tiesioginės išlaidos 2015–2019 m. laikotarpiu sudarė beveik 1,5 mln. EUR. Santykinai mažiausiai tiesioginių išlaidų (vidutiniškai po 0,2 mln. EUR per metus) užfiksuota naujausių ADRP priemonių – *stažuotės* ir *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* – atveju (žr. 3 paveikslas).

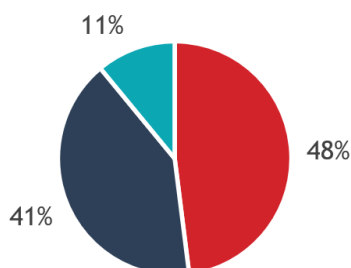

3 PAVEIKSLAS. ADRP PRIEMONIŲ VIDUTINĖS METINĖS TIESIOGINĖS IŠLAIDOS 2015–2019 M. (MLN. EUR)

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis UT pateiktais duomenimis

1.2.2. ADRP PRIEMONIŲ DALYVIAI

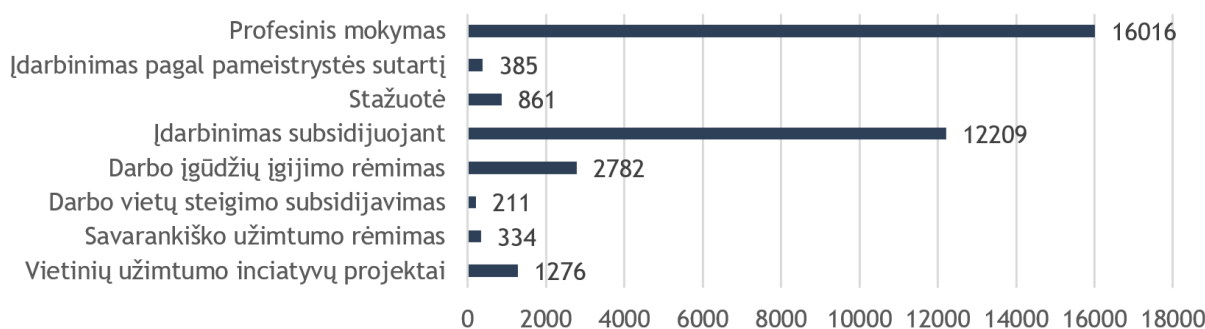
2015–2019 m. laikotarpiu analizuojamose ADRP priemonėse vidutiniškai per metus dalyvaudavo iki 50 tūkst. asmenų. Apie pusė (48 proc.) visų analizuojamų ADRP priemonių dalyvių teko paramos mokymuisi priemonėms, šiek tiek mažiau (41proc.) – remiamojo įdarbinimo priemonėms, virš dešimtadalio (11 proc.) – paramos darbo vietoms steigti priemonėms (žr. 4 paveikslas).

■ Paramos mokymuisi priemonės ■ Remiamojo įdarbinimo priemonės ■ Paramos darbo vietoms steigti priemonės
4 PAVEIKSLAS. 2015–2017 M. VIDUTINIS METINIS DALYVIŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL ADRP PRIEMONIŲ TIPUS

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis UT pateiktais duomenimis

Vidutinis metinis atskirų ADRP priemonių dalyvių skaičius stipriai skyrėsi (žr. 5 paveikslas). Pavyzdžiui, 2018–2019 m. laikotarpiu vidutiniškai per metus daugiausiai asmenų dalyvavo *profesinio mokymo ir įdarbinimo subsidijuojant* priemonėse (atitinkamai 16 tūkst. ir 12,2 tūkst. asmenų). Gerokai mažiau dalyvių sulaukė *darbo įgūdžių įgijimo rėmimo* ir *vietinių užimtumo iniciatyvų projektų* priemonės (atitinkamai 2,8 tūkst. ir 1,3 tūkst. asmenų). Likusių analizuojamų priemonių vidutinis metinis dalyvių skaičius 2018–2019 m. laikotarpiu²⁷ nesiekė 1 tūkst. *Stazuotės* priemonėje dalyvavo virš 800 asmenų, *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* ir *savarankiško užimtumo rėmimo* priemonėse – 300–400 asmenų, *darbo vietų steigimo subsidijavimo* priemonėje – virš 200 asmenų.

5 PAVEIKSLAS. ADRP PRIEMONIŲ VIDUTINIS METINIS DALYVIŲ SKAIČIUS 2018–2019 M. LAIKOTARPIU

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis UT pateiktais duomenimis

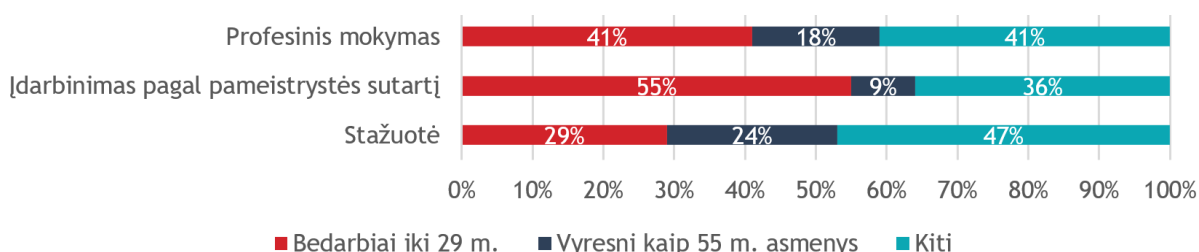
²⁷ Šis laikotarpis pasirinktas siekiant geresnio analizuojamų ADRP priemonių dalyvių skaičiaus palyginamumo tarpusavyje – *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* priemonė pradėta įgyvendinti tik nuo 2018 m., tad šie metai pasirinkti kaip atskaitos taškas lyginant visas analizuojamas priemones.

ADPR dalyvių pasiskirstymo pagal įvairias tikslines grupes duomenys prieinami tik asmenų su sustabdytu bedarbio statuso atžvilgiu. Asmenys su sustabdytu bedarbio statusu 2015–2019 m. kasmet sudarė daugiau nei 90 proc. visų ADPR priemonių dalyvių. ADPR priemonių dalyvių pasiskirstymas fiksuojamas pagal LR užimtumo įstatyme (iki 2017 m. liepos 1 d. – LR užimtumo rėmimo įstatyme) išskirtas darbo rinkoje papildomai remiamų asmenų grupes:

- Bedarbiai iki 29 m.;
- Vyresni kaip 55 m. bedarbiai;
- Ilgalaikiai bedarbiai iki 25 m., kurių nedarbo trukmė ilgesnė kaip 6 mėn.;
- Ilgalaikiai bedarbiai nuo 25 m., kurių nedarbo trukmė ilgesnė kaip 12 mėn.;
- Bedarbiai, kurie yra darbingo amžiaus neįgalieji, kuriems nustatytas 0–55 proc. darbingumo lygis;
- Kiti darbo rinkoje papildomai remiami asmenys.

ADPR PRIEMONIŲ DALYVIŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL AMŽIAUS GRUPES

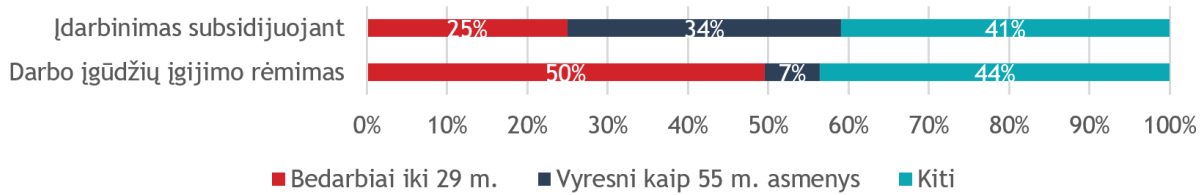
2015–2019 m. laikotarpiu (vidutiniškai per metus) **paramos mokymuisi priemonėse** santykinai didesnę dalį dalyvių sudarė bedarbiai iki 29 m., lyginant su vyresniais kaip 55 m. asmenimis (žr. 6 paveikslas). Pagal jaunimo dalį visų dalyvių sudėtyje pirmąją *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį priemonę*, kurios absoliučią daugumą (55 proc.) dalyvių sudarė jaunesni kaip 29 m. asmenys. Bedarbiai iki 29 m. sudarė reikšmingą dalį (41 proc.) dalyvių ir *profesinio mokymo* priemonėje. Iš paramos mokymuisi priemonių išsiskiria *stažuotė*, kurioje jaunimas iki 29 m. ir vyresni kaip 55 m. asmenys sudarė panašią dalį (atitinkamai 29 proc. ir 24 proc.) dalyvių. Ši priemonė apskritai pirmąją tarp paramos mokymuisi priemonių pagal vyresnių kaip 55 m. asmenų dalį, kuri siekia beveik ketvirtadalį. Kitose šio tipo ADPR priemonėse vyresnių kaip 55 m. asmenų dalyvavo pastebimai mažiau (iki penktadalio visų dalyvių *profesiniame mokyme* ir iki dešimtadalio – *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* priemonėje).

6 PAVEIKSLAS. PARAMOS MOKYMUISI PRIEMONIŲ VIDUTINIS METINIS DALYVIŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL AMŽIŲ 2015–2019 M.

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis UT pateiktais duomenimis

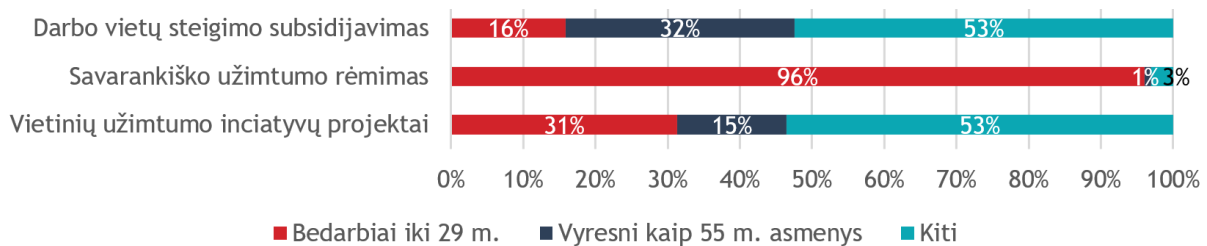
Remiamojo įdarbinimo priemonių dalyvių pasiskirstymas pagal amžių buvo skirtingas (žr. 7 paveikslas). *Darbo įgūdžių įgijimo rėmimo* priemonėje pusę (50 proc.) dalyvių sudarė bedarbiai iki 29 m., o vyresni kaip 55 m. asmenys sudarė tik iki dešimtadalio (7 proc.) šios priemonės dalyvių. Tai – nenuostabu, kadangi ši priemonė skirta profesiniame mokyme dalyvaujantiems ar jį baigusiems ir pirmą kartą pagal įgytą kvalifikaciją ar kompetenciją darbo veiklą pradedantiems asmenims, kurių dauguma būna jaunesnio amžiaus. Savo ruožtu, *įdarbinimo subsidijuojant* priemonėje santykinai didesnę dalį dalyvių sudarė vyresni kaip 55 m. asmenys, lyginant su bedarbiais iki 29 m. Virš trečdalis (34 proc.) šios priemonės dalyvių buvo vyresni kaip 55 m., ketvirtadalis (25 proc.) – jaunimas iki 29 m.

7 PAVEIKSLAS. REMIAMOJO ĮDARBINIMO PRIEMONIŲ VIDUTINIS METINIS DALYVIŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL AMŽIŲ 2015–2019 M.

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis UT pateiktais duomenimis

Paramos darbo vietoms steigti priemonių dalyviai buvo pasiskirstę netolygiai (žr. 8 paveikslas). *Savarankiško užimtumo rėmimo* priemonėje net 96 proc. dalyvių sudarė bedarbiai iki 29 m., kai vyresni kaip 55 m. asmenys tesudarė 1 proc. dalyvių (negalią turinčių dalyvių sudėtyje). *Vietinių užimtumo iniciatyvų projektų* priemonėje jaunimas iki 29 m. sudarė apie trečdalį (31 proc.) dalyvių, o vyresni kaip 55 m. asmenys – dvigubai mažesnę dalį (15 proc.). *Darbo vietų steigimo subsidijavimo* priemonėje – atvirkščiai – apie trečdalį (32 proc.) dalyvių sudarė vyresni kaip 55 m. asmenys, o dvigubai mažesnę dalį (16 proc.) – vyresni kaip 55 m. asmenys.

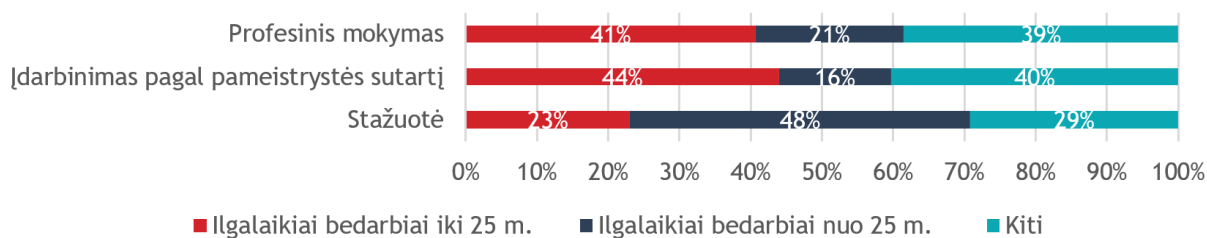
8 PAVEIKSLAS. PARAMOS DARBO VIETOMS STEIGTI PRIEMONIŲ VIDUTINIS METINIS DALYVIŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL AMŽIŲ 2015–2019 M.

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis UT pateiktais duomenimis

Apibendrinant, tarp *profesinio mokymo, įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį, darbo įgūdžių įgijimo rėmimo, savarankiško užimtumo rėmimo ir vietinių užimtumo iniciatyvų* priemonių dalyvių pagal amžių ryškiai **dominavo bedarbiai iki 29 m.**, tarp *įdarbinimo subsidijuojant ir darbo vietų steigimo subsidijavimo* priemonių dalyvių pagal amžių dominavo **vyresni kaip 55 m. asmenys**, o *stažuotės* dalyviai pagal amžiaus grupes buvo pasiskirstę panašiai.

ILGALAIKIŲ BEDARBIŲ DALIS TARP ADRP PRIEMONIŲ DALYVIŲ

2015–2019 m. laikotarpiu (vidutiniškai per metus) tarp **paramos mokymuisi priemonių** dalyvių absoliučią daugumą sudarė ilgalaikiai bedarbiai (žr. 9 paveikslas).

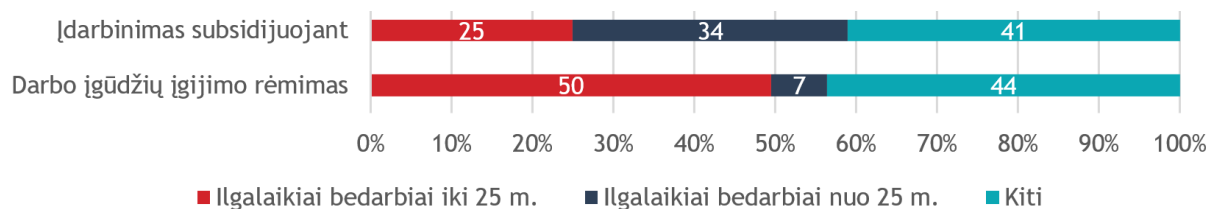

9 PAVEIKSLAS. ILGALAIKIŲ BEDARBIŲ DALIS TARP PARAMOS MOKYMUISI PRIEMONIŲ DALYVIŲ 2015–2019 M.

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis UT pateiktais duomenimis

Ilgalaikiai bedarbiai iki 25 m., kurių nedarbo trukmė ilgesnė kaip 6 mėn., dominavo tarp *profesinio mokymo* ir *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* dalyvių. Pastarieji sudarė virš dviejų penktadalių (atitinkamai 41 proc. ir 44 proc.) šių priemonių dalyvių, kai ilgalaikiai bedarbiai nuo 25 m., kurių nedarbo trukmė ilgesnė kaip 12 mėn., sudarė iki penktadalio (atitinkamai 21 proc. ir 16 proc.) jų dalyvių. *Stażuotės* priemonės išsiskyrė iš paramos mokymuisi priemonių – beveik trys ketvirtadalis jos dalyvių buvo ilgalaikiai bedarbiai. Tai susiję su šios priemonės specifika – ji skirta atitinkamą profesinę kvalifikaciją arba neformaliojo suaugusiųjų švietimo būdu įgytą kompetenciją turintiems, tačiau ne mažiau kaip 6 mėn. iš eilės pagal ją nedirbusiems bedarbiams. Apie pusę (48 proc.) *stażuotės* dalyvių buvo ilgalaikiai bedarbiai nuo 25 m., iki ketvirtadalio (23 proc.) – ilgalaikiai bedarbiai iki 25 m.

Kaip ir paramos mokymuisi priemonių atveju, absoliučią daugumą **remiamojo įdarbinimo priemonių** dalyvių sudarė ilgalaikiai bedarbiai (žr. 10 paveikslas).

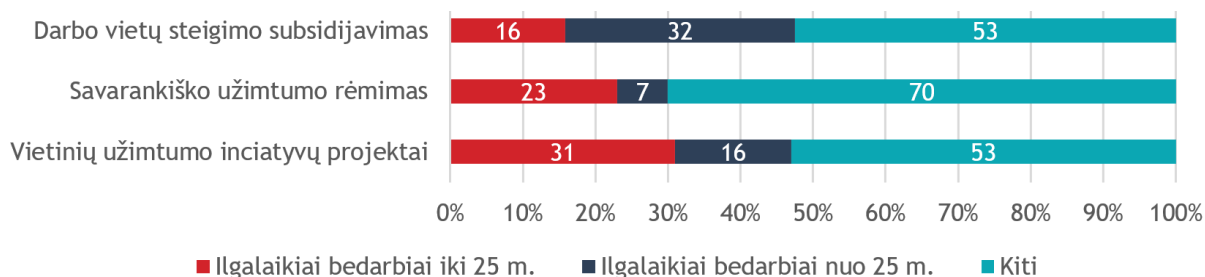

10 PAVEIKSLAS. ILGALAIKIŲ BEDARBIŲ DALIS TARP REMIAMOJO ĮDARBINIMO PRIEMONIŲ DALYVIŲ 2015–2019 M.

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis UT pateiktais duomenimis

Vis dėlto, atskirų priemonių dalyvių sudėtyje dominavo skirtingo tipo ilgalaikiai bedarbiai. Tarp *darbo įgūdžių įgijimo rėmimo* priemonės dalyvių pusę (50 proc.) sudarė ilgalaikiai bedarbiai iki 25 m., kurių nedarbo trukmė ilgesnė kaip 6 mėn., o ilgalaikiai bedarbiai nuo 25 m., kurių nedarbo trukmė ilgesnė kaip 12 mėn., sudarė tik iki dešimtadalio (7 proc.) priemonės dalyvių. Savo ruožtu, *įdarbinimo subsidijuojant* priemonėje vyravo santykinai vyresni ilgalaikiai bedarbiai. Ilgalaikiai bedarbiai nuo 25 m. sudarė virš trečdali (34 proc.), o ilgalaikiai bedarbiai iki 25 m. – ketvirtadalį (25 proc.) priemonės dalyvių.

Kitaip nei paramos mokymuisi ir remiamojo įdarbinimo priemonių atveju, tik iki pusės **paramos darbo vietoms steigti priemonių** dalyvių sudarė ilgalaikiai bedarbiai (žr. 11 paveikslas).

11 PAVEIKSLAS. ILGALAIKIŲ BEDARBIŲ DALIS TARP PARAMOS DARBO VIETOMS STEIGTI PRIEMONIŲ DALYVIŲ 2015–2019 M.

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis UT pateiktais duomenimis

Santykinai jaunesni ilgalaikiai bedarbiai dominavo *savarankiško užimtumo rėmimo* ir *vietinių užimtumo iniciatyvų projektų* priemonių dalyvių sudėtyje. Ilgalaikiai bedarbiai iki 25 m., kurių nedarbo trukmė ilgesnė kaip 6 mėn., sudarė virš trečdaliu (31 proc.) *vietinių užimtumo iniciatyvų projektų* ir iki ketvirtadaliu (23 proc.) *savarankiško užimtumo rėmimo* priemonių dalyvių, o ilgalaikiai bedarbiai nuo 25 m., kurių nedarbo trukmė ilgesnė kaip 12 mėn., šių priemonių dalyvių sudėtyje sudarė atitinkamai iki penktadaliu (16 proc.) ir iki dešimtadaliu (7 proc.) dalyvių. Tarp *darbo vietų steigimo subsidijavimo* priemonės dalyvių dominavo santykinai vyresni ilgalaikiai bedarbiai – ilgalaikiai bedarbiai nuo 25 m. sudarė apie trečdalį (32 proc.), o ilgalaikiai bedarbiai iki 25 m. – perpus mažiau (16 proc.) priemonės dalyvių.

Apibendrinant, tarp *profesinio mokymo*, *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį*, *darbo įgūdžių įgijimo rėmimo*, *savarankiško užimtumo rėmimo* ir *vietinių užimtumo iniciatyvų projektų* dalyvių **dominavo ilgalaikiai bedarbiai iki 25 m.**, kurių nedarbo trukmė ilgesnė kaip 6 mėn., tarp *stažuotės*, *įdarbinimo subsidijuojant* ir *darbo vietų steigimo subsidijavimo* priemonių dalyvių dominavo **ilgalaikiai bedarbiai nuo 25 m.**, kurių nedarbo trukmė ilgesnė kaip 12 mėn.

NEĮGALIŲJŲ DALIS TARP ADRP PRIEMONIŲ DALYVIŲ

2015–2019 m. laikotarpiu pagal darbingo amžiaus neįgaliųjų, kuriems nustatytas 0–55 proc. darbingumo lygis, dalį bendroje dalyvių sudėtyje iš analizuojamų ADRP priemonių išsiskyrė *darbo vietų steigimo subsidijavimo* priemonė, kurios virš keturių penktadaliu (89 proc.) dalyvių sudarė neįgalūs asmenys. Pažymėtina, kad darbingo amžiaus neįgalieji yra pagrindinė šios priemonės tikslinė grupė. Santykinai didesnė neįgaliųjų dalis tarp analizuojamų ADRP priemonių taip pat užfiksuota *įdarbinimo subsidijuojant* priemonės dalyvių sudėtyje – virš dešimtadaliu (11 proc.) šios priemonės dalyvių buvo darbingo amžiaus neįgalieji. Visų kitų analizuojamų priemonių dalyvių sudėtyje neįgalieji sudarė nedidelę dalį (2–6 proc.) (žr. 5 lentelė).

5 LENTELE. NEĮGALIŲJŲ DALIS SKIRTINGOSE ADRP PRIEMONĖSE 2015–2019 M.

PRIEMONĖS PAVADINIMAS	DARBINGO AMŽIAUS NEĮGALIŲJŲ, KURIEMS NUSTATYTAS 0–55 PROC. DARBINGUMO LYGIS, DALIS PRIEMONĖS DALYVIŲ SUDĖTYJE
Darbo vietų steigimo subsidijavimas	89,5 proc.
Įdarbinimas subsidijuojant	11,3 proc.
Stažuotė	6 proc.
Vietinių užimtumo iniciatyvų projektai	4 proc.
Profesinis mokymas	3,29 proc.
Savarankiško užimtumo rėmimas	3,26 proc.
Įdarbinimas pagal pameistrystės sutartį	2,9 proc.
Darbo įgūdžių įgijimo rėmimas	2,5 proc.

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis UT pateiktais duomenimis

KITŲ DARBO RINKOJE PAPILDOMAI REMIAMŲ ASMENŲ DALIS TARP ADRP PRIEMONIŲ DALYVIŲ

6 iš 8 analizuojamų ADRP priemonių absoliuti dauguma dalyvių priklausė kitų darbo rinkoje papildomai remiamų asmenų grupei (žr. 6 lentelė). Tai – itin plati tikslinė grupė, į kurią, remiantis LR užimtumo įstatymu, gali įeiti nekvalifikuoti bedarbiai, pirmą kartą pagal įgytą kvalifikaciją ar kompetenciją darbo veiklą pradėdantys bedarbiai, asmenys, turintys teisę į papildomas užimtumo garantijas pagal LR valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymą, asmenys, kuriems suteiktas pabėgėlio statusas arba papildoma ar laikinoji apsauga, nėščios moterys ir asmenys, auginantys vaiką (įvaikį) iki 8 m. arba neįgalų vaiką (įvaikį) iki 18 m., prižiūrintys neįgalius šeimos narius, kuriems nustatyta nuolatinė slauga ir priežiūra, asmenys, grįžę iš laisvės atėmimo vietų, kai laisvės atėmimo laikotarpis buvo ne trumpesnis kaip 6 mėn., bei asmenys, priklausomi nuo narkotinių, psichotropinių ir kitų psichiką veikiančių medžiagų, baigę psichologinės socialinės ir (ar) profesinės reabilitacijos programas²⁸. Santykinai mažiausia šiai tikslinei grupei priklausančių asmenų dalis užfiksuota *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* ir *darbo vietų steigimo subsidijavimo* priemonių atveju (atitinkamai virš trečdaliao (35 proc.) ir iki dešimtadalio (7 proc.)).

6 LENTELĖ. KITŲ DARBO RINKOJE PAPILDOMAI REMIAMŲ ASMENŲ DALIS SKIRTINGOSE ADRP PRIEMONĖSE 2015–2019 M.

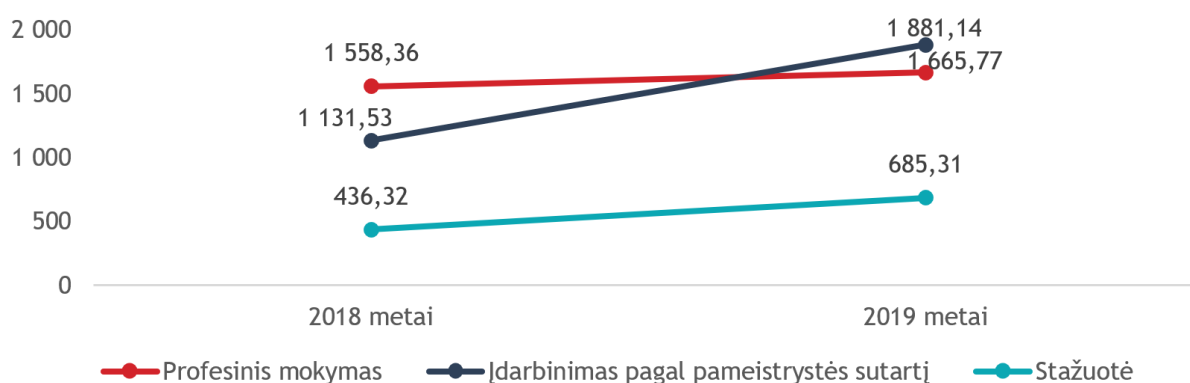
PRIEMONĖS PAVADINIMAS	KITŲ DARBO RINKOJE PAPILDOMAI REMIAMŲ ASMENŲ DALIS PRIEMONĖS DALYVIŲ SUDĖTYJE
Darbo įgūdžių įgijimo rėmimas	98 proc.
Įdarbinimas subsidijuojant	88 proc.
Profesinis mokymas	79 proc.
Vietinių užimtumo iniciatyvų projektai	76 proc.
Savarankiško užimtumo rėmimas	73 proc.
Stažuotė	53 proc.
Įdarbinimas pagal pameistrystės sutartį	35 proc.
Darbo vietų steigimo subsidijavimas	7 proc.

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis UT pateiktais duomenimis

1.2.3. ADRP PRIEMONIŲ VIENETINĖS IŠLAIDOS

Remiantis UT pateiktais duomenimis apie analizuojamų ADRP priemonių tiesiogines išlaidas, jų administravimui skirtus išteklius (ADRP priemonės bendrai administravusių UT darbuotojų etatų skaičių ir jų vidutinį mėnesinį *bruto* darbo užmokestį), dalyvių skaičių ir sukurtas darbo vietas atskirais 2015–2019 m. laikotarpio metais, buvo apskaičiuotos analizuojamų ADRP priemonių vienetinės išlaidos – **per metus vienam dalyviui tekusios bendros ADRP priemonių išlaidos** ir **per metus vienai įsteigta darbo vietai tekusios ADRP priemonių išlaidos** (apimančios tiek tiesiogines, tiek administravimo išlaidas).

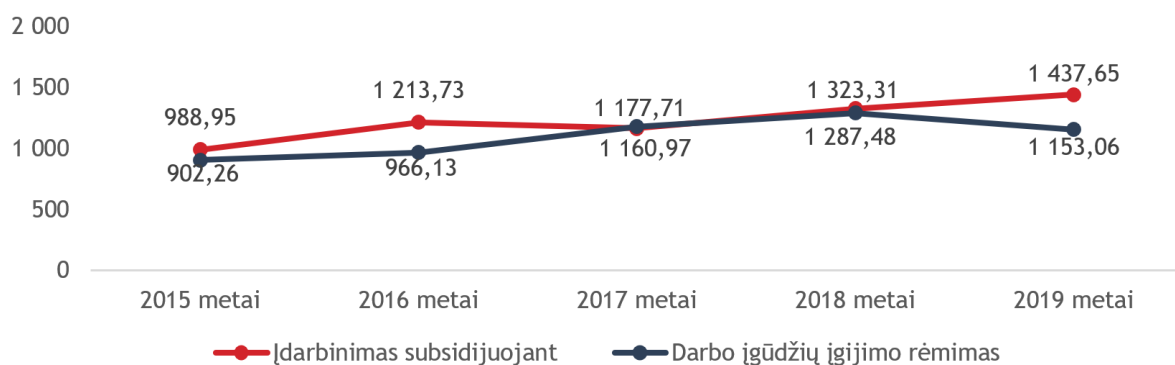
²⁸ LR užimtumo įstatymo 25 str.

12 PAVEIKSLAS. PARAMOS MOKYMUISI PRIEMONIŲ VIENAM DALYVIUI TEKUSIŲ IŠLAIDŲ POKYČIAI 2018–2019 M. (EUR)

Šaltinis: apskaičiuota BGI Consulting, remiantis UT pateiktais duomenimis

Paramos mokymuisi priemonių vienatinės išlaidos buvo apskaičiuotos sudėjus konkrečių metų priemonių tiesiogines išlaidas su administravimo išlaidomis ir gautą sumą padalijus iš konkrečių metų priemonių dalyvių skaičiaus. 2018–2019 m. laikotarpiu²⁹ visų **paramos mokymuisi priemonių** vienatinės išlaidos augo (žr. 12 paveikslas). Santykinai didžiausias (66 proc.) augimas stebimas *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* priemonės atveju, kiek mažesnis, tačiau taip pat reikšmingas (57 proc.) – *stažuotės* priemonės atveju, santykinai mažas (7 proc.) – *profesinio mokymo* priemonės atveju. Vis dėlto, analizuojamu laikotarpiu santykinai didžiausios vidutinės metinės išlaidos vienam dalyviui (**1 595,28 EUR**) teko *profesinio mokymo* priemonėje, šiek tiek mažesnės (**1 527,87 EUR**) – *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* priemonėje, beveik tris kartus mažesnės (**570,50 EUR**) – *stažuotės* priemonėje.

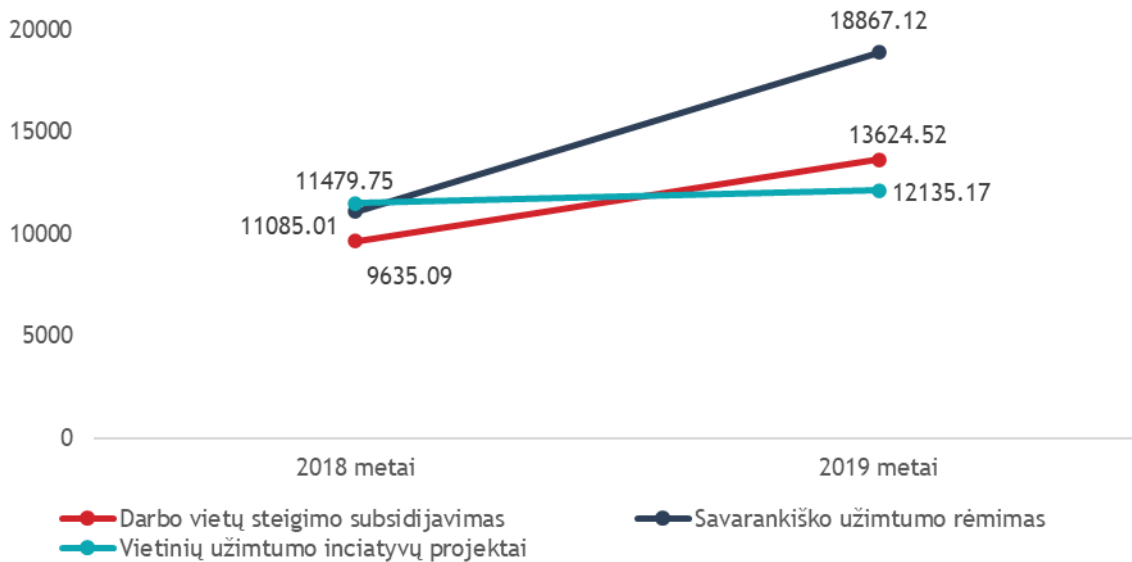
13 PAVEIKSLAS. REMIAMOJO ĮDARBINIMO PRIEMONIŲ VIENAM DALYVIUI TEKUSIŲ IŠLAIDŲ POKYČIAI 2015–2019 M. (EUR)

Šaltinis: apskaičiuota BGI Consulting, remiantis UT pateiktais duomenimis

Remiamojo įdarbinimo priemonių vienatinės išlaidos buvo apskaičiuotos sudėjus konkrečių metų priemonių tiesiogines išlaidas su administravimo išlaidomis ir gautą sumą padalijus iš konkrečių metų priemonių dalyvių skaičiaus. 2015–2019 m. laikotarpiu **remiamojo įdarbinimo priemonių** vienatinės išlaidos kasmet (su keliomis išimtimis) tolygiai augo (žr. 13 paveikslas). Santykinai didesnis išlaidų vienam dalyviui augimas užfiksuotas *įdarbinimo subsidijuojant* priemonės atveju (per analizuojamą laikotarpį priemonės vienatinės išlaidos padidėjo 45 proc.), mažesnis – *darbo įgūdžių įgijimo rėmimo*

²⁹ Šis laikotarpis pasirinktas siekiant geresnio analizuojamų ADRP priemonių vienatinių išlaidų palyginamumo tarpusavyje – *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* priemonė pradėta įgyvendinti tik nuo 2018 m., tad šie metai pasirinkti kaip atskaitos taškas lyginant visas analizuojamas priemones.

priemonės atveju (per analizuojamą laikotarpį priemonės vienetinės išlaidos padidėjo 28 proc.). Analizuojamu laikotarpiu santykinai didesnės vidutinės metinės išlaidos vienam dalyviui (**1 189,19 EUR**) teko *įdarbinimo subsidijuojant* priemonėje, kiek mažesnės (**1 069,64 EUR**) – *darbo įgūdžių įgijimo rėmimo* priemonėje.

14 PAVEIKSLAS. PARAMOS DARBO VIETOMS STEIGTI PRIEMONIŲ VIENAI ĮSTEIGTAI DARBO VIETAI TEKUSIŲ IŠLAIDŲ POKYČIAI 2018–2019 M. (EUR)

Šaltinis: apskaičiuota BGI Consulting, remiantis UT pateiktais duomenimis

Paramos darbo vietoms steigti priemonių vienetinės buvo apskaičiuotos sudėjus konkrečių metų priemonių tiesiogines išlaidas su administravimo išlaidomis ir gautą sumą padalijus iš konkrečiais metais priemonių sukurtų ar pritaikytų darbo vietų. 2018–2019 m. laikotarpiu³⁰ visų 3 **paramos darbo vietoms steigti priemonių** vienetinės išlaidos padidėjo (žr. 14 paveikslas). *Darbo vietų steigimo subsidijavimo*, *savarankiško užimtumo rėmimo* ir *vietinių užimtumo iniciatyvų projektų* priemonių vienetinės išlaidos analizuojamu laikotarpiu išaugo atitinkamai 41 proc., 70 proc. ir 6 proc.. Analizuojamu laikotarpiu santykinai didžiausios vidutinės metinės išlaidos vienai įsteigta darbo vietai (**14 976,06 EUR**) teko *savarankiško užimtumo rėmimo* priemonėje, šiek tiek mažesnės (**11 807,46 EUR**) – *vietinių užimtumo iniciatyvų projektų* priemonėje, santykinai mažiausios (**11 629,80 EUR**) – *darbo vietų steigimo subsidijavimo* priemonėje.

1.2.4. ADRP PRIEMONIŲ REZULTATAI

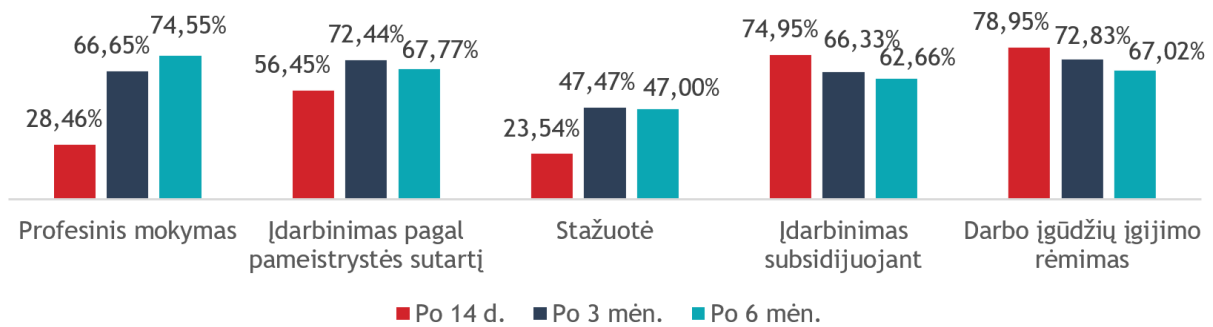
Pagal patvirtintą metodiką³¹ UT skaičiuoja ADRP priemonių efektyvumo vertinimo rodiklius. Paramos mokymuisi ir remiamojo įdarbinimo priemonių atveju skaičiuojamos 4 rodiklių – **trumpalaikės ir ilgalaikės integracijos į darbo rinką efektyvumo rodiklių** bei **trumpalaikio ir ilgalaikio registracijos rodiklių** – reikšmės, paramos darbo vietoms steigti priemonių atveju skaičiuojamos vieno – **tiesioginės naudos rodiklio** – reikšmės. Šie rodikliai iš esmės atspindi analizuojamų ADRP priemonių rezultatus, t. y.

³⁰ Šis laikotarpis pasirinktas siekiant geresnio analizuojamų ADRP priemonių vienetinių išlaidų palyginamumo tarpusavyje – nuo 2017 m. liepos 1 d. šiek tiek pasikeitė *savarankiško užimtumo rėmimo* priemonės struktūra, tad 2018 m. pasirinkti kaip atskaitos taškas lyginant visas paramos darbo vietoms steigti priemones.

³¹ Patvirtinta Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. liepos 5 d. įsakymu Nr. V-389.

buvusių priemonių dalyvių integracijos į darbo rinką mastą ir priemonių lėšomis įsteigtų darbo vietų tvarumą (praėjus įvairiam laikotarpiui po priemonių įgyvendinimo).

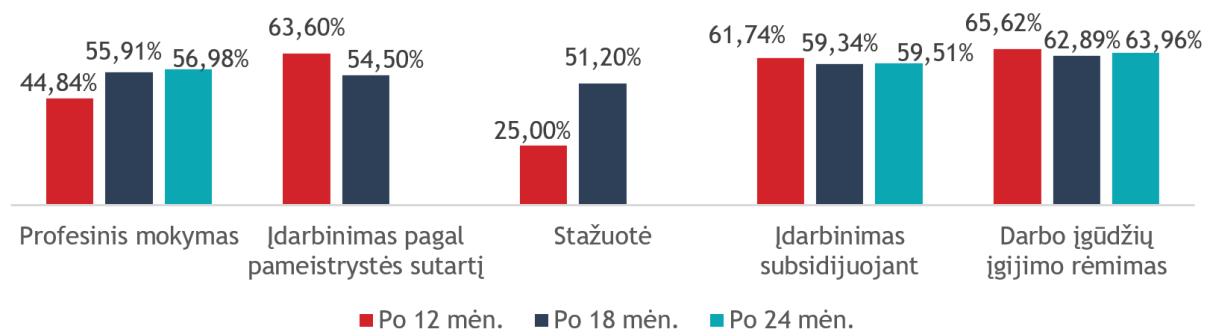
Trumpalaikės integracijos į darbo rinką efektyvumo rodiklis atspindi buvusių priemonių dalyvių, įsidarbinusių, įdarbintų ar pasilikusių dirbti po 14 d., 3 mėn. ir 6 mėn., dalį (žr. 15 paveikslas). 2015–2019 m. laikotarpiu (vidutiniškai per metus) po 14 d. darbo rinkoje išlikdavo santykinai daugiausiai *įdarbinimo subsidijuojant ir darbo įgūdžių įgijimo rėmimo* priemonių dalyvių. Integracija į darbo rinką po 3 mėn. tarp analizuojamų priemonių skiriasi nežymiai – visų priemonių, išskyrus *stažuotę*, absoliuti dauguma dalyvių integruodavosi į darbo rinką (*stažuotės* – iki pusės). Po 6 mėn. į darbo rinką santykinai sėkmingiausiai integruodavosi *profesinio mokymo* priemonės dalyviai (virš trijų ketvirtadalių), santykinai prasčiausiai – *stažuotės* priemonės dalyviai (iki pusės). Po pusės metų į darbo rinką integruodavosi apie du trečdalius *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį, įdarbinimo subsidijuojant ir darbo įgūdžių įgijimo rėmimo*.

15 PAVEIKSLAS. BUVUSIŲ PRIEMONIŲ DALYVIŲ, TRUMPŲ LAIKOTARPIU ĮSIDARBINUSIŲ, ĮDARBINTŲ AR PASILIKUSIŲ DIRBTI, DALIS 2015–2019 M.

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis UT pateiktais duomenimis

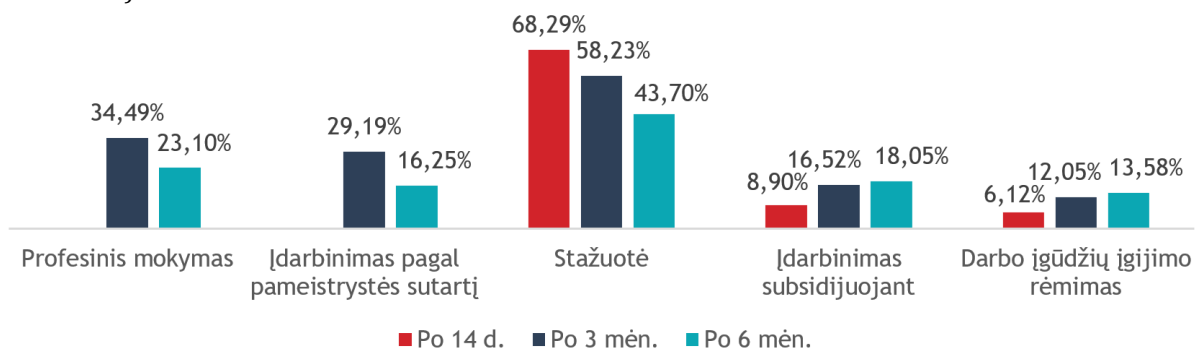
Ilgalaikės integracijos į darbo rinką efektyvumo rodiklis atspindi buvusių priemonių dalyvių, įsidarbinusių, įdarbintų ar pasilikusių dirbti po 12 mėn., 18 mėn. ir 24 mėn., dalį (žr. 16 paveikslas). 2015–2019 m. laikotarpiu (vidutiniškai per metus) po 12 mėn. santykinai daugiausiai per metus į darbo rinką integruodavosi *darbo įgūdžių įgijimo rėmimo, įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį ir įdarbinimo subsidijuojant* priemonių dalyvių (apie du trečdalius), kiek prasčiau – *profesinio mokymo* priemonės dalyviai (iki pusės), prasčiausiai – *stažuotės* priemonių dalyviai (ketvirtadalis). Po 18 mėn. beveik visų vertintų priemonių panaši dalis (absoliuti dauguma) dalyvių integruodavosi į darbo rinką (*darbo įgūdžių įgijimo rėmimo* priemonės atveju – apie du trečdalius dalyvių). Po 24 mėn. į darbo rinką santykinai sėkmingiausiai taip pat integruodavosi *darbo įgūdžių įgijimo rėmimo* priemonės dalyviai (apie du trečdalius). Po dviejų metų į darbo rinką integruodavosi absoliuti dauguma vertintų priemonių (*profesinio mokymo ir įdarbinimo subsidijuojant*) dalyvių.

16 PAVEIKSLAS. BUVUSIŲ PRIEMONIŲ DALYVIŲ, ILGUOJU LAIKOTARPIU ĮSIDARBINUSIŲ, ĮDARBINTŲ AR PASILIKUSIŲ DIRBTI, DALIS 2015–2019 M.

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis UT pateiktais duomenimis

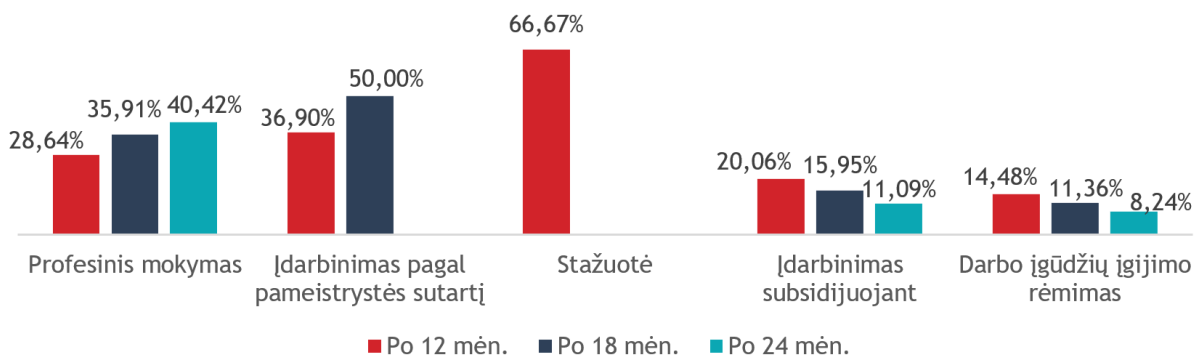
Trumpalaikis registracijos rodiklis atspindi buvusių priemonių dalyvių, kurie registravosi ar liko registruoti UT po 14 d., 3 mėn. ir 6 mėn., dalį (žr. 17 paveikslas). 2015–2019 m. laikotarpiu (vidutiniškai per metus) po 14 d. santykinai daugiausiai dalyvių registruodavosi ar likdavo registruoti UT *stažuotės* atveju (virš dviejų trečdalių), kai kitų vertintų priemonių (*įdarbinimo subsidijuojant* ir *darbo įgūdžių įgijimo rėmimo*) atveju – tik iki dešimtadalio dalyvių. Po 3 mėn. santykinai daugiausiai UT registruodavosi ar likdavo registruoti absoliuti dauguma *stažuotės* priemonių, kiek mažiau – *profesinio mokymo* ir *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* priemonių dalyvių (po maždaug trečdalį). Santykinai mažiausiai UT registruodavosi ar likdavo registruoti, vadinasi, ir santykinai sėkmingiausiai integruodavosi į darbo rinką, *įdarbinimo subsidijuojant* ir *darbo įgūdžių įgijimo rėmimo* dalyviai. Po 6 mėn. taip pat santykinai daugiausiai UT registruodavosi ar likdavo registruoti iki pusės *stažuotės* priemonės dalyvių, kiek mažiau – *profesinio mokymo* priemonės dalyvių (apie ketvirtadalis). Santykinai mažiausiai UT registruodavosi ar likdavo registruoti, vadinasi, ir santykinai sėkmingiausiai integruodavosi į darbo rinką *darbo įgūdžių įgijimo rėmimo*, *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* ir *įdarbinimo subsidijuojant* priemonių dalyviai (iki penktadalio).

17 PAVEIKSLAS. BUVUSIŲ PRIEMONIŲ DALYVIŲ, KURIE TRUMPUOJU LAIKOTARPIU REGISTRAVOSI AR LIKO REGISTRUOTI UT, DALIS 2015–2019 M.

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis UT pateiktais duomenimis

Ilgalaikis registracijos rodiklis atspindi buvusių priemonių dalyvių, kurie registravosi ar liko registruoti UT po 12 mėn., 18 mėn. ir 24 mėn., dalį (žr. 18 paveikslas). 2015–2019 m. laikotarpiu (vidutiniškai per metus) po 12 mėn. santykinai daugiausiai dalyvių registruodavosi ar likdavo registruoti UT *stažuotės* (trys ketvirtadaliai), gerokai mažiau – *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* ir *profesinio mokymo* priemonių atveju (po maždaug trečdalį). Santykinai mažiausiai UT registruodavosi ar likdavo registruoti, vadinasi, ir santykinai sėkmingiausiai integruodavosi į darbo rinką, *darbo įgūdžių įgijimo rėmimo* ir *įdarbinimo subsidijuojant* priemonių dalyviai (iki penktadalio).

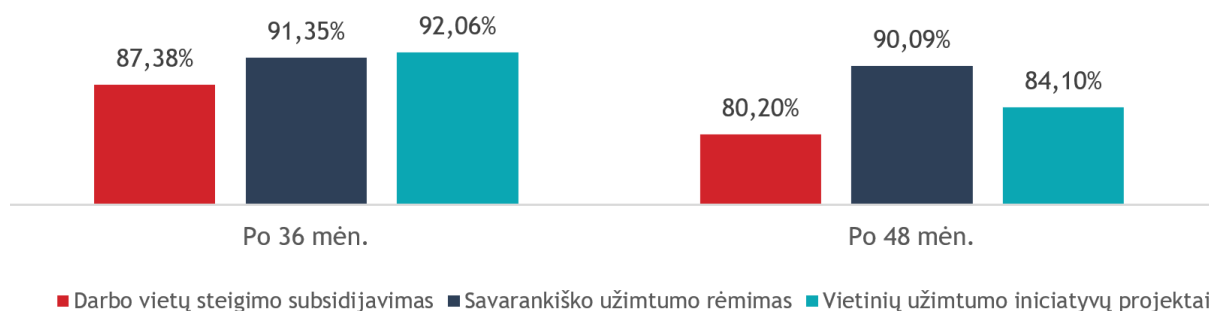

18 PAVEIKSLAS. BUVUSIŲ PRIEMONIŲ DALYVIŲ, KURIE ILGUOJU LAIKOTARPIU REGISTRAVOSI AR LIKO REGISTRUOTI UT, DALIS 2015–2019 M.

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis UT pateiktais duomenimis

Tiesioginės naudos rodiklis atspindi priemonių lėšomis subsidijuotų darbo vietų išsilaikymą (nepanaikinimą) praėjus įvairiam laikotarpiui (36 mėn. ir 48 mėn.) nuo priemonių įgyvendinimo pabaigos

(žr. 19 paveikslas). 2015–2019 m. laikotarpiu (vidutiniškai per metus) po 36 mėn. santykinai daugiausiai darbo vietų, kurių įsteigimas ar pritaikymas subsidijuotas priemonių lėšomis, išsilaikydavo *vietinių užimtumo iniciatyvų projektų* ir *savarankiško užimtumo rėmimo* priemonių atveju (91–92 proc.), kiek mažiau – *darbo vietų steigimo subsidijavimo* priemonės atveju (87 proc.). Po 48 mėn. santykinai mažiausiai subsidijuotų darbo vietų būdavo panaikinama *savarankiško užimtumo rėmimo* priemonės atveju (90 proc. išlaikytų darbo vietų), kiek daugiau – *vietinių užimtumo iniciatyvų projektų* priemonės atveju (84 proc. išlaikytų darbo vietų), santykinai daugiausiai – *darbo vietų steigimo subsidijavimo* priemonės atveju (80 proc. išlaikytų darbo vietų).

19 PAVEIKSLAS. PRIEMONIŲ LĖŠOMIS ĮSTEIGTŲ IŠSILAIKIUSIŲ (NEPANAIKINTŲ) DARBO VIETŲ DALIS 2015–2019 M.

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis UT pateiktais duomenimis

2. UT IŠLAIDŲ ADRP PRIEMONĖMS IŠLAIDŲ PERŽIŪROS METODOLOGIJA

2.1 IŠLAIDŲ PERŽIŪRAI NAUDOJAMI DUOMENYS

UT išlaidų ADRP priemonėms peržiūra pradėta nuo peržiūrai reikalingų duomenų surinkimo. Visus duomenis 2020 m. rugpjūčio 21 d. vertintojams pateikė UT specialistai. Atliekant išlaidų peržiūrą buvo naudojami dviejų tipų duomenys: (1) **ADRP priemonių finansiniai duomenys** ir (2) **ADRP priemonių rezultato duomenys**.

2.1.1. ADRP PRIEMONIŲ FINANSINIAI DUOMENYS

Išlaidų peržiūros tikslais aktualūs duomenys apie **ADRP priemonių įgyvendinimui patirtas išlaidas ir jų finansavimo šaltinius**. UT buvo prašoma pateikti tokius 2015–2019 m. laikotarpio (kiekvienų metų atskirai) finansinius duomenis apie visas UT įgyvendintas ADRP priemones:

- Kiekvienos ADRP priemonės visos tiesioginės išlaidos ir jų pasiskirstymas pagal atskiras išlaidų kategorijas;
- Kiekvienos ADRP priemonės įgyvendinimo administravimo išlaidos;
- ADRP priemonių išlaidų pasiskirstymas pagal finansavimo šaltinius, išskiriant ESF lėšų dalį ir nacionalinio biudžeto lėšų dalį.

ADRP PRIEMONIŲ TIESIOGINĖS IŠLAIDOS

Vertintojų parengtos duomenų užklauskos pagrindu UT pateikti duomenys apie **13 ADRP priemonių tiesiogines išlaidas** apima:

- 2015–2019 m. laikotarpiu kiekvienais metais patirtas **profesinio mokymo** tiesiogines išlaidas:
  - Visos išlaidos (tūkst. EUR);
  - Išlaidos profesinio mokymo paslaugoms (tūkst. EUR);
  - Stipendija (tūkst. EUR);
  - Apygyvendinimo išlaidos (tūkst. EUR);
  - Kelionės išlaidos (tūkst. EUR);
  - Privalomojo sveikatos tikrinimo ir skiepijimo nuo užkrečiamųjų ligų išlaidos (tūkst. EUR).
- 2018–2019 m. laikotarpiu kiekvienais metais patirtas **įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį** tiesiogines išlaidas:
  - Visos išlaidos (tūkst. EUR);
  - Subsidija darbdaviui (tūkst. EUR);
  - Išlaidos profesinio mokymo paslaugoms (tūkst. EUR);
  - Mokymo stipendija (tūkst. EUR);
  - Privalomojo sveikatos tikrinimo ir skiepijimo nuo užkrečiamųjų ligų išlaidos (tūkst. EUR).

- 2017–2019 m. laikotarpiu kiekvienais metais patirtas **stažuotės** tiesiogines išlaidas:
  - Visos išlaidos (tūkst. EUR) = stipendija (tūkst. EUR) (*vienintelė išlaidų kategorija*)
- 2018–2019 m. laikotarpiu kiekvienais metais patirtas **neformalaus švietimo ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimo** tiesiogines išlaidas:
  - Visos išlaidos (tūkst. EUR) = išlaidos kompetencijų pripažinimo paslaugoms (tūkst. EUR) (*vienintelė išlaidų kategorija*)
- 2015–2019 m. laikotarpiu kiekvienais metais patirtas **įdarbinimo subsidijuojant** tiesiogines išlaidas:
  - Visos išlaidos (tūkst. EUR) = darbo užmokesčio dalis ir socialinio draudimo įmokos nuo šios dalies (tūkst. EUR) (*vienintelė išlaidų kategorija*)
- 2015–2019 m. laikotarpiu kiekvienais metais patirtas **darbo įgūdžių įgijimo rėmimo** tiesiogines išlaidas:
  - Visos išlaidos (tūkst. EUR) = darbo užmokesčio dalis ir socialinio draudimo įmokos nuo šios dalies + darbo įgūdžių įgijimo tiesiogiai darbo vietoje organizavimo išlaidos (tūkst. EUR) (anot UT specialistų, nors šioje priemonėje formaliai išskiriamos dvi išlaidų kategorijos, faktiškai joms tenkančios išlaidos fiksuojamos apibendrintai) (*vienintelė išlaidų kategorija*)
- 2015–2017 m. laikotarpiu kiekvienais metais patirtas **viešųjų darbų** tiesiogines išlaidas:
  - Visos išlaidos (tūkst. EUR);
  - Kelionės išlaidos (tūkst. EUR);
  - Sveikatos patikrinimo išlaidos (tūkst. EUR);
  - Subsidija darbdaviui (tūkst. EUR).
- 2015–2017 m. laikotarpiu kiekvienais metais patirtas **darbo rotacijos** tiesiogines išlaidas:
  - Visos išlaidos (tūkst. EUR) = darbo užmokesčio dalis ir socialinio draudimo įmokos nuo šios dalies (tūkst. EUR) (*vienintelė išlaidų kategorija*)
- 2015–2019 m. laikotarpiu kiekvienais metais patirtas **darbo vietų steigimo subsidijavimo** tiesiogines išlaidas:
  - Visos išlaidos (tūkst. EUR) = subsidija darbo vietos steigimui (tūkst. EUR) (*vienintelė išlaidų kategorija*)
- 2015–2019 m. laikotarpiu kiekvienais metais patirtas **savarankiško užimtumo rėmimo** tiesiogines išlaidas:
  - Visos išlaidos (tūkst. EUR) = subsidija darbo vietos steigimui (tūkst. EUR) (*vienintelė išlaidų kategorija*)
- 2015–2017 m. laikotarpiu kiekvienais metais patirtas **subsidijos individualiai veiklai pagal verslo liudijimą** tiesiogines išlaidas:
  - Visos išlaidos (tūkst. EUR) = subsidija verslo liudijimui (tūkst. EUR) (*vienintelė išlaidų kategorija*)

- 2015–2019 m. laikotarpiu kiekvienais metais patirtas **vietinių užimtumo iniciatyvų projektų** tiesiogines išlaidas:
  - Visos išlaidos (tūkst. EUR) = subsidija darbo vietos steigimui (tūkst. EUR) (*vienintelė išlaidų kategorija*)
- 2015–2019 m. laikotarpiu kiekvienais metais patirtas **bedarbių teritorinio judumo** tiesiogines išlaidas:
  - Visos išlaidos (tūkst. EUR) = kelionės išlaidos (tūkst. EUR) (*vienintelė išlaidų kategorija*)

ADRP PRIEMONIŲ ADMINISTRAVIMO IŠLAIDOS

Konsultacijų su atsakingais UT specialistais metu buvo išsiaiškinta, kad UT **nefiksuoja konkrečių ADRP priemonių įgyvendinimo administravimo išlaidų**, kadangi darbo rinkos paslaugos UT yra teikiamos horizontaliu principu – UT darbuotojas, įvertinęs į UT besikreipiančio asmens įsidarbinimo galimybes, gali nusiųsti jį į bet kurią ADRP priemonę (ar jų rinkinį). Atsižvelgiant į tai, vertintojai nusprendė išskaičiuoti atskirų ADRP priemonių administravimo išlaidas, remiantis 2015–2019 m. laikotarpio kiekvienais metais ADRP priemonės administravusių UT darbuotojų skaičiaus, šių darbuotojų vidutinio *bruto* darbo užmokesčio ir ADRP priemonių dalyvių skaičiaus duomenimis. Šiuo tikslu UT buvo prašoma pateikti 2015–2019 m. laikotarpio (kiekvienų metų atskirai) duomenis apie visas ADRP priemones bendrai administravusių UT darbuotojų etatų skaičių ir jų vidutinį *bruto* darbo užmokestį per mėnesį. Vertintojų parengtos duomenų užklausos pagrindu UT pateikti duomenys apie **13 ADRP priemonių administravimo išteklius** apima:

- 2017–2019 m. laikotarpiu kiekvienais metais visas ADRP priemones bendrai administravusių UT darbuotojų etatų skaičius (vnt.) (UT neturi 2015–2016 m. duomenų apie ADRP priemones administravusių UT darbuotojų skaičių, kadangi iki 2017 m. UT valdymas buvo decentralizuotas – teritoriniai padaliniai, anksčiau vadinti teritorinėmis darbo biržomis, veikė savarankiškai);
- 2015–2019 m. laikotarpio kiekvienų metų ADRP priemonės administravusių UT darbuotojų vidutinis *bruto* darbo užmokestis (EUR).

ADRP PRIEMONIŲ FINANSAVIMO ŠALTINIAI

Vertintojų parengtos duomenų užklausos pagrindu UT pateikti duomenys apie **13 ADRP priemonių tiesioginių išlaidų pasiskirstymą pagal finansavimo šaltinius** apima:

- 2015–2019 m. laikotarpiu kiekvienais metais patirtų **profesinio mokymo, įdarbinimo subsidijuojant, darbo įgūdžių įgijimo rėmimo, darbo vietų steigimo subsidijavimo, savarankiško užimtumo rėmimo, vietinių užimtumo iniciatyvų projektų, bedarbių teritorinio judumo** tiesioginių išlaidų finansavimo pasiskirstymą pagal lėšų šaltinius (ESF ir nacionalinio biudžeto lėšas);
- 2015–2017 m. laikotarpiu kiekvienais metais patirtų **viešųjų darbų, darbo rotacijos ir subsidijos individualiai veiklai pagal verslo liudijimą** tiesioginių išlaidų finansavimo pasiskirstymą pagal lėšų šaltinius (ESF ir nacionalinio biudžeto lėšas);
- 2017–2019 m. laikotarpiu kiekvienais metais patirtų **stažuotės** tiesioginių išlaidų finansavimo pasiskirstymą pagal lėšų šaltinius (ESF ir nacionalinio biudžeto lėšas);

- 2018–2019 m. laikotarpiu kiekvienais metais patirtų **įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį ir neformalaus švietimo ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimo** tiesioginių išlaidų finansavimo pasiskirstymą pagal lėšų šaltinius (ESF ir nacionalinio biudžeto lėšas).

2.1.2. ADRP PRIEMONIŲ REZULTATO DUOMENYS

Išlaidų peržiūros tikslais aktualūs duomenys apie **ADRP priemonių rezultatus**. UT buvo prašoma pateikti tokius 2015–2019 m. laikotarpio (kiekvienų metų atskirai) duomenis apie visas UT įgyvendintas ADRP priemones:

- ADRP priemonių dalyviai – dalyvavusių asmenų skaičius ir jų pasiskirstymas pagal įvairias tikslines grupes (taip, kaip savo stebėsenos sistemoje fiksuoja UT);
- ADRP priemonių įgyvendinimo trukmė – kiekvienos ADRP priemonės kiekvieno dalyvio dalyvavimo priemonėje pradžios ir pabaigos datos bei priemonės veiklose praleistų valandų skaičius;
- ADRP priemonių efektyvumas – UT skaičiuojamų ADRP įgyvendinimo efektyvumo vertinimo rodiklių reikšmės.

ADRP PRIEMONIŲ DALYVIAI

Vertintojų parengtos duomenų užklauskos pagrindu UT pateikti kiekvienų 2015–2019 m. laikotarpio metų³² duomenys apie **13 ADRP priemonių dalyvius** apima:

- Bendrą ADRP priemonėse dalyvavusių asmenų skaičių (visose priemonėse bendrai ir kiekvienoje priemonėje atskirai) (vnt.), iš jo:
  - Priemonėje dalyvavusių asmenų skaičių iki ankstesnių metų gruodžio 31 d. (t. y. priemonėje ankstesniais, nei analizuojami, metais pradėjusių dalyvauti asmenų skaičių) (vnt.);
  - Priemonėje konkrečiais analizuojamais metais dalyvauti pradėjusių asmenų skaičių (vnt.);
  - Priemonės veiklose baigusius dalyvauti asmenų skaičių (vnt.);
- Bendro ADRP priemonėse dalyvavusių asmenų pasiskirstymą (visose priemonėse bendrai ir kiekvienoje priemonėje atskirai) pagal tikslines grupes:
  - Moterų skaičius (vnt.);
  - Asmenų su sustabdytu bedarbio statusu skaičius (vnt.), iš jo:
    - Moterų skaičius (vnt.);
    - Jaunimo iki 25 m. skaičius (vnt.);
    - Jaunimo iki 29 m. skaičius (vnt.);

³² Viešųjų darbų ir darbo rotacijos atveju – tik 2015–2017 m. laikotarpio; stažuotės – tik 2017–2019 m. laikotarpio, įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį ir neformalaus švietimo ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimo – tik 2018–2019 m. laikotarpio (duomenys pateikti tik tiems metams, kuriais buvo įgyvendinamos konkrečios analizuojamos ADRP priemonės).

- Vyresnių nei 50 m. asmenų skaičius (vnt.);
- Vyresnių nei 55 m. asmenų skaičius (vnt.);
- Ilgalaikių bedarbių: jaunimo iki 25 m., kurių nedarbo trukmė viršija 6 mėn., skaičius (vnt.);
- Ilgalaikių bedarbių: asmenų nuo 25 m., kurių nedarbo trukmė viršija 12 mėn., skaičius (vnt.);
- Papildomai remiamų: neįgaliųjų, kuriems nustatytas 0–55 proc. darbingumo lygis, skaičius (vnt.);
- Papildomai remiamų: kitų pagal LR užimtumo rėmimo įstatymo³³ 4 str. darbo rinkoje papildomai remiamų asmenų ir asmenų, atleistų iš Ignalinos atominės elektrinės (AE), bei jų šeimos narių skaičius (vnt.) (2015–2017 m.) / kitų pagal LR užimtumo įstatymo 25 str. darbo rinkoje papildomai remiamų asmenų skaičius (vnt.) (2018–2019 m.).

Duomenys apie ADRP priemonių dalyvius pateikti ne tik pagal atskiras priemones, bet, kur aktualu, ir pagal priemones sudarančius komponentus. *Darbo vietų steigimo subsidijavimo* priemonė skaidoma įdarbinimą į įsteigtas darbo vietas neįgaliesiems su 20–55 proc. darbingumo lygiu³⁴ ir įdarbinimą į įsteigtas darbo vietas buvusių bedarbių sukurtose mikro įmonėse. *Savarankiško užimtumo rėmimo* priemonė skaidoma į savarankiško užimtumo rėmimą kompensuojant verslo liudijimo įsigijimo išlaidas ir savarankiško užimtumo rėmimą, kuriame išskiriamas neįgaliųjų (su darbingumo lygiu iki 40 proc.) ir jaunimo iki 29 m. darbo vietos steigimas sau.

Analizuojant UT pateiktus duomenis apie ADRP priemonių dalyvius padaryti tam tikri pastebėjimai, aktualūs atliekant tolesnes išlaidų peržiūros veiklas. Pirma, **detalesnis ADRP priemonių dalyvių pasiskirstymas pagal tikslines grupes pateiktas tik asmenų su sustabdytu bedarbio statusu atžvilgiu**. Remiantis LR užimtumo įstatymu, bedarbio statusas sustabdomas tokiais atvejais: kai bedarbis dalyvauja paramos mokymuisi arba remiamojo įdarbinimo priemonėse; kai atsiranda ne ilgesnės kaip 6 mėn. trukmės terminuoti darbo santykiai ar darbo santykiams prilyginti teisiniai santykiai arba bedarbis pradeda individualią veiklą ir ją vykdo ne ilgiau kaip 6 mėn.; kai bedarbis atlieka privalomąją pradinę karo tarnybą, savanorišką nenuolatinę karo tarnybą ar alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą arba bedarbis, kuris yra karys savanoris, kitas aktyviojo rezervo karys ar parengtojo rezervo karys, pašaukiamas į pratybas, mokymus ar vykdyti tarnybos užduočių, kai už tarnybos dienas jam mokamas atlyginimas³⁵. Remiantis atsakingų UT specialistų išaiškinimu, asmeniui bedarbio statusas yra sustabdomas visais įstatyme nustatytais atvejais – dalyvavimo ADRP priemonėse metu UT bedarbio statusu registruoto asmens bedarbio statusas yra sustabdomas, o baigus dalyvauti priemonėje, jei asmuo iš karto neįsidarbina ar nepasilieka dirbti toje pačioje įmonėje (remiamojo įdarbinimo priemonių atveju), jo bedarbio statusas yra atstatomas. Visgi pažymėtina, kad ADRP priemonėse gali dalyvauti ir asmenys, kurie registruoti UT ne bedarbio, o kitu statusu (pavyzdžiui, užimto asmens ar apie atleidimą iš darbo įspėto darbuotojo³⁶). Be to, iki Užimtumo įstatymo pakeitimų 2019 m. rugsėjo 19 m. asmenims, turintiems sunkų neįgalumo lygį (iki 25 proc. darbingumo lygį), būdavo suteikiamas ne bedarbio, o nedarbingo asmens statusas, nors jie galėjo dalyvauti remiamojo įdarbinimo ir paramos darbo vietoms steigti priemonėse. Dėl aukščiau įvardytų priežasčių, tarp ADRP dalyvių pasitaikė nedidelė dalis (remiantis UT pateiktais duomenimis, ne didesnė kaip 10 proc.) asmenų, kurie nebuvo bedarbiai su sustabdytu statusu.

³³ LR užimtumo rėmimo įstatymas, 2006 m. birželio 15 d. Nr. X–694.

³⁴ Nuo 2018 m. – neįgaliesiems su darbingumo lygiu iki 55 proc.

³⁵ LR užimtumo įstatymo 24 str.

³⁶ Iki Užimtumo įstatymo įsigaliojimo 2017 m. liepos 1 d. tokį statusą turintys asmenys galėjo dalyvauti profesinio mokymo priemonėje.

Antra, dėl 2015–2019 m. laikotarpiu įvykusių teisinės bazės pokyčių (2016 m. viduryje priimtas LR užimtumo įstatymas, įsigaliojęs nuo 2017 m. liepos 1 d. ir pakeitęs iki tol galiojusį LR užimtumo rėmimo įstatymą) **skirtingais analizuojamo laikotarpio metais šiek tiek skiriasi UT stebėsenos duomenų bazėje fiksuojamos ADRP priemonių dalyvių kategorijos ir jų turinys**. 2015 m. bendrame asmenų su sustabdytu bedarbio statusu skaičiuje neišskiriamos jaunimo iki 29 m. ir vyresnių nei 55 m. asmenų grupės (ši informacija prieinama tik priemonėse 2015 m. pradėjusių dalyvauti asmenų atveju), o 2016 m. ir 2017 m. bendrame asmenų su sustabdytu bedarbio statusu skaičiuje neišskiriama vyresnių nei 50 m. asmenų grupė (ši informacija prieinama tik priemonėse atitinkamais metais pradėjusių dalyvauti asmenų atveju).

Be to, šiek tiek skiriasi pagal LR užimtumo rėmimo įstatymą ir jį pakeitusį LR užimtumo įstatymą darbo rinkoje papildomai remiamų asmenų grupės. UT stebėsenos duomenų bazėje fiksuojama kitų papildomai remiamų asmenų kategorija visu 2015–2019 m. laikotarpiu (šios darbo rinkoje papildomai remiamų asmenų grupės išskirtos ir LR užimtumo rėmimo įstatyme, ir LR užimtumo įstatyme) apima pirmą kartą pagal įgytą kvalifikaciją ar kompetenciją darbo veiklą pradedančius bedarbius, nėščias moteris ir asmenis, auginančius vaiką (įvaikį) iki 8 m. arba neįgalų vaiką (įvaikį) iki 18 m., prižiūrinčius neįgalius šeimos narius, kuriems nustatyta nuolatinė slauga ir priežiūra, asmenis, grįžusius iš laisvės atėmimo vietų, kai laisvės atėmimo laikotarpis buvo ne trumpesnis kaip 6 mėn., asmenis, priklausomus nuo narkotinių, psichotropinių ir kitų psichiką veikiančių medžiagų, baigusius psichologinės socialinės ir (ar) profesinės reabilitacijos programas, bei asmenis, turinčius teisę į papildomas užimtumo garantijas pagal LR valstybės įmonės Ignalinos AE darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymą.

Nepaisant to, kai kurios darbo rinkoje papildomai remiamų asmenų grupės yra aktualios ne visą analizuojamą laikotarpį. Tik 2015–2017 m. laikotarpiu tarp papildomai remiamų asmenų grupių išskirti rūpintiniai, kuriems iki pilnametystės buvo nustatyta rūpyba, kol jiems sukaks 25 metai, prekybos žmonėmis aukos, baigusios psichologinės socialinės ir (ar) profesinės reabilitacijos programas, bei grįžę į Lietuvą nuolat gyventi politiniai kaliniai ir tremtiniai bei jų šeimų nariai³⁷, tik 2018–2019 m. laikotarpiu – nekvalifikuoti bedarbiai (neįgiję jokios profesinės kvalifikacijos arba turintys užsienyje įgytą profesinę kvalifikaciją, kuri Lietuvoje nėra pripažinta, neturintys jokios pripažintos neformaliu būdu įgytos kompetencijos) ir asmenys, kuriems suteiktas pabėgėlio statusas arba papildoma ar laikinoji apsauga. Taip pat analizuojamu laikotarpiu taikytas nevienodas ilgalaikių bedarbių apibrėžimas: 2015–2017 m. jiems prilygintini iki įsiregistravimo teritorinėje darbo biržoje nedirbę 2 ir daugiau metų asmenys, o 2018–2019 m. skiriamos dvi ilgalaikių bedarbių grupės – asmenys iki 25 m., kurių nedarbo trukmė ilgesnė kaip 6 mėn., ir asmenys nuo 25 m., kurių nedarbo trukmė ilgesnė kaip 12 mėn.³⁸

ADRP PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO TRUKMĖ

UT pateikti kiekvienų 2015–2019 m. laikotarpio metų³⁹ duomenys apie **9 ADRP priemonių dalyvių dalyvavimo priemonėje pradžios ir pabaigos datas bei priemonės veiklose praleistų valandų skaičių** apima:

- *Stazuotės, neformalaus švietimo ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimo, paramos judumui, darbo įgūdžių įgijimo rėmimo, įdarbinimo subsidijuojant, darbo rotacijos ir viešųjų darbų*

³⁷ LR užimtumo rėmimo įstatymo 4 str.

³⁸ LR užimtumo įstatymo 25 str.

³⁹ Viešųjų darbų ir darbo rotacijos atveju – tik 2015–2017 m. laikotarpiu; stazuotės – tik 2017–2019 m. laikotarpiu, įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį ir neformalaus švietimo ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimo – tik 2018–2019 m. laikotarpiu (duomenys pateikti tik tiems metams, kuriais buvo įgyvendinamos konkrečios analizuojamos ADRP priemonės).

priemonių kiekvieno dalyvio (nuasmeninti duomenys) dalyvavimo konkrečioje priemonėje pradžios ir pabaigos (arba dalyvavimo nutraukimo) datos;

- *Profesinio mokymo ir įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* priemonių kiekvieno dalyvio (nuasmeninti duomenys) programos trukmė savaitėmis ir valandomis, dalyvavimo priemonėje pradžios ir pabaigos (arba dalyvavimo nutraukimo) datos bei lankytų valandų skaičius.

Analizuojant UT pateiktus duomenis apie ADRP priemonių įgyvendinimo trukmę padaryti tam tikri pastebėjimai, aktualūs atliekant tolesnes išlaidų peržiūros veiklas. Pirma, **duomenys apie ADRP priemonių įgyvendinimo pradžios ir pabaigos (arba dalyvavimo nutraukimo) datas bei priemonių veiklose jų dalyvių praleisto laiko apimtį (valandas) neprieinami 3 analizuojamų ADRP priemonių – darbo vietų steigimo subsidijavimo, vietinių užimtumo iniciatyvų projektų ir savarankiško užimtumo rėmimo – atveju.** Minėtos paramos darbo vietoms steigti priemonės nuo kitų analizuojamų priemonių skiriasi savo specifika. Šių priemonių įgyvendinimas nėra apibrėžtas laike, nes jų rėmuose mokamos vienkartinės subsidijos naujas darbo vietas steigiantiems (ar neįgaliesiems pritaikantiems) darbdaviams ar savarankišką užimtumą pradedantiems asmenims. Antra, **duomenys apie ADRP priemonių veiklose jų dalyvių praleistas valandas prieinami tik 2 analizuojamų ADRP priemonių – profesinio mokymo ir įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį – atveju.** Trečia, UT pateikti duomenys apie *neformalaus švietimo ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimo* priemonės kiekvieno dalyvio dalyvavimo priemonėje pradžios ir pabaigos (arba dalyvavimo nutraukimo) datas, tačiau jie vykdomos išlaidų peržiūros kontekste yra nereikšmingi, kadangi ši **priemonė neapima jokių tęstinių veiklų, kurių trukmę būtų vertinga stebėti.**

ADRP PRIEMONIŲ EFEKTYVUMAS

UT pateikti kiekvienų 2015–2019 m. laikotarpio metų⁴⁰ duomenys apie **9 ADRP priemonių UT skaičiuojamų efektyvumo vertinimo rodiklių⁴¹ reikšmes** apima:

- *Profesinio mokymo, įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį, stažuotės, neformalaus švietimo ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimo, įdarbinimo subsidijuojant, darbo įgūdžių įgijimo rėmimo* priemonių atveju:
  - Trumpalaikės integracijos į darbo rinką efektyvumo rodiklis – buvusių priemonių dalyvių, įsidarbinusių, įdarbintų ar pasilikusių dirbti po 14 d., 3 mėn. ir 6 mėn., dalis (proc.);
  - Ilgalaikės integracijos į darbo rinką efektyvumo rodiklis – buvusių priemonių dalyvių, įsidarbinusių, įdarbintų ar pasilikusių dirbti po 12 mėn., 18 mėn. ir 24 mėn., dalis (proc.);
  - Trumpalaikis registracijos rodiklis – buvusių priemonių dalyvių, kurie registravosi ar liko registruoti UT po 14 d., 3 mėn. ir 6 mėn., dalis (proc.);
  - Ilgalaikis registracijos rodiklis – buvusių priemonių dalyvių, kurie registravosi ar liko registruoti UT po 12 mėn., 18 mėn. ir 24 mėn., dalis (proc.);

Svarbu atkreipti dėmesį, kad, remiantis UT specialistų išaiškinimu, trumpalaikės ir ilgalaikės integracijos į darbo rinką efektyvumo rodikliai neatspindi neįgalųjų asmenų integracijos į darbo rinką rezultatų. Nors

⁴⁰ Viešųjų darbų ir darbo rotacijos atveju – tik 2015–2017 m. laikotarpio; stažuotės – tik 2017–2019 m. laikotarpio, įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį ir neformalaus švietimo ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimo – tik 2018–2019 m. laikotarpio (duomenys pateikti tik tiems metams, kuriais buvo įgyvendinamos konkrečios analizuojamos ADRP priemonės).

⁴¹ Remiantis Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. liepos 5 d. įsakymu Nr. V-389 patvirtinta ADRP priemonių efektyvumo vertinimo rodiklių apskaičiavimo metodika.

- *Darbo vietų steigimo subsidijavimo, savarankiško užimtumo rėmimo ir vietinių užimtumo iniciatyvų projektų* priemonių atveju:
  - Tiesioginės naudos rodiklis – po 36 mėn. ir 48 mėn. nuo įsteigimo dienos nepanaikintų darbo vietų, kurių steigimas ar pritaikymas buvo subsidijuotas priemonės lėšomis, dalis (proc.).

Pagal viešosios politikos ciklo logiką UT skaičiuojami ADRP priemonių efektyvumo vertinimo rodikliai iš tiesų atspindi šių priemonių rezultatyvumą. Pagal priemonės įgyvendinimo rezultatų pobūdį išskiriamos dvi analizuojamų ADRP priemonių grupės:

- Paramos mokymuisi ir remiamojo įdarbinimo priemonės (*profesinio mokymo, įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį, stažuotės, neformalaus švietimo ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimo, įdarbinimo subsidijuojant, darbo įgūdžių įgijimo rėmimo*), kurių atveju stebimas buvusių jų dalyvių integracija į darbo rinką (įsidarbinimas) po dalyvavimo priemonėse;
- Paramos darbo vietoms steigti priemonės (*darbo vietų steigimo subsidijavimo, savarankiško užimtumo rėmimo ir vietinių užimtumo iniciatyvų projektų*), kurių atveju stebimas priemonių lėšomis subsidijuotų darbo vietų išsilaikymas.

Apibendrinant UT pateiktus ADRP priemonių finansinius ir rezultato duomenis, išsami informacija (apimanti duomenis apie išlaidas, dalyvius, įgyvendinimo trukmę ir efektyvumą) prieinama tik **9 ADRP priemonių** atveju:

1. Profesinis mokymas
2. Įdarbinimas pagal pameistrystės sutartį
3. Stažuotė
4. Neformaliojo švietimo ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimas
5. Įdarbinimas subsidijuojant
6. Darbo įgūdžių įgijimo rėmimas
7. Darbo vietų steigimo subsidijavimas
8. Vietinių užimtumo iniciatyvų projektai
9. Savarankiško užimtumo rėmimas

Vis dėlto, *neformaliojo švietimo ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimo* priemonė yra iš esmės nepalyginama su kitomis paramos mokymuisi priemonėmis (neapima jokių tęstinių mokymosi veiklų, tik vienkartinį išlaidų ankstesnio mokymosi (neformaliojo švietimo ar savišvietos būdu) metu įgytų kompetencijų pripažinimo paslaugoms kompensavimą), todėl pastaroji į UT išlaidų ADRP priemonėms peržiūrą nebuvo įtraukta. Atsižvelgiant į tai, atliekant UT išlaidų ADRP priemonėms peržiūrą ši priemonė detaliau neanalizuojama.

Atkreiptinas dėmesys, kad UT pateikė duomenis ir už 2020 m., tačiau pastarieji analizėje nebuvo naudojami. 2020 m. duomenys apie ADRP priemonių dalyvius yra nereprezentatyvūs, kadangi darbo ieškančių asmenų skaičius ženkliai išaugo dėl ekonomikos nuosmukio 2020 m. I ir II ketvirtį, susijusio su COVID-19 viruso sukelta pandemija. Be to, 2020 m. duomenys buvo prieinami tik už pirmąjį metų pusmetį, o esant dideliame ekonominės situacijos neapibrėžtumui, finansinių ir dalyvių duomenų ekstrapoliacija visiems 2020 m. iš turimų duomenų būtų nekorektiška.

2.2 IŠLAIDŲ PERŽIŪROS METODOLOGIJA

2.2.1. ANALIZUOJAMOS PRIEMONĖS IR JŲ TIPAI

Įvertinus ADRP priemonių aktualumą vertinimo ir duomenų apie jų įgyvendinimą prieinamumą, į UT išlaidų ADRP priemonėms peržiūrą **buvo įtrauktos 8 ADRP priemonės**: *profesinis mokymas, įdarbinimas pagal pameistrystės sutartį, stažuotė, įdarbinimas subsidijuojant, darbo įgūdžių įgijimo rėmimas, darbo vietų steigimo subsidijavimas, savarankiško užimtumo rėmimas ir vietinių užimtumo iniciatyvų projektai*.

Į išlaidų peržiūrą **nebuvo įtrauktos 5 ADRP priemonės**:

- *Neformaliojo švietimo ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimo* priemonė, kuri savo įgyvendinimo mechanizmu išsiskiria iš visų ADRP priemonių, todėl jos palyginimas su kitomis priemonėmis būtų nekorektiškas;
- *Bedarbių teritorinio judumo* priemonė, kurią nuo 2017 m. liepos 1 d. pakeitė *paramos judumui priemonė*, padedanti įgyvendinti kitas ADRP priemones, todėl nelaikytina savarankiška ir kitoms priemonėms lygiaverte ADRP priemone;
- *Darbo rotacijos* priemonė, kuri nuo 2017 m. liepos 1 d. nebėra įgyvendinama;
- *Viešųjų darbų* priemonė, kurios įgyvendinime nuo 2017 m. liepos 1 d. UT nebedalyvauja.

Pagrindinis išlaidų peržiūros parametras – **efektyvumas**, suprantamas kaip **pasiektų rezultatų ir šiems rezultatams sukurti reikalingų išteklių santykis**. Kadangi analizuojamų ADRP priemonių imtis yra itin maža (N=8), o priemonės – tarpusavyje labai skirtingos (įgyvendinimo mechanizmais, tikslinėmis grupėmis, tiesioginių išlaidų kategorijomis, trukme ir kt.), atliekant joms skirtų išlaidų peržiūrą negali būti taikomi įprasti išlaidų peržiūros metodai. Siekiant įvertinti ADRP priemonių išlaidų efektyvumą, pasirinkta alternatyvi prieiga – lyginti analizuojamas priemones pagal du kriterijus: (1) **priemonių išlaidas, reikalingas vienam rezultato vienetui sukurti**, (2) **priemonių rezultatyvumą**. Kitaip tariant, analizuojamų priemonių išlaidos lyginamos jų pasiektų rezultatų kontekste. Siekiant užtikrinti kiek įmanoma didesnę analizuojamų ADRP priemonių palyginamumą tarpusavyje, išskirti trys analizuojamų priemonių tipai, kuriuos sudaro tarpusavyje santykinai panašiausios priemonės. Analizės tikslais išskirti priemonių tipai atitinka LR užimtumo įstatyme apibrėžtus ADRP priemonių tipus: (1) **paramos mokymuisi priemonės**; (2) **remiamojo įdarbinimo priemonės**; (3) **paramos darbo vietoms steigti priemonės**.

PARAMOS MOKYMUISI PRIEMONĖS

Ši priemonių tipą sudaro 3 priemonės (*profesinis mokymas, įdarbinimas pagal pameistrystės sutartį ir stažuotė*), skirtos stimuliuoti darbo jėgos pasiūlą – didinti darbo ieškančių asmenų įsidarbinamumo galimybes per kvalifikacijos ar kompetencijų įgijimo ar tobulinimo veiklas. Pagrindinis paramos mokymuisi priemonių rezultatas – buvusių jų dalyvių integracija į darbo rinką, todėl atliekant išlaidų šioms priemonėms peržiūrą analizuojamos priemonės lyginamos pagal **išlaidas, reikalingas vieno priemonės dalyvio integracijai į darbo rinką** (vieno buvusio priemonės dalyvio, įsidarbinusio, įdarbinto ar pasilikusio dirbti praėjus 3 mėn., 6 mėn., 12 mėn., 18 mėn. po priemonės įgyvendinimo pabaigos, įkainį), ir **priemonių rezultatyvumą** (buvusių priemonių dalyvių, įsidarbinusių, įdarbintų ar pasilikusių dirbti praėjus 3 mėn., 6 mėn., 12 mėn., 18 mėn. po priemonės įgyvendinimo pabaigos, dalį). Kadangi *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* priemonė pradėta įgyvendinti tik nuo 2018 m., siekiant korektiškai palyginti paramos mokymuisi priemones imamas tas pats atskaitos taškas – 2018 m., tad analizuojant šias priemones imamas **2018–2019 m. laikotarpis**.

REMIAMOJO ĮDARBINIMO PRIEMONĖS

Ši priemonių tipą sudaro 2 priemonės (*įdarbinimas subsidijuojant* ir *darbo įgūdžių įgijimo rėmimas*), skirtos stimuliuoti darbo jėgos paklausą – skatinti darbo ieškančių asmenų įdarbinimą privačiame sektoriuje per subsidijas darbdaviams. Kaip ir paramos mokymuisi priemonių atveju, pagrindinis remiamojo įdarbinimo priemonių rezultatas – buvusių jų dalyvių integracija į darbo rinką, todėl atliekant išlaidų šioms priemonėms peržiūrą, analizuojamos priemonės lyginamos pagal **išlaidas, reikalingas vieno priemonės dalyvio integracijai į darbo rinką** (vieno buvusio priemonės dalyvio, įsidarbinusio, įdarbinto ar pasilikusio dirbti praėjus 3 mėn., 6 mėn., 12 mėn., 18 mėn., 24 mėn. po priemonės įgyvendinimo pabaigos, įkainį), ir **priemonių rezultatyvumą** (buvusių priemonių dalyvių, įsidarbinusių, įdarbintų ar pasilikusių dirbti praėjus 3 mėn., 6 mėn., 12 mėn., 18 mėn., 24 mėn. po priemonės įgyvendinimo pabaigos, dalį). Analizuojant šias priemones imamas **2015–2019 m. laikotarpis**, kadangi analizuojamų priemonių specifika minėto laikotarpio eigoje iš esmės nesikeitė, o santykinai didesnė analizuojamų metų imtis leidžia užtikrinti didesnę skaičiavimų patikimumą ir panaudojimo galimybes ateityje.

PARAMOS DARBO VIETOMS STEIGTI PRIEMONĖS

Ši priemonių tipą sudaro 3 priemonės (*darbo vietų steigimo subsidijavimas, vietinių užimtumo iniciatyvų projektai* ir *savarankiško užimtumo rėmimas*), skirtos stimuliuoti darbo jėgos paklausą – skatinti darbo vietų steigimą (pritaikymą neįgaliesiems) ar savarankišką užimtumą per subsidijas atitinkamai darbdaviams ar darbo ieškantiems asmenims. Pagrindinis paramos darbo vietoms steigti priemonių rezultatas – sukurtų (pritaikytų neįgaliesiems) darbo vietų tvarumas, todėl atliekant išlaidų šioms priemonėms peržiūrą analizuojamos priemonės lyginamos pagal **išlaidas, reikalingas vienos įsteigtos darbo vietos išsilaikymui** (vienos priemonės lėšomis įsteigtos (pritaikytos neįgaliesiems) darbo vietos, nepanaikintos praėjus 36 mėn. ir 48 mėn. po jos įsteigimo, įkainį), ir **priemonių rezultatyvumą** (priemonės lėšomis įsteigtų (pritaikytų neįgaliesiems) darbo vietų, nepanaikintų praėjus 36 mėn. ir 48 mėn. po jos įsteigimo, dalį). Kadangi nuo 2017 m. liepos 1 d. pasikeitė *savarankiško užimtumo rėmimo* priemonės struktūra (priemonė nebetaikoma asmenų, pradedančių individualią veiklą pagal verslo liudijimą, atžvilgiu), siekiant korektiškai palyginti paramos darbo vietoms steigti priemones imamas tas pats atskaitos taškas – 2018 m., tad analizuojant šias priemones imamas **2018–2019 m. laikotarpis**.

2.2.2. DUOMENŲ ANALIZĖS METODAI

DUOMENŲ KOREKCIJOS

Kaip buvo minėta, UT nefiksuoja atskirų ADRP priemonių įgyvendinimo administravimo išlaidų, kadangi darbo rinkos paslaugos UT yra teikiamos horizontaliu principu. Siekiant nustatyti **atskirų analizuojamų ADRP priemonių administravimo išlaidas**, UT pateiktų duomenų apie 2015–2019 m. laikotarpiu kiekvienais metais ADRP priemones bendrai administravusių UT darbuotojų skaičių, šių darbuotojų vidutinį *bruto* darbo užmokestį ir ADRP priemonių dalyvių skaičių pagrindu buvo atlikti papildomi skaičiavimai.

Pirma, duomenys apie visas ADRP priemones bendrai administravusių UT darbuotojų etatų skaičių prieinami tik 2017–2019 m. laikotarpiui, kadangi iki 2017 m. UT valdymas buvo decentralizuotas (UT teritoriniai padaliniai buvo savarankiški), tad 2015–2016 m. laikotarpiu konsoliduoti duomenys nebuvo kaupiami. Siekiant užpildyti pateiktų duomenų spragą, buvo padaryta prielaida, kad 2015 m. ir 2016 m.

visų ADRP priemonių įgyvendinimą administravusių darbuotojų etatų skaičius buvo lygus vidutiniam metiniam 2017–2019 m. laikotarpio etatų skaičiui.

Antra, duomenys apie ADRP priemones bendrai administravusių UT darbuotojų vidutinį *bruto* darbo užmokestį buvo pateikti visam 2015–2019 m. laikotarpiui, tačiau atkreiptinas dėmesys, kad dėl mokesčių reformos⁴² 2019 m. vidutinis *bruto* darbo užmokestis buvo žymiai didesnis nei ankstesnių metų. Kadangi po mokesčių reformos *bruto* atlyginimai buvo 1,289 kartus didesni nei iki mokesčių reformos, visi vidutiniai metiniai 2015–2018 m. laikotarpio *bruto* darbo užmokesčiai buvo perskaičiuoti, padauginant atitinkamų metų *bruto* darbo užmokestį iš 1,289. Tuo buvo siekiama kuo tiksliau atspindėti faktines išlaidas ir užtikrinti analizės aktualumą.

Galiausiai, 2015–2019 m. visų ADRP priemonių bendros administravimo išlaidos buvo apskaičiuotos sudauginus atitinkamų metų priemones administravusių darbuotojų etatų vienetų skaičių iš apskaičiuoto atitinkamų metų vidutinio *bruto* darbo užmokesčio. Siekiant nustatyti atskirų ADRP priemonių administravimui tekusias išlaidas, buvo padaryta prielaida, kad administravimo išlaidos tarp visų ADRP priemonių pasiskirsto proporcingai kiekvienos priemonės dalyvių daliai nuo visų analizuojamų priemonių dalyvių. Atsižvelgiant į tai, visų ADRP priemonių bendros administravimo išlaidos buvo proporcingai paskirstytos atskiroms priemonėms pagal jų dalyvių dalį nuo visų UT įgyvendinamų ADRP priemonių (įskaitant į šią išlaidų peržiūrą neįtrauktas ADRP priemones) dalyvių. Sudėjus atskirų ADRP priemonių tiesiogines ir administravimo išlaidas buvo **apskaičiuotos bendros priemonių išlaidos**.

Pavyzdžiui, 2018-2019 m. laikotarpiu *profesinio mokymo* priemonės vidutinis dalyvių skaičius (16 016) sudarė 38,76 proc. to laikotarpio vidutinio visų ADRP priemonių dalyvių skaičiaus (41 320). Atitinkamai, 38,76 proc. visų ADRP priemonių 2018-2019 m. laikotarpio vidutinių administravimo išlaidų (90,2 tūkst. EUR) buvo priskirta *profesinio mokymo* priemonės įgyvendinimui, apskaičiuojant 2018-2019 m. laikotarpio *profesinio mokymo* priemonės vidutines administravimo išlaidas. Sudėjus apskaičiuotas *profesinio mokymo* priemonės 2018-2019 m. vidutines administravimo išlaidas (35 tūkst. EUR) ir to paties laikotarpio analizuojamos priemonės vidutines tiesiogines išlaidas (25,5 mln. EUR) apskaičiuotos 2018-2019 m. *profesinio mokymo* priemonės bendros vidutinės išlaidos (25,6 mln. EUR).

VIENETINIŲ IŠLAIDŲ APSKAIČIAVIMAS

Siekiant korektiškai palyginti analizuojamas ADRP priemones tarpusavyje (net atskirų ADRP priemonių tipų, apimančių santykinai panašiausias priemones, viduje), svarbu nustatyti vieningą analizės matą – vienetines priemonių išlaidas atspindintį dydį. Atsižvelgiant į tai, kad analizuojamų tipų ADRP priemonės iš esmės skiriasi stebimų rezultatų pobūdžiu (vienų priemonių atveju stebimas rezultatas – buvusių jų dalyvių įsidarbinimas, kitų – jų lėšomis sukurtų darbo vietų tvarumas), nustatyti vieną analizės matą visoms analizuojamoms ADRP priemonėms nėra galimybės. Vis dėlto, analizės metu buvo svarstoma atskirų ADRP priemonių tipų atžvilgiu taikyti skirtingus vienetinių išlaidų įverčius – (1) **vienai priemonės dalyvio priemonės veiklose praleisto laiko valandai tekusios priemonės išlaidos** (dalies paramos mokymuisi priemonių atveju), (2) **vienam dalyviui tekusios bendros priemonės išlaidos** (paramos mokymuisi ir remiamojo įdarbinimo priemonių atveju), (3) **vienai darbo vietai sukurti tekusios priemonės išlaidos** (paramos darbo vietoms steigti priemonių atveju).

- **Vienai priemonės dalyvio priemonės veiklose praleisto laiko valandai tekusios priemonės išlaidos.** Tik *profesinio mokymo* ir *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* priemonių atžvilgiu pateiktuose duomenyse buvo nurodytas faktinis priemonių dalyvių priemonių veiklose praleistų valandų skaičius. Savo ruožtu, *stažuotės, įdarbinimo subsidijuojant* ir *darbo įgūdžių įgijimo rėmimo*

⁴² Darbdavio ir darbuotojo socialinio draudimo įmokų dalys buvo sujungtos ir „perkeltos“ darbuotojui. Tai lėmė staigų bruto darbo užmokesčio didėjimą.

priemonių atvejais tokia informacija nebuvo pateikta, tačiau buvo pateiktos kiekvieno priemonės dalyvio dalyvavimo priemonėje pradžios ir pabaigos (arba dalyvavimo priemonėje nutraukimo) datos. Remiantis šiais duomenimis, apskaičiavus darbo dienų nuo priemonės įgyvendinimo pradžios iki priemonės įgyvendinimo pabaigos (arba dalyvavimo joje nutraukimo) skaičių ir jį padauginus iš įprastinio vienai darbo dienai tenkančių darbo valandų skaičiaus (8) buvo apskaičiuotos *stažuotės, įdarbinimo subsidijuojant ir darbo įgūdžių įgijimo rėmimo* priemonių dalyvių priemonių veiklose praleisto laiko apimtys valandomis per metus. Siekiant patikrinti vertintojų atliktų skaičiavimų korektiškumą, priemonių, kurių atžvilgiu prieinama informacija apie faktinį priemonių dalyvių jų veiklose praleistų valandų skaičių (*profesinio mokymo ir įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį*), atveju pagal priemonių pradžios ir pabaigos datas buvo apskaičiuotos priemonių dalyvių priemonių veiklose praleisto laiko apimtys valandomis per metus. Vertintojų apskaičiuota minėtų priemonių įgyvendinimo trukmė valandomis reikšmingai skyrėsi nuo UT pateiktuose duomenyse nurodyto faktinio priemonių dalyvių priemonių veiklose praleisto laiko. Pavyzdžiui, remiantis UT pateiktais duomenimis, 2015 m. vienas dalyvis *profesinio mokymo* priemonės veiklose vidutiniškai praleido 389,5 valandas, tačiau pagal vertintojų skaičiavimus vienas šios priemonės dalyvis priemonės veiklose vidutiniškai praleido 539 valandas (1,38 karto daugiau). Visu 2015–2019 m. laikotarpiu vidutinis nuokrypis tarp faktinio ir vertintojų apskaičiuoto vidutinio vieno dalyvio priemonės veiklose praleisto laiko siekė maždaug 1,3 karto. Tai leido padaryti išvadą, kad vertintojų prielaidos buvo klaidingos, o jų pagrindu atlikti skaičiavimai neatspindi faktinės priemonių įgyvendinimo situacijos, todėl yra nekorektiški. Atsižvelgiant į tai, šio vienetinių išlaidų įvertimo tolesnėje analizėje buvo nuspręsta nenaudoti.

- **Vienam dalyviui tekusios bendros priemonės išlaidos ir vienai darbo vietai sukurti tekusios priemonės išlaidos.** Taikant vidurkių analizę, remiantis duomenimis apie bendras analizuojamų ADRP priemonių išlaidas ir dalyvių skaičių bei jų lėšomis sukurtų darbo vietų skaičių, buvo apskaičiuotos vienam dalyviui tekusios bendros priemonės išlaidos (paramos mokymuisi ir remiamojo įdarbinimo priemonių atveju) ir vienai darbo vietai sukurti tekusios priemonės išlaidos (paramos darbo vietoms steigti atveju). Vis dėlto, šie įvertiniai atspindi analizuojamų priemonių produktus, o ne rezultatus. Kadangi analizuojamos ADRP priemonės yra itin skirtingos, siekiant kiek įmanoma korektiškiau jas palyginti, prasmingiau naudoti vienetinių išlaidų įvertį, susietą su priemonių rezultatais.

Įvertinus įvairias galimybes, atliekant UT išlaidų ADRP priemonėms peržiūrą nuspręsta apskaičiuoti ir tolesnėje analizėje naudoti **vienetinių išlaidų įvertinius, atspindinčius vienam rezultato vienetui sukurti reikalingas priemonių išlaidas**. Paramos mokymuisi ir remiamojo įdarbinimo priemonių atveju tai – **vieno buvusio priemonės dalyvio integracijai į darbo rinką reikalingos išlaidos**, parodančios, kiek kainavo vienas buvęs priemonės dalyvis, įsidarbinęs, įdarbintas ar pasilikęs dirbti praėjus 3 mėn., 6 mėn., 12 mėn., 18 mėn. po priemonės įgyvendinimo pabaigos, paramos darbo vietoms steigti atveju – **vienos priemonės lėšomis įsteigtos (pritaikytos neįgaliesiems) darbo vietos išlaikymui reikalingos išlaidos**, parodančios, kiek kainavo vienos priemonės lėšomis įsteigtos (pritaikytos neįgaliesiems) darbo vietos išlaikymas praėjus 36 mėn. ir 48 mėn. po jos įsteigimo.

Siekiant apskaičiuoti **vieno buvusio priemonės dalyvio integracijai į darbo rinką reikalingas išlaidas**, buvo atlikti du žingsniai. Pirma, sudauginus konkrečios ADRP priemonės analizuojamo laikotarpio vidutinį metinį dalyvių skaičių su buvusių priemonės dalyvių integracijos į darbo rinką efektyvumo rodiklių reikšmėmis (t. y. buvusių priemonės dalyvių, kurie įsidarbino, buvo įdarbinti ar pasiliko dirbti praėjus 3 mėn., 6 mėn., 12 mėn., 18 mėn., 24 mėn. po priemonių įgyvendinimo pabaigos, dalimi) apskaičiuotas vidutinis buvusių priemonės dalyvių, kurie įsidarbino, buvo įdarbinti ar pasiliko dirbti praėjus 3 mėn., 6 mėn., 12 mėn., 18 mėn., 24 mėn. po priemonės įgyvendinimo pabaigos, skaičius. Antra, konkrečios ADRP priemonės analizuojamo laikotarpio bendras vidutines išlaidas padalijus iš anksčiau apskaičiuoto vidutinio priemonės dalyvių, kurie įsidarbino, buvo įdarbinti ar pasiliko dirbti praėjus 3 mėn., 6 mėn., 12 mėn., 18 mėn., 24 mėn. po priemonės įgyvendinimo pabaigos, skaičiaus apskaičiuotas

vieno buvusio priemonės dalyvio, kuris įsidarbino, buvo įdarbinti ar pasiliko dirbti praėjus 3 mėn., 6 mėn., 12 mėn., 18 mėn., 24 mėn. po priemonės įgyvendinimo pabaigos, įkainis.

Siekiant apskaičiuoti **vienos priemonės lėšomis įsteigtos (pritaikytos neįgaliesiems) darbo vietos išlaikymui reikalingas išlaidas**, buvo atlikti du žingsniai, analogiškai aukščiau aprašytiems. Pirma, sudauginus konkrečios ADRP priemonės lėšomis analizuojamu laikotarpiu vidutiniškai per metus įsteigtų (neįgaliesiems pritaikytų) darbo vietų skaičių su priemonių tiesioginės naudos rodiklių reikšmėmis (t. y. po 36 mėn. ir 48 mėn. nuo įsteigimo dienos nepanaikintų darbo vietų, kurių steigimas ar pritaikymas buvo subsidijuotas priemonės lėšomis, dalimi) apskaičiuotas vidutinis priemonės lėšomis įsteigtų (neįgaliesiems pritaikytų) darbo vietų, nepanaikintų praėjus 36 mėn. ir 48 mėn. nuo įsteigimo dienos, skaičius. Antra, konkrečios ADRP priemonės analizuojamo laikotarpio bendras vidutinės išlaidas padalijus iš anksčiau apskaičiuoto vidutinio priemonės lėšomis įsteigtų (neįgaliesiems pritaikytų) darbo vietų, nepanaikintų praėjus 36 mėn. ir 48 mėn. nuo įsteigimo dienos, skaičiaus apskaičiuotas **vienos priemonės lėšomis įsteigtos (neįgaliesiems pritaikytos) darbo vietos, nepanaikintos praėjus 36 mėn. ir 48 mėn. nuo įsteigimo dienos, įkainis.**

Pavyzdžiui, sudauginus 2018-2019 m. laikotarpiu vidutiniškai per metus *vietinių užimtumo iniciatyvų projektų* priemonės lėšomis sukurtų darbo vietų skaičių (400) su priemonės lėšomis įsteigtų darbo vietų, nepanaikintų po 36 mėn. ir 48 mėn. nuo įsteigimo dienos, dalimi (po 36 mėn. - 94 proc., po 48 mėn. - 71 proc.) apskaičiuotas vidutinis priemonės lėšomis įsteigtų darbo vietų, nepanaikintų praėjus 36 mėn. ir 48 mėn. nuo įsteigimo dienos, skaičius (po 36 mėn. - 375, po 48 mėn. - 284). Bendras vidutinės priemonės išlaidas (4,7 mln. EUR) padalijus iš vidutinio priemonės lėšomis įsteigtų darbo vietų, nepanaikintų praėjus 36 mėn. ir 48 mėn. nuo įsteigimo dienos, skaičiaus apskaičiuotas **vienos vietinių užimtumo iniciatyvų projektų priemonės lėšomis įsteigtos darbo vietos, nepanaikintos praėjus 36 mėn. ir 48 mėn. nuo įsteigimo dienos, įkainis** (po 36 mėn. - 12,6 tūkst. EUR, po 48 mėn. - 16,6 tūkst. EUR).

Skaičiuojant analizuojamų ADRP priemonių vienetines išlaidas buvo remiamasi **vidurkių analize**, t. y. atskirų analizuojamo laikotarpio metų duomenų vidurkių apskaičiavimu. Vidurkio, kaip statistinės kategorijos, pasirinkimas grindžiamas tuo, kad kasmet analizuojamų ADRP priemonių dalyvių, sukurtų darbo vietų ir išlaidų duomenys varijuoja pagal analizuojamų metų ekonominę situaciją, todėl analizuojamuose duomenyse atsiranda santykinai didelis cikliškumas. Vidurkio naudojimas leidžia iš tolimesnės analizės eliminuoti kiekvienų metų ekonomikos cikliškumo efektą. Be to, lyginant su analize taikant kitas statistines kategorijas (pavyzdžiui, medianą), vidurkių analizė yra lankstesnė ir suteikia didesnę fiskalinę erdvę, kadangi atliekant vidurkių analizę atsižvelgiama į tai, kad išlaidos gali būti didesnės dėl analizėje nepastebimų išlaidų ar tokių išlaidų, kurių priemonės įgyvendintojai negali koreguoti. Atskirų ADRP priemonių tipų atveju buvo pasirinkti skirtingi analizės laikotarpiai: paramos mokymuisi priemonių atveju duomenų vidurkiai buvo apskaičiuoti už 2018–2019 m. laikotarpį, remiamojo įdarbinimo priemonių atveju – už 2015–2019 m. laikotarpį, o paramos darbo vietoms steigti priemonių atveju – už 2018–2019 m. laikotarpį.

Atliekant analizuojamų ADRP priemonių vienetinių išlaidų skaičiavimą remtasi prielaida, kad vidutiniai priemonių rezultatyvumo rodikliai skirtingais laikotarpiais iš esmės nesikeičia. Ši prielaida buvo būtina atsižvelgiant į tai, kad **nėra tiesioginio, t. y. to paties laikotarpio, susietumo tarp analizuojamų ADRP priemonių produktų (dalyvių skaičiaus ar sukurtų darbo vietų skaičiaus) ir rezultatų (įsidarbinusių, įdarbintų ar pasilikusių buvusių dalyvių dalies ir nepanaikintų darbo vietų dalies)**. Pavyzdžiui, 2018 m. ADRP priemonėse dalyvavusių asmenų integracijos į darbo rinką mastas praėjus įvairiam laikotarpiui (3 mėn., 6 mėn., 12 mėn., 18 mėn., 24 mėn.) nuo priemonės įgyvendinimo pabaigos atsispindės 2018 m., 2019 m. ir 2020 m. rezultatyvumo rodiklių reikšmėse.

Pažymėtina, kad *įdarbinimo subsidijuojant* priemonės rėmuose sunkią negalią (iki 25 proc. darbingumo lygį) turinčių asmenų įdarbinimas yra subsidijuojamas neribotai. Tai reiškia, kad UT stebimuose ADRP priemonių įgyvendinimo efektyvumo rodikliuose neatsispindi sunkią negalią turinčių buvusių priemonės dalyvių integracijos į darbo rinką mastas (tokie asmenys nenustoja dalyvauti priemonėje). Atsižvelgiant į tai, siekiant tiksliau ir korektiškiau apskaičiuoti išlaidas, reikalingas vienam *įdarbinimo subsidijuojant*

priemonės rezultato vienetui sukurti, UT papildomai pateiktų duomenų apie priemonėje dalyvavusių neįgaliųjų pasiskirstymą pagal negalios sunkumą pagrindu buvo atliktos **papildomos duomenų korekcijos**. Pirma, buvo apskaičiuotos išlaidos, tekusios priemonės dalyviams su sunkia negalia (iki 25 proc. darbingumo lygiu), ir eliminuotos iš bendrų priemonės išlaidų. Antra, iš bendro priemonės dalyvių skaičiaus buvo eliminuoti sunkią negalią turintys asmenys. Trečia, perskaičiuotą priemonės dalyvių skaičių (eliminavus dalyvius su sunkia negalia) sudauginus su buvusių priemonės dalyvių integracijos į darbo rinką efektyvumo rodiklių reikšmėmis buvo apskaičiuotas vidutinis buvusių priemonės dalyvių, kurie įsidarbino, buvo įdarbinti ar pasiliko dirbti praėjus 3 mėn., 6 mėn., 12 mėn., 18 mėn., 24 mėn. po priemonės įgyvendinimo pabaigos, skaičius. Galiausiai, perskaičiuotas bendras priemonės išlaidas (eliminavus išlaidas, tekusias priemonės dalyviams su sunkia negalia) padalijus iš anksčiau apskaičiuoto vidutinio priemonės dalyvių, kurie įsidarbino, buvo įdarbinti ar pasiliko dirbti praėjus 3 mėn., 6 mėn., 12 mėn., 18 mėn., 24 mėn. po priemonės įgyvendinimo pabaigos, skaičiaus apskaičiuotas vieno buvusio priemonės dalyvio, kuris įsidarbino, buvo įdarbinti ar pasiliko dirbti praėjus 3 mėn., 6 mėn., 12 mėn., 18 mėn., 24 mėn. po priemonės įgyvendinimo pabaigos, įkainis.

3. SEKTORIAUS IŠLAIDŲ PERŽIŪROS REZULTATAI

Atliekant analizuojamų ADRP priemonių išlaidų peržiūrą, kiekvienos priemonės atveju buvo apskaičiuotos išlaidos, reikalingos vienam rezultato vienetui sukurti. Siekiant tarpusavyje palyginti skirtingų tipų ADRP priemonių efektyvumą, jų vienam rezultato vienetui sukurti reikalingų išteklių dydžiai buvo lyginami atsižvelgiant į šių priemonių rezultatyvumą. Toliau pateikiama analizė pagal atskirus analizuojamų ADRP priemonių tipus.

PARAMOS MOKYMUISI PRIEMONĖS

Atliekant išlaidų šioms priemonėms peržiūrą buvo apskaičiuotos **išlaidos, reikalingos vieno priemonės dalyvio integracijai į darbo rinką**, t. y. vieno buvusio priemonės dalyvio, įsidarbinusio, įdarbinto ar pasilikusio dirbti praėjus 3 mėn., 6 mėn., 12 mėn., 18 mėn. po priemonės įgyvendinimo pabaigos, įkainis. Vieno buvusio priemonės dalyvio integracija į darbo rinką santykinai daugiausiai (2,3–3,4 tūkst. EUR) kainuoja *profesinio mokymo* priemonės atveju, šiek tiek mažiau (2,1–2,9 tūkst. EUR) – *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* priemonės atveju, santykinai mažiausiai (1,1–2,3 tūkst. EUR) – *stažuotės* priemonės atveju. Ta pati tendencija stebima praėjus skirtingam laikotarpiui po analizuojamų priemonių įgyvendinimo. Siekiant tarpusavyje palyginti analizuojamų paramos mokymuisi priemonių vieno buvusio priemonės dalyvio integracijos į darbo rinką įkainius, pastarieji analizuoti priemonių rezultatyvumo kontekste, t. y. **atsižvelgiant į buvusių priemonės dalyvių, kurie integrovosi į darbo rinką, dalį** (žr. 7 lentelė).

7 LENTELE. RYŠYS TARP PARAMOS MOKYMUISI PRIEMONIŲ BUVUSIŲ DALYVIŲ INTEGRACIJOS Į DARBO RINKĄ MASTO IR VIENO ASMENS INTEGRACIJAI TEKUSIŲ IŠLAIDŲ

Priemonė	Po 3 mėn.		Po 6 mėn.		Po 12 mėn.		Po 18 mėn.	
	Asmens įkainis, EUR	Dirbančių asmenų dalis	Asmens įkainis, EUR	Dirbančių asmenų dalis	Asmens įkainis, EUR	Dirbančių asmenų dalis	Asmens įkainis, EUR	Dirbančių asmenų dalis
Profesinis mokymas	2 630,09	60,66%	2 308,58	69,10%	2 941,70	54,23%	3 358,49	47,50%
Pameistrystė	2 109,29	72,44%	2 254,53	67,77%	2 402,31	63,60%	2 803,43	54,50%
Stažuotė	1 201,80	47,47%	1 213,82	47,00%	2 281,99	25,00%	1 114,25	51,20%

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis UT pateiktais duomenimis

Praėjus 3 mėn. po priemonės įgyvendinimo pabaigos vieno buvusio *stažuotės* dalyvio integracija į darbo rinką kainavo 1,8 karto (virš 900 EUR) pigiau nei buvusio *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* dalyvio ir 2,2 kartais (virš 1 400 EUR) pigiau nei buvusio *profesinio mokymo* dalyvio. Nepaisant to, *stažuotės* priemonė atsilieka nuo kitų paramos mokymuisi priemonių įsidarbinusių, įdarbintų ar pasilikusių dirbti po 3 mėn. buvusių dalyvių dalimi, kuri buvo 1,3 karto (13 proc. punktų) mažesnė nei *profesinio mokymo* priemonės atveju ir 1,5 karto (25 proc. punktais) mažesnė nei *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* priemonės atveju. *Įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* priemonės vieno buvusio dalyvio integracija į darbo rinką po 3 mėn. kainavo 1,3 karto (virš 500 EUR) pigiau nei *profesinio mokymo* priemonės dalyvių, tačiau įsidarbinusių, įdarbintų ar pasilikusių dirbti šios priemonės buvusių dalyvių dalis buvo 1,2 karto (12 proc. punktų) didesnė nei *profesinio mokymo* priemonės atveju.

Praėjus 6 mėn. po priemonės įgyvendinimo pabaigos vieno buvusio *stažuotės* dalyvio integracija į darbo rinką kainavo 1,9 karto (virš 1 000 EUR) pigiau nei buvusio *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* dalyvio ir 1,9 karto (beveik 1 100 EUR) pigiau nei buvusio *profesinio mokymo* dalyvio. Vis dėlto, buvusių *stažuotės* priemonės dalyvių, kurie įsidarbino, buvo įdarbinti ar pasiliko dirbti po 6 mėn., dalis buvo 1,4 karto (21 proc. punktų) mažesnė nei buvusių *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* priemonės dalyvių ir 1,5 karto (22 proc. punktų) mažesnė nei buvusių *profesinio mokymo* priemonės dalyvių. *Įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* priemonė tiek vieno buvusio dalyvio integracijos į darbo rinką įkainiu, tiek įsidarbinusių, įdarbintų ar likusių dirbti buvusių dalyvių dalimi nežymiai atsilieka nuo *profesinio mokymo* priemonės. Šios priemonės vieno buvusio dalyvio integracija į darbo rinką po 6 mėn. kainavo apie 50 EUR pigiau, o įsidarbinusių buvusių dalyvių dalis buvo tik apie 1 proc. punktu mažesnė, lyginant su *profesinio mokymo* priemone.

Praėjus 12 mėn. po priemonės įgyvendinimo pabaigos visų paramos mokymuisi priemonių vieno buvusio priemonės dalyvio integracijos į darbo rinką įkainiai buvo santykinai panašiausi – išlaidos vieno buvusio *stažuotės* dalyvio integracijai į darbo rinką buvo tik apie 120 EUR mažesnės nei *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* dalyvių integracijai ir apie 650 EUR mažesnės nei *profesinio mokymo* dalyvių integracijai. Nepaisant to, *stažuotės* priemonės atveju po 12 mėn. dirbo 2,2 karto (29 proc. punktų) mažiau buvusių dalyvių nei *profesinio mokymo* atveju ir 2,5 karto (39 proc. punktų) mažiau buvusių dalyvių nei *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* atveju. *Įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* priemonės vieno buvusio dalyvio integracija į darbo rinką po 12 mėn. kainavo 1,2 karto (virš 500 EUR) pigiau nei *profesinio mokymo* priemonės dalyvio, tačiau įsidarbinusių, įdarbintų ar pasilikusių dirbti buvusių dalyvių dalis buvo atitinkamai – 1,2 karto (beveik 10 proc. punktų) – didesnė nei *profesinio mokymo* priemonės atveju.

Praėjus 18 mėn. po priemonės įgyvendinimo pabaigos vieno buvusio *stažuotės* dalyvio integracija į darbo rinką kainavo 2,5 karto (virš 1 600 EUR) pigiau nei buvusio *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* dalyvio ir 3 kartus (virš 2 200 EUR) pigiau nei buvusio *profesinio mokymo* dalyvio. *Įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* priemonės vieno buvusio dalyvio integracija į darbo rinką po 18 mėn. kainavo 1,2 karto (virš 500 EUR) pigiau, tačiau įsidarbinusių, įdarbintų ar pasilikusių dirbti buvusių dalyvių dalis buvo 1,1 karto (7 proc. punktais) didesnė nei *profesinio mokymo* priemonės atveju. Santykinai prasčiausiai į darbo rinką po 18 mėn. integruojasi buvę *profesinio mokymo* dalyviai, šiek tiek geriau – *stažuotės*, santykinai geriausiai – *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* dalyviai, nors skirtumai tarp visų paramos mokymuisi priemonių įsidarbinusių, įdarbintų ar likusių dirbti buvusių dalyvių yra nežymūs (sudaro po kelis proc. punktus).

Analizuojamu 2018–2019 m. laikotarpiu *profesinio mokymo* ir *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* priemonių dalyviai savo charakteristikomis ženkliai nesiskyrė. Abi priemonės pasižymėjo panašia neįgalųjų dalimi (3–4 proc.), ilgalaikių bedarbių iki 25 m., kurių nedarbo trukmė viršija 6 mėn., dalimi (3–5 proc.), kitų darbo rinkoje papildomai remiamų asmenų dalimi (86–87 proc.). Nepaisant to, tarp *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* dalyvių buvo santykinai daugiau jaunimo iki 29 m. (44 proc., lyginant su 34 proc. *profesinio mokymo* priemonėje) ir, atitinkamai, santykinai mažiau vyresnių kaip 55 m. asmenų (7 proc., lyginant su 18 proc. *profesinio mokymo* priemonėje) bei ilgalaikių bedarbių nuo 25 m., kurių nedarbo trukmė viršija 12 mėn. (14 proc., lyginant su 25 proc. *profesinio mokymo* priemonėje).

Profesinio mokymo ir įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį priemonėms keliami panašūs reikalavimai rezultatų tvarumui. *Įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* priemonės dalyviams keliamas reikalavimas pabaigus pameistrystės forma vykdomą profesinį mokymą išdirbti pas numatytą darbdavį ne trumpiau kaip 6 mėn., o darbdaviai atitinkamai išipareigoja pagal įgytą kvalifikaciją ar kompetenciją įdarbinti asmenis ne trumpesniai kaip 6 mėn. laikotarpiui. *Profesinio mokymo* priemonės dalyviams keliamas reikalavimas per 6 mėn. nuo profesinio mokymo pabaigos įsidarbinti UT pasiūlytoje ar savo susirastose darbo vietoje arba pradėti savarankišką veiklą ir dirbti ne trumpiau kaip 6 mėn. (jei priemonėje dalyvauja užimti asmenys, jiems keliamas reikalavimas per 6 mėn. nuo profesinio mokymo pabaigos įsidarbinti pas kitą darbdavį ar pradėti vykdyti savarankišką veiklą ir dirbti ne trumpiau kaip 6 mėn.). Atkreiptinas dėmesys, kad dėl priemonių įgyvendinimo specifikos ir esamų reikalavimų priemonės rezultatų tvarumui

įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį priemonės dalyviai į darbo rinką integruojasi iškart, o *profesinį mokymą* baigusių asmenų integracija gali trukti iki 6 mėn. Anot UT specialistų, laikotarpis tarp *profesinio mokymo* programos baigimo ir įsidarbinimo gali būti įvairus, priklausomai nuo įgytos kvalifikacijos ar kompetencijos paklausos.

Taigi, atlikus paramos mokymuisi priemonių vienetinių išlaidų (vieno buvusio dalyvio integracijai į darbo rinką reikalingų išlaidų) palyginimą, atsižvelgiant į priemonių rezultatyvumą (buvusių priemonės dalyvių, kurie integrovosi į darbo rinką, dalį), galima padaryti išvadą, kad **įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį priemonė su santykinai mažesniais ištekliais sukuria santykinai geresnius rezultatus**. Jos vieno buvusio dalyvio integracijai į darbo rinką po 3 mėn., 12 mėn. ir 18 mėn. tekusios išlaidos buvo apie 500 EUR mažesnės nei *profesinio mokymo* priemonės atveju, tačiau įsidarbinusių, įdarbintų ar pasilikusių dirbti buvusių dalyvių dalimi *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* priemonė 7–12 proc. punktų lenkė *profesinio mokymo* priemonę. *Įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* priemonės buvusių dalyvių, kurie įsidarbinę, buvo įdarbinti ar pasiliko dirbti po 6 mėn., dalis buvo 1 proc. punktu mažesnė nei *profesinio mokymo* priemonės atveju, tačiau šios priemonės vieno buvusio dalyvio integracija į darbo rinką atitinkamai kainavo 50 EUR mažiau. Šie analizės rezultatai atliepia anksčiau atliktų tyrimų apie pameistrystės situaciją Lietuvoje rezultatus, kuriuose akcentuota, jog profesinį mokymą pameistrystės forma baigusių asmenų įsidarbinimo rodiklių pasiekimai – kur kas geresni nei profesinį mokymą mokykline forma baigusių asmenų⁴³.

Lyginant su *profesinio mokymo* priemone, santykinai didesnė *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* priemonėje dalyvaujančių jaunesnio amžiaus asmenų dalis ir priemonės įgyvendinimo mechanizmo specifika galėtų paaiškinti santykinai didesnę *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* priemonės buvusių dalyvių integracijos į darbo rinką praėjus įvairiam laikotarpiui nuo priemonės įgyvendinimo pabaigos mastą. Pameistrystė tradiciškai labiau siejama su naujai į darbo rinką ateinančiais ar profesiją keičiančiais asmenimis⁴⁴ – pavyzdžiui, Vakarų Europos šalyse pameistrystė plačiai taikoma kaip jaunimo nedarbo mažinimo strategija⁴⁵. Dėl jaunam amžiui būdingų charakteristikų (atvirumo naujovėms, lankstumo ir pan.) ir Lietuvoje vyraujančio santykinai palankesnio darbdavių požiūrio jaunesnio amžiaus darbuotojų atžvilgiu reikiama kvalifikaciją ar kompetencijas įgijusiems jaunesnio amžiaus asmenims susirasti darbą yra santykinai paprasčiau nei vyresnio amžiaus bedarbiams. Vis dėlto, geresni *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* buvusių dalyvių įsidarbinimo rodiklių pasiekimai, lyginant su *profesiniu mokymu*, didele dalimi yra nulemti paties priemonės įgyvendinimo mechanizmo. Pameistrystė laikoma patrauklia mokymosi forma, nes besimokantieji darbo vietoje įgyja darbo rinkoje paklausią ir darbdavių oficialiai pripažįstamą kvalifikaciją, darbinės patirties bei gauna atlyginimą. Visa tai lemia geresnį asmenų, įskaitant anksčiau neturėjusių darbo patirties, pasirengimą darbo rinkai⁴⁶. Mokslinėje literatūroje kaip vienos pagrindinių pameistrystės naudų individualiame lygmenyje išskiriamos trumpas integracijos į darbo rinką laikotarpis ir geresnė integracija darbo rinkoje, sietina su mokymosi metu įgyta darbo patirtimi⁴⁷. Pameistrystė vertinama kaip efektyvi priemonė, užtikrinanti sklandų perėjimą iš teorinio mokymo į darbą⁴⁸.

⁴³ G. Beleckienė, G. Jakštas, L. Kazlavickas, M. Kriauciūnas, M. Palevič, *Profesinis mokymas Lietuvoje 2019*. Vyriausybės strateginės analizės centras (STRATA), 2020.

⁴⁴ BGI Consulting „Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 9 prioriteto konkretaus uždavinio „Padidinti dirbančių žmoniškųjų išteklių konkurencingumą, užtikrinant galimybes prisitaikyti prie ūkio poreikių“ įgyvendinimo pažangos vertinimas“ (*užsakovas – LR ūkio ministerija*), 2018.

⁴⁵ M. Orlauskė, Ž. Kapočius „Pameistrystės sėkmės receptas. Ko dar trūksta Lietuvai?“. Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras, 2020: <http://kurkl.lt/wp-content/uploads/2020/03/Kurk-Lietuvai-Pameistryst%C4%97s-s%C4%97km%C4%97s-receptas.pdf>.

⁴⁶ Ten pat.

⁴⁷ International Labour Office „Measuring the Costs and Benefits of Apprenticeship Training“, *SKILLS for Employment Policy Brief*, 2019: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/documents/publication/wcms_715099.pdf.

⁴⁸ Beleckienė et al.

Nepaisant pameistrystės įtvirtinimo svarbiausiuose aktualiuose teisės aktuose (LR darbo kodekse, LR profesinio mokymo įstatyme) ir plačiai pripažįstamos pameistrystės naudos skirtingoms suinteresuotoms pusėms (pameistriams, darbdaviams ir valstybei), praktinis pameistrystės įgyvendinimas Lietuvoje yra vangus. Tai didėle dalimi susiję su menku įmonių išitraukimu vykdant pameistrystės programas. Dauguma įmonių neturi žinių ir išteklių savarankiškai įgyvendinti pameistrystės veiklas, o švietimo institucijos nėra pajėgios pritraukti pakankamai darbdavių, kurie sutiktų dalyvauti mokymo įstaigų vykdomose pameistrystės programose⁴⁹. Pameistrystės programų organizavimas ir įgyvendinimas reikalauja apčiuopiamų įmonių išlaidų ir sukelia įmonėms papildomą administracinio darbo krūvį, o Lietuvos versle vyrauja mažos ir vidutinės įmonės (MVI), kurios dažnai neturi pakankamai žmogiškųjų ir finansinių išteklių programos dalyviams apmokyti ir išlaikyti, todėl darbdaviai nėra motyvuoti kurti papildomų darbo vietų pameistriams⁵⁰. *Įdarbinimas pagal pameistrystės sutartį* laikoma viena veiksmingiausių ADRP priemonių ir UT siekia didinti šios priemonės populiarumą, tačiau susiduria su ribotu darbdavių suinteresuotumu dalyvauti organizuojant ir įgyvendinant profesinį mokymą pameistrystės forma⁵¹. Dėl to, pavyzdžiui, 2018–2019 m. *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* priemonėje dalyvavo virš 40 kartų mažiau dalyvių nei *profesinio mokymo* priemonėje.

Santykiškai **pigiausia iš paramos mokymuisi priemonių – stažuotė**, kurios vieno buvusio dalyvio integracija po 3 mėn. ir 6 mėn. kainavo iki 2 kartų pigiau, o po 18 mėn. – net iki 3 kartų pigiau nei *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* ir *profesinio mokymo* priemonių atveju. Nepaisant to, *stažuotės* priemonė nuo kitų paramos mokymuisi priemonių reikšmingai (10–40 proc. punktu) atsiliko pagal buvusių dalyvių, kurie įsidarbino, buvo įdarbinti ar pasiliko dirbti praėjus 3 mėn., 6 mėn., 12 mėn. nuo priemonės įgyvendinimo pabaigos, dalimi. Vis dėlto, atliktos analizės pagrindu **negalima daryti išvadų apie stažuotės efektyvumą, kadangi ši priemonė savo parametrais iš esmės skiriasi nuo kitų analizuojamų paramos mokymuisi priemonių.**

Pirma, kitaip nei *profesinio mokymo* ir *įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį* priemonės, nukreiptos į kvalifikaciją įgyti siekiančius asmenis, *stažuotės* priemonė skirta tam tikrą profesinę kvalifikaciją arba neformaliojo švietimo būdu įgytą kompetenciją jau turintiems, tačiau bent 6 mėn. iš eilės pagal ją nedirbusiems asmenims. Kitaip tariant, *stažuotės* priemone siekiama neatlygintinos darbo praktikos metu padėti asmenims įgyti praktinių darbo įgūdžių (jei anksčiau nedirbo pagal įgytą kvalifikaciją ar kompetenciją) ar atnaujinti turėtus darbo įgūdžius (jei pastaruoju metu nedirbo pagal įgytą kvalifikaciją ar kompetenciją arba dirbo nesusijusį darbą). Apskritai *stažuotės* priemonė yra daugiau orientuota į ilgalaikius bedarbius, todėl nenuostabu, kad 2015–2019 m. laikotarpiu vidutiniškai apie ketvirtadalį jos dalyvių sudarė vyresni kaip 55 m. asmenys. Antra, *stažuotės* priemonės įgyvendinimo mechanizmas yra lankstus nei kitų šio tipo priemonių: darbdavių ir besistažuojančių asmenų nesieja darbo santykiai, mokymasis vyksta tik neformalioju būdu (darbo vietoje), priemonė įgyvendinama iki 6 mėn., o pasibaigus jos įgyvendinimo laikotarpiui nei dalyviams, nei darbdaviams nekeliama jokių reikalavimų (įsidarbinti (ar įdarbinti asmenį) ir (ar) numatytą laikotarpį išdirbti (ar išlaikyti asmenį darbo vietoje)). Trečia, įgyvendinant *stažuotės* priemonę dominuoja protinis darbas, kai kitų paramos mokymuisi priemonių dalyviai daugiau rengiami fiziniam darbui, kuriam paprastai reikalingos santykinai didesnės investicijos į infrastruktūrą ir darbo priemones.

Minėti skirtumai tarp *stažuotės* priemonės ir kitų paramos mokymuisi priemonių leidžia paaiškinti tiek ženkliai mažesnes priemonės vienetines išlaidas, tiek santykinai prastesnius buvusių jos dalyvių integracijos į darbo rinką rodiklių pasiekimus. Viena vertus, *stažuotės* priemonės rėmuose

⁴⁹ BGI Consulting, Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 9 prioriteto konkretaus uždavinio „Padidinti dirbančių žmogiškųjų išteklių konkurencingumą, užtikrinant galimybes prisitaikyti prie ūkio poreikių“ įgyvendinimo pažangos vertinimas (*užsakovas – LR ūkio ministerija*), 2018.

⁵⁰ Orlauskė, Kapočius.

⁵¹ Remiantis interviu su UT specialistais metu surinkta informacija.

nėra aiškiai apibrėžtas kokybės standartas – *stažuotės* įgyvendinime nedalyvaujant oficialiam mokymo paslaugų teikėjui, kuris užtikrintų, kad besistažuojančias asmuo per numatytą laiką įgis tam tikrų gebėjimų, priemonės rezultatai priklauso tik nuo darbdavio pastangų apmokėti besistažuojančią asmenį ir pastarojo motyvacijos bei asmeninių savybių. Kitaip tariant, *stažuotė* suteikia galimybę bedarbiams išbandyti savo gebėjimus darbo rinkoje ir įgyti darbo patirties, o darbdaviams – praktiškai patikrinti besistažuojančių asmenų tinkamumą konkrečiam darbui, tačiau ne visais atvejais galima tikėtis buvusių priemonės dalyvių integracijos į darbo rinką pagerėjimo. Kita vertus, nors darbdaviams nekeliamas reikalavimas *stažuotei* pasibaigus įdarbinti joje dalyvavusį asmenį, priemonė gali prisidėti prie sklandesnės asmenų integracijos į darbo rinką ilgesniu laikotarpiu – joje dalyvavę asmenys jau būna įgyję darbo patirties ir atnaujinę turimus darbo įgūdžius, todėl yra geriau pasirengę darbo rinkai, o UT specialistai, savo ruožtu, gali pasiūlyti platesnį darbo pasiūlymų spektrą. Be to, santykinai lankstus *stažuotės* priemonės įgyvendinimo mechanizmas suteikia galimybę kai kurioms darbo rinkoje labiau pažeidžiamoms grupėms, tokioms kaip vyresnio amžiaus asmenys, kurių atžvilgiu tarp šalies darbdavių vyrauja mažiau palankus požiūris. Kadangi šios priemonės rėmuose nesudaroma darbo sutartis ir nemokamas atlyginimas besistažuojančiajam, darbdaviai beveik nepatiria jokių sąnaudų ir rizikos, todėl yra labiau linkę suteikti galimybę vyresnio amžiaus asmenims⁵².

Vis dėlto, **gilesnės *stažuotės* priemonės veiksmingumo analizės galimybes riboja UT kaupiamų duomenų apie ADRP priemonių buvusių dalyvių integracijos į darbo rinką efektyvumą struktūra.** Pirma, UT fiksuojamuose ADRP priemonių efektyvumo rodikliuose neatsispindi buvusių priemonių dalyvių darbinės veiklos pobūdis – nėra galimybės nustatyti, kokia dalis buvusių *stažuotės* dalyvių liko dirbti pas tą patį darbdavį, pas kurį stažavosi, bei kokia dalis buvusių *stažuotės* dalyvių praėjus įvairiam laikotarpiui po priemonės įgyvendinimo pabaigos dirbo pagal turimą kvalifikaciją ar kompetenciją. Antra, UT fiksuojamuose ADRP priemonių efektyvumo rodikliuose buvusių *stažuotės* dalyvių integracijos į darbo rinką mastas stebimas konsoliduotai, neišskiriant atskirų priemonėje dalyvaujančių tikslinių grupių.

REMIAMOJO ĮDARBINIMO PRIEMONĖS

Atliekant išlaidų šioms priemonėms peržiūrą buvo apskaičiuotos **išlaidos, reikalingos vieno priemonės dalyvio integracijai į darbo rinką**, t. y. vieno buvusio priemonės dalyvio, įsidarbinusio, įdarbinto ar pasilikusio dirbti praėjus 3 mėn., 6 mėn., 12 mėn., 18 mėn. ir 24 mėn. po priemonės įgyvendinimo pabaigos, įkainis. Vieno buvusio priemonės dalyvio integracija į darbo rinką santykinai daugiau (1,7–2 tūkst. EUR) kainuoja *įdarbinimo subsidijuojant* priemonės atveju, santykinai mažiau (1,4–1,7 tūkst. EUR) – *darbo įgūdžių įgijimo rėmimo* priemonės atveju. Ta pati tendencija stebima praėjus skirtingam laikotarpiui po analizuojamų priemonių įgyvendinimo. Siekiant tarpusavyje palyginti analizuojamų remiamojo įdarbinimo priemonių vieno buvusio priemonės dalyvio integracijos į darbo rinką įkainius, pastarieji analizuoti priemonių rezultatyvumo kontekste, t. y. **atsižvelgiant į buvusių priemonės dalyvių, kurie integravosi į darbo rinką, dalį** (žr. 8 lentelė).

Įdarbinimo subsidijuojant priemonės dalyvio integracija į darbo rinką praėjus skirtingam laikotarpiui po priemonės įgyvendinimo pabaigos kainavo 1,2 karto (virš 300 EUR) brangiau nei *darbo įgūdžių įgijimo rėmimo* priemonės buvusio dalyvio, tačiau *įdarbinimo subsidijuojant* priemonė įsidarbinusių, įdarbintų ar pasilikusių dirbti buvusių dalyvių dalimi 3–7 proc. punkto atsiliko nuo *darbo įgūdžių įgijimo rėmimo* priemonės. Remiamojo įdarbinimo priemonių rėmuose skiriamos subsidijos darbdaviui dydis priklauso nuo tikslinės grupės. Santykinai didžiausios subsidijos skiriamos įdarbinant sunkaus neįgalumo lygio (iki 25 proc. darbingumo lygio) neįgaliuosius ir asmenis, kuriems suteiktas pabėgėlio statusas arba papildoma ar laikinoji apsauga, šiek tiek mažesnės – įdarbinant vidutinio neįgalumo lygio (30–40 proc. darbingumo

⁵² Remiantis interviu su UT specialistais metu surinkta informacija.

lygio) neįgaluosius. Įdarbinant kitoms darbo rinkoje papildomai remiamų asmenų grupėms priklausančius asmenis darbdaviams mokamos vienodo dydžio subsidijos.

8 LENTELĖ. RYŠYS TARP REMIAMOJO ĮDARBINIMO PRIEMONIŲ BUVUSIŲ DALYVIŲ INTEGRACIJOS Į DARBO RINKĄ MASTO IR VIENO ASMENS INTEGRACIJAI TEKUSIŲ IŠLAIDŲ

Priemonė	Po 3 mėn.		Po 6 mėn.		Po 12 mėn.		Po 18 mėn.		Po 24 mėn.	
	Asmens įkainis, EUR	Dirbančių asmenų dalis	Asmens įkainis, EUR	Dirbančių asmenų dalis	Asmens įkainis, EUR	Dirbančių asmenų dalis	Asmens įkainis, EUR	Dirbančių asmenų dalis	Asmens įkainis, EUR	Dirbančių asmenų dalis
Įdarbinimas subsidijuojant	1 791,95	66,33%	1 896,85	62,66%	1 925,17	61,74%	2 003,12	59,34%	1 997,40	59,51%
Darbo įgūdžių įgijimo rėmimas	1 468,60	72,83%	1 595,92	67,02%	1 629,95	65,62%	1 700,81	62,89%	1 672,46	63,96%

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis UT pateiktais duomenimis

Atlikus remiamojo įdarbinimo priemonių vienetinių išlaidų (vieno buvusio dalyvio integracijai į darbo rinką reikalingų išlaidų) palyginimą, atsižvelgiant į priemonių rezultatyvumą (buvusių priemonės dalyvių, kurie integravosi į darbo rinką, dalį), matyti, kad analizės pagrindu **negalima daryti išvadų apie remiamojo įdarbinimo priemonių efektyvumą, kadangi analizuojamos priemonės tarpusavyje reikšmingai skiriasi savo parametrais.**

Kitaip nei įdarbinimo subsidijuojant priemonė, kuri skirta itin plačiai tikslinei grupei (įskaitant nekvalifikuotus bedarbius), darbo įgūdžių įgijimo rėmimo priemonė nukreipta į tam tikrą kvalifikaciją ar kompetenciją įgijusius ir pirmą kartą pagal ją darbo veiklą pradedančius asmenis. Kitaip tariant, darbo įgūdžių įgijimo rėmimo priemone siekiama kvalifikuotiems bedarbiams suteikti galimybę įgyti praktinių darbo įgūdžių ir padidinti įsidarbinimo galimybes, o įdarbinimo subsidijuojant priemonės tikslai priklauso nuo konkrečios tikslinės grupės (pavyzdžiui, ilgalaikių bedarbių atžvilgiu – sugrąžinti į darbo rinką, neįgalųjų atžvilgiu – integruoti į darbo rinką ir padėti joje išlikti ir pan.). Atsižvelgiant į analizuojamų remiamojo įdarbinimo priemonių tikslus, nenuostabu, kad 2015–2019 m. laikotarpiu vidutiniškai pusę darbo įgūdžių įgijimo rėmimo priemonės dalyvių sudarė jaunesnio amžiaus asmenys, o įdarbinimo subsidijuojant priemonės dalyvių sudėtyje – atvirkščiai – dominavo vyresnio amžiaus asmenys, taip pat reikšmingą dalį (virš dešimtadalio) dalyvių sudarė neįgalieji. Santykinai didesnė darbo įgūdžių įgijimo rėmimo priemonėje dalyvaujančių jaunesnio amžiaus asmenų, kuriems įsitvirtinti darbo rinkoje yra paprasčiau, dalis bent iš dalies galėtų paaiškinti santykinai didesnę darbo įgūdžių įgijimo rėmimo priemonės buvusių dalyvių integracijos į darbo rinką mastą. Savo ruožtu, santykinai didesnė įdarbinimo subsidijuojant priemonėje dalyvaujančių neįgalųjų ir vyresnio amžiaus asmenų, kuriems įsitvirtinti darbo rinkoje yra sudėtingiau, dalis bent iš dalies galėtų paaiškinti santykinai mažesnę šios priemonės buvusių dalyvių integracijos į darbo rinką mastą⁵³.

Vis dėlto, kaip ir paramos mokymuisi priemonių atveju, **gilesnės remiamojo įdarbinimo priemonių veiksmingumo analizės galimybes riboja UT kaupiamų duomenų apie ADRP priemonių buvusių dalyvių integracijos į darbo rinką efektyvumą struktūra.** Pirma, UT fiksuojamuose ADRP priemonių efektyvumo rodikliuose neatsispindi buvusių priemonių dalyvių darbinės veiklos pobūdis – nėra galimybės nustatyti, kokia dalis buvusių šių priemonių dalyvių liko dirbti pas tą patį darbdavį, bei kokia dalis buvusių darbo įgūdžių įgijimo rėmimo priemonės dalyvių praėjus įvairiam laikotarpiui po priemonės įgyvendinimo pabaigos dirbo pagal turimą kvalifikaciją ar kompetenciją. Antra, UT fiksuojamuose ADRP

⁵³ Remiantis interviu su UT specialistais metu surinkta informacija.

priemonių efektyvumo rodikliuose buvusių remiamojo įdarbinimo priemonių dalyvių integracijos į darbo rinką mastas stebimas konsoliduotai, neišskiriant atskirų priemonėje dalyvaujančių tikslinių grupių.

PARAMOS DARBO VIETOMS STEIGTI PRIEMONĖS

Atliekant išlaidų šioms priemonėms peržiūrą buvo apskaičiuotos **išlaidos, reikalingos vienos įsteigtos darbo vietos išsilaikymui**, t. y. vienos priemonės lėšomis įsteigtos (pritaikytos neįgaliesiems) darbo vietos, nepanaikintos praėjus 36 mėn. ir 48 mėn. po jos įsteigimo, įkainis. Vienos įsteigtos darbo vietos išsilaikymas santykinai daugiausiai (15,9–18,9 tūkst. EUR) kainuoja *savarankiško užimtumo rėmimo* priemonės atveju, santykinai mažiau (12,6–16,6 tūkst. EUR) – *vietinių užimtumo iniciatyvų projektų* priemonės atveju, mažiausiai (12–12,3 tūkst. EUR) – *darbo vietų įgijimo steigimo subsidijavimo* priemonės atveju. Ta pati tendencija stebima praėjus skirtingam laikotarpiui po analizuojamų priemonių įgyvendinimo. Siekiant tarpusavyje palyginti analizuojamų paramos darbo vietoms steigti priemonių lėšomis įsteigtos (neįgaliesiems pritaikytos) vienos darbo vietos išsilaikymo įkainius, pastarieji analizuoti priemonių rezultatyvumo kontekste, t. y. **atsižvelgiant į priemonės lėšomis įsteigtų (neįgaliesiems pritaikytų) darbo vietų, kurios išsilaikė, dalį** (žr. 9 lentelė).

9 LENTELĖ. RYŠYS TARP PARAMOS DARBO VIETOMS STEIGTI PRIEMONIŲ LĖŠOMIS ĮSTEIGTŲ DARBO VIETŲ TVARUMO IR VIENOS DARBO VIETOS IŠSILAIKYMU TEKUSIŲ IŠLAIDŲ

Priemonė	Po 36 mėn.		Po 48 mėn.	
	Darbo vietos įkainis, EUR	Išlaikytų darbo vietų dalis	Darbo vietos įkainis, EUR	Išlaikytų darbo vietų dalis
Darbo vietų steigimo subsidijavimas	11 978,92	90%	12 328,51	88%
Savarankiško užimtumo rėmimas	15 984,51	86%	18 908,77	73%
Vietinių užimtumo iniciatyvų projektai	12 559,36	94%	16 580,83	71%

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting, remiantis UT pateiktais duomenimis

Praėjus 36 mėn. nuo įsteigimo dienos *darbo vietų steigimo subsidijavimo* priemonės lėšomis įsteigtos (pritaikytos) vienos darbo vietos išsilaikymas kainavo 1,1 karto (580,43 EUR) pigiau nei *vietinių užimtumo iniciatyvų projektų* priemonės atveju ir 1,3 karto (4 tūkst. EUR) pigiau nei *savarankiško užimtumo rėmimo* priemonės atveju. *Darbo vietų steigimo subsidijavimas* priemonės lėšomis įsteigtų darbo vietų, kurios išsilaikė, dalimi šiek tiek (4 proc. punktais) nusileido *vietinių užimtumo iniciatyvų projektų* priemonei, tačiau panašia apimtimi (4 proc. punktais) viršijo *savarankiško užimtumo rėmimo* priemonę. *Vietinių užimtumo iniciatyvų projektų* priemonės lėšomis įsteigtos vienos darbo vietos išsilaikymas kainavo 1,3 karto (3,4 tūkst. EUR) pigiau nei *savarankiško užimtumo rėmimo* priemonės atveju, nors ši priemonė jos lėšomis įsteigtų darbo vietų, kurios išsilaikė, dalimi viršijo (8 proc. punktais) *savarankiško užimtumo rėmimo* priemonę. Atkreiptinas dėmesys, kad paramos darbo vietoms steigti priemonių subsidijų gavėjams keliamas reikalavimas įsteigtą (pritaikytą) darbo vietą išlaikyti ne mažiau kaip 36 mėn. nuo UT siųstų asmenų įdarbinimo, tad po 36 mėn. stebimas minimalus atitikimas priemonių rezultatų tvarumo reikalavimams.

Praėjus 48 mėn. nuo įsteigimo dienos *darbo vietų steigimo subsidijavimo* priemonės lėšomis įsteigtos (pritaikytos) vienos darbo vietos išsilaikymas kainavo 1,3 karto (4,3 tūkst. EUR) pigiau nei *vietinių užimtumo iniciatyvų projektų* priemonės atveju ir 1,5 karto (6,6 tūkst. EUR) pigiau nei *savarankiško užimtumo rėmimo* priemonės atveju. *Darbo vietų steigimo subsidijavimas* priemonės lėšomis įsteigtų darbo vietų, kurios išsilaikė, dalimi viršijo tiek *vietinių užimtumo iniciatyvų projektų* priemonę, tiek *savarankiško užimtumo rėmimo* priemonę (atitinkamai 17 proc. punktu ir 15 proc. punktu).

Taigi, atlikus paramos darbo vietoms steigti priemonių vienetinių išlaidų (vienos priemonės lėšomis įsteigtos (pritaikytos) darbo vietos išsilaikymui reikalingų išlaidų) palyginimą, atsižvelgiant į priemonių

rezultatyvumą (priemonės lėšomis įsteigtų darbo vietų, kurios išsilaikė, dalį), galima padaryti išvadą, jog – **darbo vietų steigimo subsidijavimo priemonė su daug kartų mažesniais ištekliais sukuria santykinai geresnius rezultatus.** Jos lėšomis įsteigtos (pritaikytos) vienos darbo vietos išlaikymas po 36 mėn. ir 48 mėn. kainavo atitinkamai nuo 1,1 iki 1,5 kartų pigiau nei kitų šio tipo ADRP priemonių atveju, tačiau šios priemonės lėšomis įsteigtų (pritaikytų) darbo vietų tvarumas buvo santykinai didžiausias arba tik nežymiai atsiliko nuo kitos priemonės. Vis dėlto, atliktos analizės pagrindu **negalima daryti išvadų apie paramos darbo vietoms steigti priemonių efektyvumą, kadangi analizuojamos priemonės tarpusavyje reikšmingai skiriasi savo parametrais.**

Pirma, kitaip *darbo vietų steigimo subsidijavimo* ir *vietinių užimtumo rėmimo iniciatyvų projektų* priemonės, kurių lėšomis subsidijuojami naujas darbo vietas steigiantys (neįgaliesiems pritaikantys) darbdaviai, *savarankiško užimtumo rėmimo* priemonės lėšomis remiami UT registruoti bedarbiai ar kitą statusą turintys asmenys, steigiantys naujas darbo vietas sau. Kitaip tariant, *darbo vietų steigimo subsidijavimo* ir *vietinių užimtumo rėmimo iniciatyvų projektų* priemonių dalyviai naujas darbo vietas steigia (pritaiko) jau veikiančiose įmonėse, o *savarankiško užimtumo rėmimo priemonės* dalyviai darbo vietas sau kuria steigdami naujas labai mažas įmones. Tai iš dalies paaiškina santykinai dideles *savarankiško užimtumo rėmimo priemonės* vienetines išlaidas – steigiant naujus verslo subjektus reikalingos santykinai didesnės investicijos, lyginant su naujų darbo vietų steigimu esamuose verslo subjektuose.

Antra, *darbo vietų steigimo subsidijavimo* priemonė iš kitų paramos darbo vietoms steigti priemonių išsiskiria neįgalių dalyvių dalimi, kuri 2018–2019 m. vidutiniškai siekė 98 proc. Pažymėtina, kad neįgalieji yra pagrindinė *darbo vietų steigimo subsidijavimo* priemonės tikslinė grupė (priemonėje taip pat gali dalyvauti buvę bedarbiai, pradėję savo verslą ir pirmą kartą steigiantys darbo vietas UT siunčiamiems bedarbiams, tačiau jie sudaro tik labai mažą dalį visų priemonės dalyvių). Savo ruožtu, kitos paramos darbo vietoms steigti priemonės yra santykinai mažiau patrauklios neįgaliesiems bedarbiams – pavyzdžiui, neįgalieji atsargiau žiūri į galimybes *savarankiško užimtumo rėmimo* priemonės lėšomis patiems susikurti sau darbo vietą.

Trečia, nors *vietinių užimtumo iniciatyvų projektų* priemonė savo tikslu panaši į *darbo vietų steigimo subsidijavimo* priemonę, ji įgyvendinama teritorijose, kuriose bedarbių dalis nuo visų darbingo amžiaus asmenų viršija bendrą šalies vidurkį. Santykinai prastesnė socio-ekonominė situacija tokiose teritorijose lemia tai, kad įmonių plėtra kuriant naujas darbo vietas yra ribota ir jos sėkmei reikia santykinai daug išlaidų. Aukštu nedarbo lygiu pasižyminčiose vietovėse egzistuoja didesnė rizika, kad naujos darbo vietos įsteigimas neatsipirks ir investicijos į infrastruktūrą ar darbo priemones virs papildomomis darbo vietos išlaikymo sąnaudomis, kurios mažins įmonės pelningumą ir paraleliai didins įmonės bankroto riziką. Naujos darbo vietos steigimas esamose įmonėse, įsikūrusiose užimtumo situacijos atžvilgiu probleminėse teritorijose, savo rizika gali prilygti naujų įmonių steigimui vietovėse, kurios nelaikomos probleminėmis. Tai iš dalies paaiškina panašias *vietinių užimtumo iniciatyvų projektų* ir *savarankiško užimtumo rėmimo* priemonių vienetines išlaidas. *Vietinių užimtumo iniciatyvų projektų* priemonė suteikia galimybę sumažinti verslo plėtros sąnaudas probleminėse teritorijose (gaunant priemonės lėšomis teikiamą subsidiją), todėl kasmet sulaukia didelio darbdavių susidomėjimo. Vienas iš paraiškų priemonės lėšoms gauti vertinimo kriterijų – priemonės dalyvių savo įnašo dydis. Esant didelei priemonės paklausai ir konkurencijai tarp pareiškėjų, subdisiją gauti siekiantys darbdaviai prie savo verslo plėtros steigiant naujas darbo vietas kartais prisideda itin dideliu kofinansavimo procentu (iki 70 proc.)⁵⁴. Tikėtina, kad ateityje dėl nemažėjančios darbdavių konkurencijos ir didėjančios paraiškų, siūlančių aukštą kofinansavimo procentą, dalies, *vietinių užimtumo iniciatyvų projektų* priemonės vienetinės išlaidos sumažės.

⁵⁴ Remiantis interviu su UT specialistais metu surinkta informacija.

4. IŠVADOS

Šioje ataskaitoje pristatyti bandymo atlikti UT išlaidų ADRP priemonėms peržiūrą rezultatai. Išlaidų peržiūros procesu įprastai siekiama sumažinti išlaidų lygį, sustabdyti išlaidų augimo tendenciją arba padidinti viešųjų išlaidų efektyvumą – kuo geresnių rezultatų pasiekimą su kuo mažesnėmis sąnaudomis⁵⁵. Anksčiau Lietuvoje atliktų išlaidų peržiūrų objektas buvo konkretaus tipo viešojo sektoriaus organizacijų patirtos pasirinktos kategorijos išlaidos – ligoninių išlaidos veiklai vykdyti reikalingoms priemonėms, bendrojo lavinimo mokyklų išlaidos aplinkos išlaikymui ir socialinės globos įstaigų išlaidos pagrindinės veiklos sąnaudoms. Minėtų išlaidų peržiūrų metu atliktas didelio skaičiaus homogeniškų subjektų lyginimas tarpusavyje leido korektiškai įvertinti jų efektyvumą ir identifikuoti santykinai neefektyviai veikiančių subjektų galimus išlaidų sutaupymus. Vis dėlto, šioje ataskaitoje pristatomas **išlaidų peržiūros objektas – iš esmės skirtingas nuo anksčiau atliktų išlaidų peržiūrų objektų.**

Šios išlaidų peržiūros tikslas buvo peržiūrėti vieno viešojo sektoriaus subjekto (UT) patirtas skirtingų kategorijų (įvairių ADRP priemonių) išlaidas. Atsižvelgiant į tai, **įprastiniai išlaidų peržiūros metodai**, tokie kaip duomenų apgaubties analizė ar lyginamoji, statistinių duomenų analizė, kuriais siekiama identifikuoti mažiau efektyviai veikiančius tos pačios paslaugos teikėjus, buvo **netinkami UT išlaidų ADRP priemonėms peržiūrai atlikti**. Biudžeto išlaidų peržiūros metodikoje pateikta ir keletas alternatyvių metodų, taikytinų atliekant unikalaus subjekto išlaidų peržiūrą, tačiau pastarieji daugiausiai susiję su analizuojamo subjekto veiklos administravimo procesais (paslaugų teikimo būdais, darbuotojų etatų skaičiumi bei skirtingų pareigybių darbuotojų etatų proporcijomis ir pan.)⁵⁶. UT darbo rinkos paslaugos yra teikiamos horizontaliu principu – UT darbuotojai, įvertinę į UT besikreipiančių asmenų įsidarbinimo galimybes, pastaruosius gali nusiųsti į bet kurią ADRP priemonę, todėl minėti unikalaus subjekto išlaidų peržiūros metodai šios analizės rėmuose yra netinkami. Be to, dabartinės ekonominės situacijos kontekste – siekiant mažinti koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltas pasekmes ekonomikai – ypatingai svarbu identifikuoti ir taikyti efektyviausias ADRP priemones, tad šios išlaidų peržiūros kontekste svarbus analizuojamų priemonių turinys.

UT išlaidų ADRP priemonėms **peržiūros objektą sudarančių ADRP priemonių imtis – itin maža**. Ją sudaro vos **8 ADRP priemonės, kurios tarpusavyje reikšmingai skiriasi įvairiais parametrais (įgyvendinimo mechanizmu, tikslinėmis grupėmis, tiesioginių išlaidų kategorijomis, trukme ir kt.)**. Siekiant korektiškai palyginti šias priemones, buvo ieškoma alternatyvių ADRP priemonių analizės priedų. Akademinėje literatūroje pateikiamos įvairios ADRP priemonių įgyvendinimo vertinimo priegos. Labiausiai paplitusi iš jų – **poveikio mikro lygmeniu vertinimas**, kurį atliekant siekiama nustatyti konkrečių ADRP priemonių poveikį individualiame lygmenyje (buvusiems jų dalyviams). Tokio tipo vertinimuose bandoma išsiaiškinti, kaip dalyvavimas ADRP priemonėje (dalyvavimo faktas ir (ar) dalyvavimo priemonėje trukmė) veikia buvusių jos dalyvių pasiektus individualius integracijos į darbo rinką rezultatus (laikotarpį po ADRP priemonės įgyvendinimo, per kurį buvęs jos dalyvis įsidarbina, buvusio ADRP priemonės dalyvio išsilaikymo darbo rinkoje trukmę įsidarbinus, buvusio ADRP priemonės dalyvio darbo užmokesčio dydį ir pan.). Vertinant dalyvavimo ADRP priemonėse įtaką asmens įsidarbinamumui neretai pasitelkiamas kontrafaktinis poveikio vertinimas, kai lyginamos dvi grupės –

⁵⁵ World Bank, *Bulgaria: spending review manual*, 2018, 31.

⁵⁶ BGI Consulting „Biudžeto išlaidų peržiūros metodika“ (užsakovai – VŠĮ „Centrinė projektų valdymo agentūra“, LR finansų ministerija, LR Vyriausybės kanceliarija), 2019.

ADRP priemonėse dalyvavę asmenys ir panašiomis charakteristikos pasižymintys, tačiau ADRP priemonėse nedalyvavę bedarbiai⁵⁷. ADRP priemonių poveikio mikro lygmeniu vertinimas leidžia tarpusavyje lyginti įvairias ADRP priemones pagal buvusių jų dalyvių pasiektus rezultatus darbo rinkoje, tačiau tam reikalingas mikro lygmens duomenų apie priemonių dalyvius (kontrafaktinio poveikio vertinimo atveju – ir apie priemonėse nedalyvavusius bedarbius) prieinamumas, kurį gali užtikrinti tik plataus masto darbo rinkos stebėseną šalyje.

Santykinai mažiau paplitusios ADRP priemonių analizės prieigos – poveikio makro lygmeniu vertinimas, socialinės-ekonominės naudos vertinimas ir išlaidų peržiūra. Vertinant ADRP priemonių įgyvendinimo **poveikį makro lygmeniu** siekiama nustatyti, kokią poveikį šios priemonės kuria šalies ekonomikai. Tokio pobūdžio vertinimuose kaip priklausomi kintamieji paprastai pasirenkami darbo rinkos situaciją šalyje atspindintys rodikliai, tokie kaip nedarbo lygis, užimtumo lygis ar darbo jėgos aktyvumo lygis, o nepriklausomais kintamaisiais pasirenkamos įvairios ADRP priemonių įgyvendinimo šalyje kiekybinės ir kokybinės charakteristikos – vienam bedarbiui šalyje tenkančios išlaidos ADRP priemonėms (bendros ar tik administravimo), išlaidų ADRP priemonėms dalis nuo šalies bendrojo vidaus produkto (BVP), ADRP priemonėse dalyvaujančios šalies darbo jėgos dalis, ADRP priemonių įgyvendinimo laikas, ADRP priemonių įgyvendinimo tęstinumas ir kt.⁵⁸ Poveikio makro lygmeniu vertinimai labiau tinka šalies bendros ADRP, o ne atskirų jos priemonių veiksmingumo vertinimui, taip pat – įvairių šalių lyginimui ADRP veiksmingumo pagrindu, o ne skirtingų toje pačioje šalyje taikomų ADRP priemonių lyginimui.

Vertinant ADRP priemonių taikymo **socialinę-ekonominę naudą** siekiama pasverti šalyje taikomų ADRP priemonių sąnaudas ir naudą visuomenei. Akademinėje literatūroje pabrėžiama, kad išsamią ADRP priemonių sąnaudų ir naudos analizę atlikti yra praktiškai neįmanoma dėl riboto mikro lygmens duomenų apie ADRP priemonių dalyvius prieinamumo. Siekiant visapusiškai įvertinti ADRP priemonių taikymo sukurtą naudą visuomenei, reikalinga informacija ne tik apie buvusių ADRP priemonių dalyvių įsidarbinimo statusą, bet ir apie jų po dalyvavimo ADRP priemonėse gauto darbo pobūdį, iki įsidarbinant gautų socialinių išmokų dydį, įsidarbinus gaunamo darbo užmokesčio dydį ir sumokamų socialinio draudimo įmokų dydį. Tokio detalumo informacija darbo rinką stebinčių institucijų paprastai nėra fiksuojama. Atliekant ADRP priemonių taikymo socialinės-ekonominės naudos vertinimą sudėtinga apskaičiuoti ne tik visą ADRP priemonių taikymo sukuriamą naudą, bet ir jų įgyvendinimo administravimo sąnaudas. Pastarosios dažniausiai yra apskaičiuojamos preliminariai, remiantis informacija apie priemones administruojančių specialistų darbo laiką ir darbo užmokestį, tačiau tokie apskaičiavimai gali turėti trūkumų, kadangi ADRP priemonės paprastai tarpusavyje labai skiriasi savo turiniu ir imlumu luikui⁵⁹.

Prieinamos ADRP priemonių **išlaidų peržiūros** paprastai apsiriboja įvairių ADRP priemonių lyginimu tarpusavyje pagal vienetines tiesiogines išlaidas, t. y. vidutines ADRP priemonių tiesiogines išlaidas, per tam tikrą laikotarpį tenkančias vienam priemonės dalyviui. Tokio pobūdžio vertinimuose atskleidžiami

---

⁵⁷ Pavyzdžiui, žr. E. Kelly, S. McGuinness, P. J. O'Connell „What Can Active Labour Market Policies Do?“. *The Economic and Social Research Institute, Renewal Series Paper 1*, 2011; W. Eichhorst, R. Konle-Seidl „Evaluating Labour Market Policy“. *Institute of Labor Economics (IZA) Discussion Paper No. 9966*, 2016; The European Centre for the Development of Vocational Training (Cedefop), *Benefits of Vocational Education and Training in Europe for People, Organisations and Countries*, 2013; International Labour Office „Measuring the Costs and Benefits of Apprenticeship Training“, *SKILLS for Employment Policy Brief*, 2019; M. Caliendo, R. Hujer, S. L. Thomsen „Individual Employment Effects of Job Creation Schemes in Germany with Respect to Sectoral Heterogeneity“. *Institut für Arbeitsmarkt- und Berufsforschung (IAB) Discussion Paper*, 13, 2005; M. Samek, S. Comi, F. Origo, N. Torchio, S. Speckesser, J. Montalt „The effectiveness and costs-benefits of apprenticeships: Results of the quantitative analysis“. *Apprenticeship and Traineeship Schemes in EU27: Key Success Factors*, 2013.

⁵⁸ Pavyzdžiui, žr. A. Bánociová, S. Martinková „Active Labour Market Policies of Selected European Countries and Their Competitiveness“. *Journal of Competitiveness*, 9(3), 2017; V. Escudero (International Labour Organization) „Are Active Labour Market Policies Effective in Activating and Integrating Low-Skilled Individuals? An International Comparison“. *Institute of Labor Economics (IZA) Journal of Labor Policy*, 7, 2018.

⁵⁹ Pavyzdžiui, žr. B. Crépon, G. J. van den Berg „Active Labor Market Policies“. *Institute of Labor Economics (IZA) Discussion Paper No. 10321*, 2016.

analizuojamų priemonių vienetinių išlaidų skirtumai, kurie aiškinami skirtinga priemonių specifika ir įgyvendinimo parametrais⁶⁰.

Atliekant UT išlaidų ADRP priemonėms peržiūrą buvo pasirinkta **alternatyvi analizės prieiga, apimanti poveikio mikro lygmeniu vertinimo ir išlaidų peržiūros elementus**. Siekiant tarpusavyje palyginti analizuojamų ADRP priemonių vienetines išlaidas (vieno buvusio priemonės dalyvio integracijos į darbo rinką įkainius arba vienos priemonės lėšomis įsteigtos darbo vietos išsilaikymo įkainius), pastarosios buvo analizuojamos ADRP priemonių rezultatyvumo kontekste (atsižvelgiant į buvusių priemonės dalyvių, kurie integravosi į darbo rinką, dalį arba priemonės lėšomis įsteigtų darbo vietų, kurios išsilaikė, dalį). Kiekybinės analizės metu gauti rezultatai – analizuojamų ADRP priemonių vienetinių išlaidų ir rezultatyvumo skirtumai – buvo interpretuojami remiantis kokybinio pobūdžio informacija, surinkta interviu su UT specialistais metu. Atliktos analizės pagrindu **galima išskirti santykinai brangiausias ar pigiausias ir santykinai didžiausiu ar mažiausiu buvusių dalyvių integracijos į darbo rinką mastu pasižyminčias ADRP priemones, tačiau negalima daryti išvadų apie analizuojamų priemonių efektyvumą**, kadangi šios priemonės (net priklausiančios tam pačiam santykinai panašiausių priemonių tipui) tarpusavyje reikšmingai skiriasi savo parametrais (tikslu, tikslinėmis grupėmis, įgyvendinimo trukme, tiesioginių išlaidų kategorijomis ir kt.).

Siekiant korektiškai tarpusavyje palyginti analizuojamas ADRP priemones bei paaiškinti jų vienetinių išlaidų ir rezultatyvumo skirtumus, būtų reikalinga atlikti analizę papildomais pjūviais – pavyzdžiui, geografiniu (kaip skiriasi ADRP priemonių išlaidos ir rezultatyvumas skirtinguose šalies regionuose ar savivaldybėse) ir tikslinių grupių (kaip skiriasi skirtingoms tikslinėms grupėms priklausančių buvusių ADRP priemonių dalyvių integracijos į darbo rinką rezultatai ir įkainiai). Nepaisant to, **detalesnės analizės galimybės riboja UT kaupiamų duomenų apie ADRP priemonių buvusių dalyvių integracijos į darbo rinką efektyvumą struktūra**. UT fiksuojamuose ADRP priemonių efektyvumo rodikliuose buvusių priemonių dalyvių integracijos į darbo rinką mastas stebimas konsoliduotai, neišskiriant atskirų geografinių vietovių (regionų, savivaldybių) ir tikslinių grupių. Siekiant sudaryti galimybes tinkamai atlikti UT išlaidų ADRP priemonėms peržiūrą ateityje, **rekomenduojama tobulinti ADRP priemonių įgyvendinimo stebėsenos sistemą, įvedant papildomus UT renkamų duomenų apie ADRP priemonių efektyvumą pjūvius**:

- ADRP priemonių išlaidas (tiek tiesiogines, tiek administravimo) fiksuoti ne tik visos šalies, bet ir atskirų teritorinių vienetų (regionų, savivaldybių) atžvilgiu;
- ADRP priemonių efektyvumo (integracijos ir tiesioginės naudos) rodiklių reikšmes fiksuoti ne tik konsoliduotai (visų konkrečios priemonės buvusių dalyvių atžvilgiu), bet ir pagal atskiras konkrečioje priemonėje dalyvaujančias tikslines grupes (jaunimas iki 29 m., vyresni kaip 50 m. asmenys, ilgalaikiai bedarbiai, neįgalieji ir kt.) (pažymėtina, kad į šią rekomendaciją jau atsižvelgta – pagal 2020 m. rugpjūčio mėn. pakeistą ADRP priemonių efektyvumo vertinimo metodiką nuo 2021 m. efektyvumo rodiklių reikšmės bus pradėtos stebėti ir atskirų konkrečioje priemonėje dalyvaujančių tikslinių grupių lygmeniu);
- Papildomai fiksuoti buvusių ADRP dalyvių, kurių gautas darbas atitiko jų turimą kvalifikaciją ar kompetenciją, dalį;
- Papildomai fiksuoti buvusių ADRP dalyvių, kurie liko dirbti pas tą patį darbdavį, pas kurį dirbo ar stažavosi priemonės įgyvendinimo metu, dalį.

⁶⁰ Pavyzdžiui, žr. N. Callaghan (Irish Government Economic and Evaluation Service), *Spending Review 2017: Review of Social Protection Employment Supports Expenditure*, 2017.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Bánociová, Anna, Slavomíra Martinková „Active Labour Market Policies of Selected European Countries and Their Competitiveness“, *Journal of Competitiveness*, 9(3), 2017
2. Beleckienė, G., G. Jakštas, L. Kazlavickas, M. Kriaučiūnas, M. Palevič „Profesinis mokymas Lietuvoje 2019“. *Vyriausybės strateginės analizės centras (STRATA)*, 2020.
3. BGI Consulting „Biudžeto išlaidų peržiūros metodika“ (užsakovai – VšĮ „Centrinė projektų valdymo agentūra“, LR finansų ministerija, LR Vyriausybės kanceliarija), 2019.
4. BGI Consulting „Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 9 prioriteto konkretaus uždavinio „Padidinti dirbančių žmonių išteklių konkurencingumą, užtikrinant galimybes prisitaikyti prie ūkio poreikių“ įgyvendinimo pažangos vertinimas“ (užsakovas – LR ūkio ministerija), 2018.
5. Caliendo, M., R. Hujer, S. L. Thomsen „Individual Employment Effects of Job Creation Schemes in Germany with Respect to Sectoral Heterogeneity“. *Institut für Arbeitsmarkt- und Berufsforschung (IAB) Discussion Paper*, 13, 2005.
6. Callaghan, Niamh (Irish Government Economic and Evaluation Service), *Spending Review 2017: Review of Social Protection Employment Supports Expenditure*, 2017.
7. Crépon, Bruno, Gerard J. van den Berg „Active Labor Market Policies“. *Institute of Labor Economics (IZA) Discussion Paper*, 10321, 2016.
8. Eichhorst, Werner, Regina Konle-Seidl „Evaluating Labour Market Policy“. *Institute of Labor Economics (IZA) Discussion Paper*, 9966, 2016,
9. Escudero, Verónica „Are Active Labour Market Policies Effective in Activating and Integrating Low-Skilled Individuals? An International Comparison“. *Institute of Labor Economics (IZA) Journal of Labor Policy*, 7, 2018.
10. European Commission, „European Economic Forecast. Spring 2020“, *Institutional Paper*, 125, 2020.
11. Europos semestro teminės informacijos suvestinė „Aktyvi darbo rinkos politika“.
12. International Labour Office „Measuring the Costs and Benefits of Apprenticeship Training“, *SKILLS for Employment Policy Brief*, 2019.
13. Kelly, Elish, Seamus McGuinness, Philip J. O'Connell „What Can Active Labour Market Policies Do?“. *The Economic and Social Research Institute, Renewal Series Paper*, 1, 2011.
14. Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. liepos 5 d. įsakymu Nr. V-389 patvirtinta ADRP priemonių efektyvumo vertinimo rodiklių apskaičiavimo metodika.
15. LR profesinio mokymo įstatymo Nr. VIII-450 pakeitimo įstatymas, 2017 m. gruodžio 14 d. Nr. XIII-888.

16. LR užimtumo įstatymas, 2016 m. birželio 21 d. Nr. XII-2470 (galiojanti suvestinė redakcija 2020-08-01 – 2020-12-31).
17. LR užimtumo rėmimo įstatymas, 2006 m. birželio 15 d. Nr. X-694 (suvestinė redakcija 2015-07-01 – 2017-06-30).
18. LR Vyriausybės 2020 m. gegužės 27 d. pasitarimo sprendimo (protokolo Nr 26, 11 klausimas) priedas „Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių planas“.
19. Meager, Nigel, Ceri Evans, *The evaluation of active labour market measures for the long-term unemployed*, 1997.
20. Orlauskė, M., Ž. Kapočius „Pameistrystės sėkmės receptas. Ko dar trūksta Lietuvai?“. *Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras*, 2020.
21. Samek, M., S. Comi, F. Origo, N. Torchio, S. Speckesser, J. Montalt „The effectiveness and costs-benefits of apprenticeships: Results of the quantitative analysis“. *Apprenticeship and Traineeship Schemes in EU27: Key Success Factors*, 2013.
22. The European Centre for the Development of Vocational Training (Cedefop), *Benefits of Vocational Education and Training in Europe for People, Organisations and Countries*, 2013.
23. Užimtumo tarnyba, *Darbo rinkos tendencijos. 2020 m. I ketvirtis*, 2020 m. gegužės mėn.
24. World Bank, *Bulgaria: spending review manual*, 2018.

PRIEDAS. INTERVIU RESPONDENTŲ SĄRAŠAS

EIL. NR.	VARDAS, PAVARDĖ	INSTITUCIJA	PAREIGOS
1.	Juratė Stankevičienė	Užimtumo tarnyba	Planavimo ir monitoringo skyriaus vedėja
2.	Vilija Mėlinienė	Užimtumo tarnyba	Priemonių įgyvendinimo organizavimo skyriaus paramos mokymuisi koordinatore
3.	Rasa Rakauskė	Užimtumo tarnyba	Priemonių įgyvendinimo organizavimo skyriaus vyriausioji specialistė
4.	Ilona Budrevičienė	Užimtumo tarnyba	Priemonių įgyvendinimo organizavimo skyriaus paramos darbo vietoms steigti koordinatore